

BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ
A UNIVERSITĂȚII DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BALȚI

CONFLUENȚE , BIBLIOLOGICE

Revistă de biblioteconomie și științele informării

ISSN: 1857-0232

Nr. 3 (29), 2012

**BIBLIOTECA
ȘTIINȚIFICĂ**

**UNIVERSITATEA
DE STAT "A. RUSSO"
MUN. BĂLȚI**

Confluente Bibliologice

Revistă de biblioteconomie și științele informării

3, 2012

Director: Elena HARCONIȚA

Colegiul de redacție:

Lina MIHALUȚA,

director-adjunct

Valentina TOPALO,

șef CD al ONU, șef Serviciu Manifestări Culturale

Silvia CIOBANU,

șef Serviciu Marketing. Activitate Editorială

Elena STRATAN,

șef Serviciu Cercetare. Asistență de Specialitate

Alexe RĂU,

directorul-general al Bibliotecii Naționale din Republica Moldova

Silvia GHINCULOV,

dr. în științe economice, directorul Bibliotecii Științifice ASEM

Radu MOȚOC,

inginer, secretarul Asociației Pro Basarabia și Bucovina, Filiala Galați

Maria ȘLEAHTIȚCHI,

dr. în științe filologice, conf. univ. Universitatea de Stat „Alec Russo”, Bălți

Nicolae ENCIU,

dr. hab. în științe istorice, conf. univ. Institutul de Istorie, Stat și Drept al Academiei de Științe a Republicii Moldova

Coperta / viziune grafică / machetare:

Silvia CIOBANU, șef Serviciu Marketing. Activitate Editorială

Achiziții recente (notițe bibliografice): Ana NAGHERNEAC, bibliotecar principal, serviciul Documentare Informare Bibliografică

Tehnoredactare: Svetlana ȘIȘCANU, bibliotecar

Adresa redacției:

str. Pușkin, 38, mun. Bălți, 3100, Republica Moldova

Tel/fax: (231)23362; E-mail: libruniv@usb.md; Web: <http://libruniv.usb.md>

Tiparul: Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți

© Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo”

ISSN: 1857 - 0232

Sumar / Summary

CARTEA DE VIZITĂ / VIZITING CARD

Elena HARCONIȚA

Performanța instituției – rezultatul eficienței angajaților / Institution's performance is the result of employees efficiency 5-9

Lina MIHALUȚA

Silvia CIOBANU

Lucrările universitarilor bălțeni în biblioteci deschise pe Internet: Open Library, Calameo / Balti teachers works in the open libraries on the Internet: Open Library, Calameo 10-16

BIBLIOMESAGER / LIBRARY MESSENGER

Rubrică îngrijită de Elena STRATAN
Elena Stratan's column 17-20

OPORTUNITĂȚI MODERNE /

UP-TO-DATE OPPORTUNITIES

Lina MIHALUȚA

Elena STRATAN

Proiectul Anului: Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator. Blogul Filialei BIN - Biblioteci de învățămînt din Nord a ABRM / Project of the year: Library blogs closer to the user. The blog of LARM North Branch Education Libraries 21-25

DIALOG CONTINUU /

CONTINUOUS DIALOGUE

Elena SCURTU

Ana NAGHERNEAC

Comunicarea științifică în mediul

universitar: profesori / The professors in scientific communication in academic environment 26-32

Adella CUCU

Utilizarea revistelor de știință și cultură filologică din colecția sălii de lectură Științe Filologice / The use of science and culture magazines of Philological Sciences Reading Room collection 33-41

FILIALA ABRM BIN /

NORTH LAM BRANCH

Elena STRATAN

Întîlnirea bibliotecarilor din Nordul Republicii Moldova cu Fiona Bradley, coordonator Program BSLA, din cadrul IFLA și Winnie Vitzansky - trainer IFLA la Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți - Filiala Bibliotecii de Învățămînt din Nord (BIN) a ABRM / Meeting of librarians in Northern Moldova with Fiona Bradley BSLA Program Coordinator of IFLA, the trainer Winnie Vitzansky at „Alec Russo” State University Scientific Library / North Branch Library Education (LE) of LARM 42-44

PAGINI DE ISTORIE /

THE PAGES OF HISTORY

Nicolae ENCIU

Între istorie și judecata posterității Alexandru Budișteanu în dialog cu Flori Bălănescu. Recenzie / The history and posterity's judgment between Alexandru Budișteanu in dialogue with Flowers Bălănescu. Review 45-49

Sumar / Summary

Radu MOȚOC

Dicționarul internațional al scriitorilor contemporani. Angelo de Gubernatis / Angelo de Gubernatis. The international dictionary of contemporary writers 50-52

Radu MOȚOC

Muzeul memorial „Alexandru Donici” / „Alexandru Donici” Memorial muzeum 53-69

Preot Vasile SECRIERU

Din istoricul muzeelor bisericești din Basarabia / The Museum of the history of the Church of Basarabia 70-72

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET /

SPIRITUAL FETES

Inaugurarea expoziției de carte „Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”, la Biblioteca Științifică / The inauguration of the exhibition „The most beautiful books of Germany” in the Scientific Library 73

Margarita IULIC

Victorina - oportunitate pentru dezvoltarea personală și profesională / An opportunity for personal and professional development is the competition 74-79

Ecaterina NICULCEA

Legăturile între literatura germană și cea română / The links between german and english literature 80-82

Elena ȚURCAN

Nicolae Răutu – actor al scenei și filmului / Film and stage actor Nicolae Răutu 83-87

Alina ȘTIRBU

Maestrul Ștefan Neaga la intersecții de culturi. Dezvăluiri genetice și identitare a personalității lui Ștefan Neaga / Master Stephen Neaga at intersections of cultures. Genetic revealing and identity of of Ștefan Neaga’s personality 88-113

OMAGIERI / HOMAGES

Lina Cruglov – 50 de ani / Lina Cruglov - the fifties years old 114

MUSAFIRII BIBLIOTECII /

LIBRARY’S GUESTS 115

AUTORII / AUTHORS 116-117

PERFORMANȚA INSTITUȚIEI – REZULTATUL EFICIENȚEI ANGAJAȚILOR

**Institution's performance is the result
of employees efficiency**

Elena HARCONIȚA

Abstract: *Balti University Library personnel management requires a sustainable partnership and a collaborative atmosphere between employees and management. Librarians participate in classes for professional development, at the national and international professional meetings: conferences, colloquia, congresses, self-guided improvement - all these contribute to career development and professional specialization. All the changes, restructuring is realized with the people, that is why, they should be always motivated, supported, trained, explained, defend and protected, because they are the people who ensure good work and success of the institution.*

Firma are două – și numai două – funcțiuni de bază: marketingul și inovarea. Numai marketingul și inovarea produc rezultate – toate celelalte sînt costuri, susține Peter Drucker, cel mai mare pedagog și autor de cărți în domeniul managementului.

Aceste afirmări se referă și la instituția bibliotecară, date fiind problemele actuale cu care se confruntă:

- Creșterea concurenței în condiția fenomenului de globalizare, ceea ce a necesitat orientarea și prezența Bibliotecii acolo unde este potențialul utilizator;
- Creșterea exigențelor utilizatorilor, ceea ce influențează instituția să se centreze pe crearea și oferirea de plus – valoare: inovare, estetică, diversitate și calitate;
- Progresul tehnico-științific;
- Dezvoltarea societății informaționale, care a transformat informația în resursă strategică.

În aceste condiții poți avea clădiri minunate, dotări excelente, colecții bogate și variate, dar dacă nu există capitalul uman adecvat nu se realizează nimic.

CARTEA DE VIZITĂ

Sugestive în acest sens sînt cuvintele directorului executiv de la Coca – Cola „Chiar dacă toate fabricile și dotările noastre ar arde din temelii peste noapte, n-ar reuși să afecteze prea mult valoarea companiei: toată această valoare se află, de fapt, în fondul comercial asigurat de francizele mărcii noastre și tezaurul colectiv de cunoștințe din companie.”

Marca, buna imagine a Bibliotecii universitare din Bălți a fost creată de predecesorii noștri, iar fără specialiștii de azi: competenți, harnici și doritori de a-și perfecționa mereu cunoștințele, de a îmbunătăți serviciile și de a crea noi produse – totul este înzădar.

„Bine că Dumneavoastră aveți cadre tinere care posedă computerul și le puteți da orice sarcini, dar ce să facem noi cînd în majoritatea bibliotecilor școlare personalul se află la o vîrstă înaintată și nu mai vrea să învețe nimic. Și nici computere nu sînt atîtea precum aveți aici”, se confesa mai ieri o colegă din mediul bibliotecilor școlare.

Deci dintr-o parte se vede o mare bunăstare în Casa noastră Albă, condiții de invidiat, studenți care ne vizitează intens, multe și diverse cărți, computere performante, bibliotecare tinere și deștepte!

Dar numai pe interior se cunoaște cum au fost obținute toate aceste bunuri, ori nici cînd oamenii bibliotecii nu s-au oprit odată porniți la drum acum 67 de ani în urmă.

Temelia managementului Bibliotecii de învățămînt superior din Bălți a fost pusă în anul 1962, cînd s-au înființat secțiile și au fost „ademeniți” (astăzi se folosește termenul recrutare) cei mai buni specialiști din urbă pentru slujba în Biblioteca Institutului Pedagogic „Alec Russo”.

Într-un termen foarte scurt despre Biblioteca a aflat tot spațiul ex-sovietic.

Experiența ei de muncă este recomandată altor biblioteci, aici se organizează conferințe internaționale și ședințe ale Consiliului Bibliotecar din R. Moldova și u. r. s. s.; cele mai înalte distincții de nivel național și unional îi găsesc pe bibliotecarii din pedagogicul bălțean, care se trudeau din greu, fără computere, fără Internet, fără rețele de socializare. Nu în fiecare secție erau mașini de dactilografiat.

Bibliotecarii de ieri însă:

- reușeau să achiziționeze și să prelucreze cîte 50 – 70 000 documente pe an;
- să promoveze cunoștințele bibliotecar – bibliografice studenților din anul I și 3, actualul curs de Cultură a Informației;
- să creeze un sistem bine stabilit de informare – cataloagele pe care le actualizăm și le folosim și azi;
- să concureze cu cititorii Bibliotecii în lecturile celor mai bune creații literare;
- să ghideze lectura a mii de studenți din toți anii de studii, să creeze noi forme și metode de lucru;
- să le analizeze, sintetizîndu-le pe cele mai pozitive și eficiente.

În structura Bibliotecii era integrată subdiviziunea de Informație Tehnico-Științifică și numai cei mai inteligenți bibliotecari puteau să ajungă să lucreze acolo.

Era foarte dificil să te angajezi la Biblioteca Institutului, prioritatea o aveau specialiștii în domeniu, dată fiind existența Facultății de Biblioteconomie și Bibliografie la Universitatea din Chișinău, apoi specialitatea de Biblioteconomie și Asistență Informațională în cadrul Facultății de Jurnalism și Științele Comunicării la aceeași universitate.

Odată angajat, viitorul bibliotecar trebuia să se instruiască cu multă seriozitate și responsabilitate pentru ca peste ani de muncă intensă să poată promova la o altă treaptă profesională.

Peste ani de zile, puținii bibliotecari din acea perioadă, care au mai rămas – 26 % (de vîrsta peste 50), ne amintim de spiritul tenace și stilul, uneori foarte autoritar și dur, de conducere, al doamnei Faina Tlehuți, directoarea de 4 decenii a acestei Biblioteci.

Dumneaei, prin propriul exemplu, a știut să motiveze și să ghideze colegii în așa fel ca să ridice Biblioteca la cea mai înaltă treaptă de dezvoltare să o transforme în Instituție de Muncă Excelentă.

Managementul personalului, în anii primului deceniu al Mileniului 3, presupune deja parteneriatul și o atmosferă colaborativă dintre angajați și administrație, ceea ce a devenit o motivare benefică de lucru.

Participarea bibliotecarilor la orele de profesionalizare de nivel local, la întruniri profesionale naționale și internaționale: conferințe, colocvii, simpozioane, congrese, autoperfecționarea prin lecturile în domeniu – toate acestea contribuie la dezvoltarea carierei și la specializarea profesională.

Un rol deosebit îl are creativitatea bibliotecară ca o modalitate internă de stimulare. Anume creativitatea și inventivitatea au devenit factorii ce cu adevărat stimulează socializarea profesională și mărește responsabilitatea bibliotecarului.

În Bibliotecă este încetățenită tradiția de-a implica toți angajații în diverse activități, echipe și grupuri de profil cu aprofundare într-un anumit domeniu ori proces:

- Virtualizarea serviciilor infobibliotecare;
- Responsabili de relațiile cu Facultatea; Noul utilizator, Promotori ai cărții; Fișare analitică; Redactare fișiere de autoritate-vedete de subiect; Aplicare standarde; Integrare profesională; Formare profesională continuă; Evaluare personal; Audit intern.

Cumularea sarcinilor și proceselor, la fel are impact pozitiv asupra stabilității și perfecționării cadrelor.

Motivarea personalului, (60 % - persoane cu vîrsta între 30 - 50 de ani, 12 % tinerii – pînă la 30 de ani) de a-și onora funcțiile în condițiile actuale sînt:

- Importanța socială a profesiei;
- Legislația, actele normative și standardele care reglementează activitatea

CARTEA DE VIZITĂ

bibliotecară;

- Stimularea materială (suplimentul, premiile, adaosurile, gradul de calificare, vechimea în muncă) și morală: diplome, mențiuni, mulțumiri, nominalizări în rapoarte, cărți, publicații periodice;
- Crearea condițiilor confortabile de muncă, tehnologizarea, accesul liber la resursele informaționale și comunicaționale;
- Ne dorim și crearea sălilor de menaj și poate a sălilor de sport multifuncționale.

Toate schimbările, restructurările, remodelările, informatizarea în orice structură se realizează cu oamenii, de aceea ei trebuie mereu motivați, susținuți, învățați, explicați, influențați, uneori avertizați, dar întotdeauna ocrotiți și apărați căci ei sînt oamenii care asigură bunul mers al activității și succesul instituției.

Astăzi statisticile bibliotecare nu ne demonstrează mari diferențe de intrări și împrumuturi dintre perioadele obișnuite și sesiuni de examene.

Nici pentru obținerea unei diplome de master nu mai este nevoie de bibliotecă, de colecțiile ei, de bibliotecarii care să le ofere cele mai relevante surse de informare și documentare, fie în format tipărit, fie electronic.

Iată de ce odată cu schimbările din învățămînt a fost necesar să se schimbe și Biblioteca, și Bibliotecarul.

Deschiderea accesului la raft în sălile de lectură pentru a oferi cît mai bune condiții de muncă de sine stătătoare conform Procesului de la Bologna. Orele de contact direct cu profesorul trebuie să continue în sălile de lectură.

Aplicarea unor strategii mai dinamice și mai agresive, publicitatea – influențarea opiniei studenților și profesorilor, comunicarea personală, mesajele cu conținut bibliotecar prin e-mail-uri personale și la catedre, relațiile publice – promovarea atitudinii pozitive față de bibliotecă în mediul academic, în comunitatea profesională, prin site-uri, bloguri și pe rețelele de socializare – iată instrumentele actuale ale bibliotecarului.

Dinamismul sporit, abordarea proactivă, opusă celei tradiționale, sînt absolut necesare în condițiile în care informațiile pot fi găsite nu numai la Bibliotecă.

Din șirul de activități propuse printre cele mai importante obiective ale anului 2012, doar cîteva au fost integrate în Planul general al Universității: Proiectul „Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizator”, Blogul Filialei BIN, editarea revistei BiblioUniversitas@abrm.md; contorizarea serviciilor electronice; crearea noii versiuni a programului de *Evidență statistică a principalilor indicatori de activitate - ProgStats*.

Ce trebuie să realizăm cu toții pentru a nu pierde din imagine și pentru a rămîne întotdeauna locul de întîlnire a cititorilor cu cele mai strălucite personalități ale umanității, cu cele mai avansate descoperiri ale civilizației, cu cele mai celebre creații literare și de artă; cu cei mai buni bibliotecari și cu cei mai buni prieteni:

- Să utilizăm în continuare mediile electronice pentru diseminarea informațiilor referitoare la Bibliotecă: web, bloguri, rețele...
- Să expediem Buletinele informative de Achiziții recente; materialele promoționale, tutorialele, mostrele de redactare a referințelor bibliografice și de întocmire a bibliografiilor, tot felul de informații prin e-mail, ceea ce poate contribui la îmbunătățirea comunicării bibliotecii cu utilizatorii.
- Să furnizăm accesul la distanță la colecții și servicii: catalog, bibliotecă digitală, expoziții virtuale, reviste locale, reviste naționale și străine, referințe on-line.
- Să continuăm achiziția (oneroasă și gratuită) a bazelor de date pentru suplimentarea ofertei informaționale.
- Să stimulăm feedback-ul cu utilizatorii: formulare de comandă a documentelor pentru achiziții; difuzare selectivă a informației; opinii și propuneri de îmbunătățire a activității.
- Să prezentăm cât mai amplu Biblioteca în mediul Internet, contribuind esențial la creșterea prestigiului ei.
- Să relaționăm încontinuu cu structurile și organizațiile naționale și internaționale pentru creșterea fluxului informațional.
- Să organizăm cât mai multe și incitante expoziții/ manifestări culturale pentru atragerea studenților la Bibliotecă.
- Să păstrăm și să multiplicăm colecțiile tradiționale – fundamentul netăgăduit al instruirii și cercetării de calitate.

„Atitudinea personalului, cunoștințele și profesionalizarea lor, modul de organizare a spațiilor, instrumentele și campaniile de promovare, calitatea documentelor de prezentare participă în mod egal la succesul Bibliotecii. În societatea dinamică în care trăim, marketingul este o necesitate, iar ignorarea lui – un lux. O imagine bună a bibliotecii se proiectează asupra autorității finanțatoare, care este stimulată, astfel, să acorde o mai mare atenție acestei instituții. Nu în ultimul rând, o imagine bună a bibliotecii este un atu important în momentul în care se încearcă obținerea unor fonduri extrabugetare. Cel mai important beneficiu se va regăsi, însă, în modul de receptare a locului și rolului bibliotecii universitare în procesul de învățământ și de cercetare.” (Mircea Regneală)

LUCRARILE UNIVERSITARILOR BALȚENI IN BIBLIOTECI DESCHISE PE INTERNET: OPEN LIBRARY, CALAMEO

**Balti teachers works in the open libraries on the
Internet: Open Library, Calameo**

**Lina MIHALUȚA
Silvia CIOBANU**

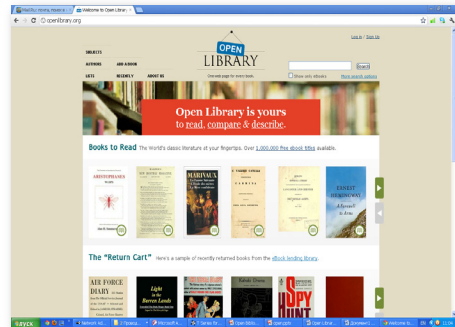
Abstract: *The authors reported about the online facilities of publishing, reading and sharing of University Library works (monographs, bibliographies, guides, dictionaries, etc..) in the Open Library, in the world's largest Repository of publications Calameo.com, in the Library of millions Issuu.com etc... . Starting with the first May, 2012. in the Open Library were recorded 30 documents, in Calameo 23. Publication in these catalogs increases visibility of scientific product of teachers and librarians.*

Sloganul: O pagină de web pentru fiecare carte

Biblioteca deschisă Open Library este un Proiect on-line, de Internet Archive non-profit, inițiat în anul 2007 de Aaron Swartz, finanțat în parte de un grant de la Biblioteca de Stat din California și Fundația Kahle / Austin. Proiectul este acum condus de George Oates. Scopul catalogului este să creeze „o pagina web pentru fiecare carte publicată vreodată”. Înregistrarea este gratuită. Dispune de peste 20 mln de înregistrări on-line în acces liber, oferă acces la 1,7 milioane de versiuni scanate ale cărților, și link-ul la surse externe, cum ar fi WorldCat și Amazon, peste 1 mln. de cărți electronice, publicate începând cu anul 1008 și 2020. Cataloge de bibliotecă care au fost deja încărcate includ: Biblioteca Publica din San Francisco, Biblioteca Congresului, Universitatea Harvard a lui Hollis catalog, Bibliotecă Universității din Carolina de Nord.

Înregistrarea lucrărilor profesorilor universitari și ale Bibliotecii Științifice în Open Library

Scop:

Popularizarea/promovarea vizibilității produsului științific al cadrelor didactice și bibliotecare prin extinderea / explorarea și împrumutul / consultarea la distanță - nivel internațional. Informarea comunității științifice și profesionale asupra producției științifice a universitarilor de la Bălți.

Organizare:

- înregistrarea începînd cu 01 mai 2012 a documentelor în Biblioteca Open Library: toate lucrările editate de Biblioteca Științifică (monografii, bibliografii, ghiduri, dicționare etc.)
- înregistrarea selectivă a publicațiilor științifice a cadrelor didactice.
- înregistrarea selectivă a publicațiilor cadrelor didactice din colecția *Depozit Legal Universitaria* editate între anii 2007 – 2012

Biblioteca Științifică este prezentă în Open Library cu 30 de documente.

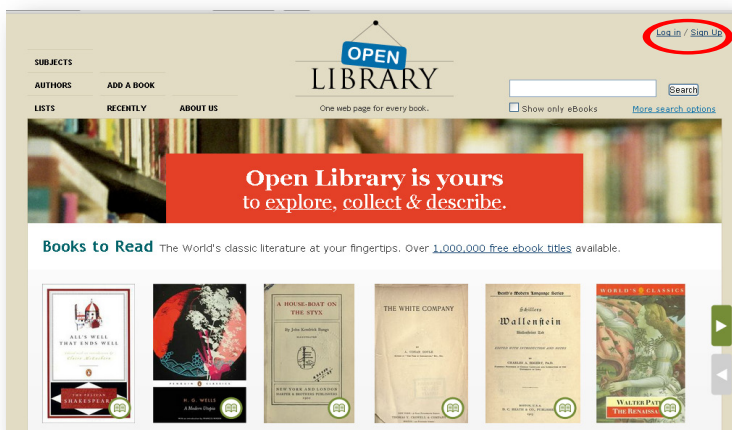
Etapele de plasare a unui document în Open Library

- Înregistrare
- Accesare profil
- Descrierea profilului
- Înregistrarea unui document nou
 - descrierea bibliografică
 - adăugarea imaginii copertii
 - adăugarea adresei electronice a cărții
 - adăugarea documentului în listă
- Vizualizarea listei documentelor înregistrate

CARTEA DE VIZITĂ

1. Înregistrarea pe pagina Biblioteca deschisă Sign Up (înregistrare)

2. Completarea formularului cu următoarele date:

nume

prenume

nume de utilizator

parola, adresa e-mail

tastare Sign Up (înregistrare):

3. Înregistrarea unui document nou:

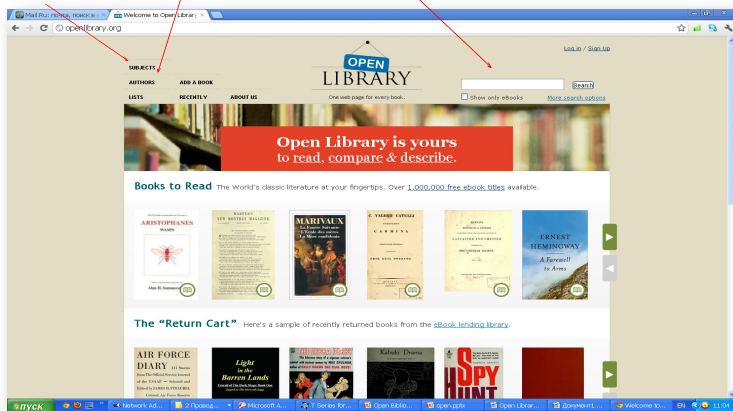
Tastare ADD A BOOCK (adaugă o carte)

4. Expunerea în Open Library

5. Vizualizarea/descărcarea documentului

6. Căutarea informației în Biblioteca deschisă:

subiecte, autori, bara de căutare

OPEN LIBRARY

One web page for every book.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat "Alecu Russo", Bălți / Lists

Biblioteca Științifică a Universității de Stat "Alecu Russo", Bălți has 22 lists.

Biblioteca Științifică – 65 de ani în rolul de partener și inovator al procesului educațional și de cercetare științifică universitară, conf. št. (2010 ; Bălți). Biblioteca Științifică – 65 de ani în rolul de partener și inovator al procesului educațional și de cercetare științifică universitară : Materialele conf. št., 15 dec. 2010

Biblioteca Științifică – 65 de ani în rolul de partener și inovator al procesului educațional și de cercetare științifică universitară, conf. št. (2010 ; Bălți). Biblioteca Științifică – 65 de ani în rolul de partener și inovator al procesului educațional și de cercetare științifică universitară : Materialele conf. št., 15 dec. 2010 / Bibl. Șt. a Univ. de Stat "Alecu Russo" din Bălți ; coord. : Elena Harconiță, (red.); Colegiul de red. : Lina Mihaluta, Elena Stratan ; lector : Galina Moșovic ; rez. în lb. engl. : Valentina Topalo, Lidia Alexanchin ; design/cop./machetare : Silvia Ciobanu. - Bălți, 2011. - 202 p. - (Biblioteca - 65)

ISBN 978-9975-50-052-4

1 seed, 0 editions

Last modified 1 day ago

Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică : Bibliogr. selectivă

Contribuții științifice ale profesorilor Facultății Tehnică, Fizică, Matematică și Informatică : Bibliogr. selectivă / Univ. de Stat "Alecu Russo" din Bălți, Bibl. Șt. ; alcăt. : M. Foteșcu, E. Scurtu ; col. de red. : E. Harconiță (red. resp.), D. Caduc, L. Mihaluta (red. bibl.). - Bălți : Tipogr. USB, 2007. - 447 p. - (Bibliographia universitatis) ISBN 978-

Calaméo – este un serviciu/platformă privată de postare și răspândire virtuală a publicațiilor unei organizații sau persoane particulare, care oferă servicii atât gratis cât și contracost (cu mai multe posibilități de operaționare virtuală cum este PREMIUM sau PLATINUM) și care apără și drepturile de autor, dacă cel din urmă dorește (Calaméo – o abreviere a cuvântului francez „calame” (peniță), cu un sufix adăugat „neo” (nou)).

Calaméo oferă un confort de neegalat pentru a citi documentele. Publicațiile sînt servite într-o formă optimă de grație, vaste posibilități de personalizare (imagini de fundal, muzica de fundal, link-uri interactive, etc). Calaméo face posibilă în condiții de siguranță afișarea publicațiilor pentru acei oameni pe care doriți să le citească sau pentru tot publicul din Internet.

Dintr-un fișier PDF, se pot crea reviste, broșuri, cataloage, rapoarte, prezentări și multe altele ...

Avantajele publicării on-line:

- Economii de costuri și de timp,
- Mijloace inovatoare, originale și incitante de comunicare, care provoacă imediat interesul cititorului.
- Rapoarte de cititori, statistici și alte oportunități de e-marketing pentru a determina eficacitatea publicațiilor.
- Acces ușor de stocare de fișiere disponibile pe Internet la orice moment.
- Abilitatea de a crea o agenție de știri de pe Internet
- Livrarea imediată a materialelor editate.

CARTEA DE VIZITĂ

CREAREA PUBLICAȚIEI

Ce putem posta în Calameo:

- Calameo permite publicarea informațiilor în formă de: carte, broșură, revistă, album, prezentare...

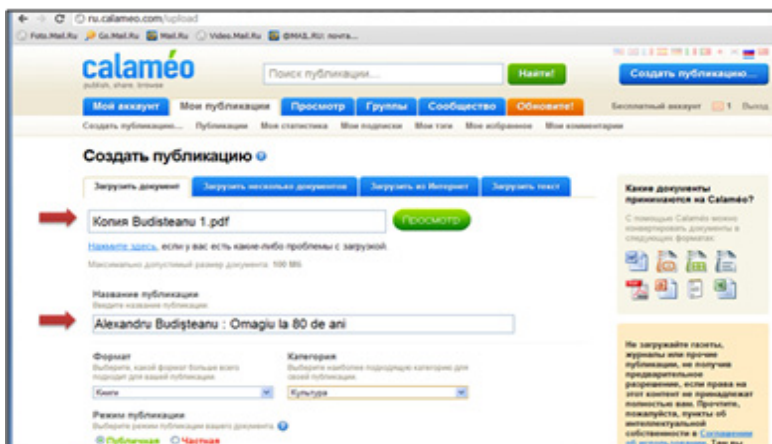
Se încarcă lucrări în diferite formate: doc, docx, rtf, pdf, txt,

 odp, otp, sxi, sti, ods, ots, sxc, stc, odt, ott, sxw, stw, ppt,

 pps, pptx, xls, xlsx.

Introducerea datelor despre publicație și a posibilităților de accesare a lucrării:

1. Încărcarea publicației pe Calameo, titlul;

2. Genul publicației, regimul de postare(public sau particular), descrierea lucrării;

3. Regimul de vizualizare (carte, revistă, slyde), de citire, auditoriul, postarea comentariilor, posibilitatea de printare;

4. Licența publicației, accesul la publicație și posibilitatea de a folosi miniCalameo;

5. Personalizarea publicației, alegerea fundalului, melodiei;

6. Descărcarea documentului în Calameo;

7. Convertirea documentului;

8. Interfața contului Bibliotecii Științifice, publicațiile;

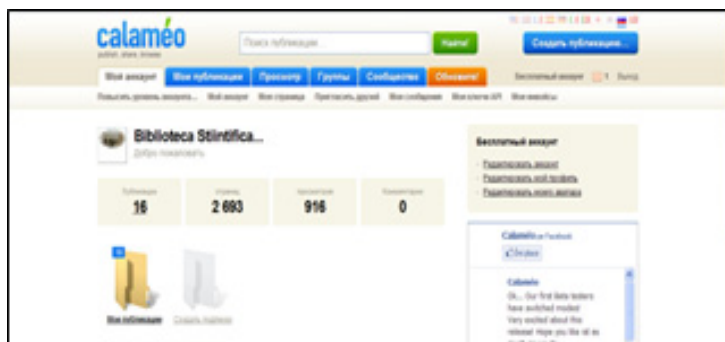

9. Informații despre publicațiile contului;

10. Răsfoirea publicației

11. Statistica contului;

CARTEA DE VIZITA

12. Personalizarea miniCalameo; Postarea pe syte-ul Bibliotecii;

13. Apartenența de diferite grupe și formarea noilor în Calameo

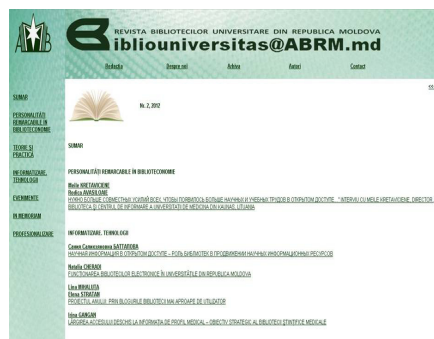
La moment avem postate 20 de publicații în 1502 vizualizări. În mediu fiecare lucrare a fost accesată de 71 de ori. În fiecare zi – 5-6 vizualizări. Statistica dovedește că postarea lucrărilor Bibliotecii în Calameo este de succes, mai ales că miniCalameo este afișată pe interfața paginii web a Bibliotecii noastre. Datorită platformei Calameo atragem noi utilizatori, promovăm colecția Bibliotecii, sîntem văzuți și citați pe plan internațional.

Revista bibliotecilor universitare a fost lansată

Secțiunea „Biblioteci universitare” a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova a lansat revista electronică **BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md** cu apariție bianuală, disponibilă on-line la adresa www.abrm.md/ și http://libruniv.usb.md/bibliouniv_rev/buniv.html. Revista este editată de Biblioteca Științifică a USARB.

Programul Noul Utilizator la ediția a 10-a

În Bibliotecă a demarat programul infobibliotecar **Noul Utilizator**, ediția a 10-a, anul universitar 2012/2013 privind integrarea studenților din anul 1 în comunitatea utilizatorilor Bibliotecii. Cu acest prilej **au fost elaborate mai multe materiale informative** privind facilitarea academică: **Informații pentru studenții anului I** prezentate de către Grupul de **Bibliotecari Responsabili de Relațiile cu Facultățile** în tura prin spațiile Bibliotecii, **Regulamentul privind drepturile și obligațiile utilizatorilor**, **Ghidul Utilizatorului – 2012**, **Ghidul Punctelor de serviu**, **Pagina utilizatorului de pe site-ul Bibliotecii**.

Anul Ion și Doina Aldea – Teodorovici

În cadrul Planului de manifestări culturale consacrate sărbătorilor naționale Ziua Independenței, Limba Noastră și Anului Ion și Doina Aldea-Teodorovici declarat de Guvernul Republicii Moldova, în Clubul BiblioSpiritus a fost prezentată expoziția **Ion și Doina, Doina și Ion**, eveniment cultural de comemorare a 20 de ani de la moartea tragică a celor doi interpreți. Valentina Topalo, șef serviciu Manifestări Culturale a făcut o prezentare interactivă cu expoziție tradițională, on-line, audiții muzicale de pe DVD-uri și You Tube.

Acces la bazele de date Integrum World Wide

Prin Consorțiumul **EIFL.net**, Biblioteca oferă acces gratuit la Bazele de date **Integrum World Wide** pe perioada **10 septembrie - 10 decembrie 2012**. Integrum este cea mai mare colecție electronică, arhivă cu informații despre Rusia și țările CSI. Anual se completează cu cca 40 000 documente noi. Conține peste 400 mln. documente, fultextele a 5 000 ziare și reviste, fulltextele lucrărilor clasicele ruse etc.

Pentru navigare în Bazele de date Integrum World Wide accesați linkul: <http://aclient.integrum.ru/gate/?name=ScientificLibrary>. Manual: <http://integrumworld.com/doc/manual.ppt>. Video manual online: <http://integrumworld.com/doc/videomanual/eng>

Întâlnirea membrilor Filialei BIN cu Dna Fiona Bradley, coordonatoarea Programului Building Strong Library Association din cadrul Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare IFLA

Pe 18 septembrie Ministerul Educației al Republicii Moldova împreună cu ABRM și Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, au organizat o întâlnire a membrilor Filialei BIN - Biblioteci de învățământ din Nord - Bălți a Asociației Bibliotecarilor din Republica Moldova cu Dna Fiona Bradley, coordonatoarea Programului Building Strong Library Association din cadrul Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare IFLA. Evenimentul este parte componentă a unui studiu de date despre ABRM care va ajuta la desfășurarea ulterioară a programului Building Strong Library Association în Republica Moldova. Programul va oferi o abordare strategică la consolidarea capacității și durabilității ABRM susținut de către programul Novateca și IFLA.

Inaugurarea expoziției de carte „Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”, la Biblioteca Științifică

Pe 27 septembrie 2012, Secția Cultură a Ambasadei Germaniei din Chișinău împreună cu Institutul Goethe București și Fundația Buchkunst au inaugurat expoziția de carte „Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”, care se va afla la Biblioteca Științifică în perioada 27 septembrie – 05 octombrie 2012. La eveniment au participat studenții și cadrele didactice de la Facultatea Limbi și Literaturi Străine, utilizatori, bibliotecari. Programul a inclus: cuvântul de salut a domnului Carsten Wilms, șef adjunct al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău; descrierea generală a expoziției și a literaturii germane, Ecaterina Niculcea, lector univ., catedra de Filologie Germană; desfășurarea victoriei; accesul publicului la cărți, discutii și concluzii.

Zi de formare profesională

Programul a inclus prezentări bibliografice a expozițiilor dedicate evenimentelor și personalităților omagiate în anul 2012: **MIHAI CIMPOI - Critic, istoric literar, eminescolog, filosof al culturii - 70 de ani de la naștere** (A. Cucu, bibliotecar principal, M. Magher, bibliotecar); **Spiridon Vangheli: prozator, poet,**

traducător și editor - 80 de ani de la naștere (M. Postolati, V. Vacarciuc, bibliotecare); (L. Melnic, bibliotecar).

Conferința de diseminare a evenimentelor biblioteconomice produse recent în R. Moldova

La întâlnirea cu bibliotecarii universitari dna Elena Harconița, directoarea Bibliotecii, a relatat despre participarea la evenimentele de importanță majoră inițiate și desfășurate în cadrul ABRM și a comunității profesionale din Republică: Vizita reprezentanților IFLA în R. Moldova. Raportul ABRM; Programul Național NOVATECA; Întâlnirea bibliotecarilor din Nordul Republicii Moldova cu Fiona Bradley coordonator Program BSLA și Winnie Vitzansky, trainer IFLA; Vizita reprezentanților ABRM în Kazahstan la reuniunea profesională a Asociațiilor bibliotecare din fostul spațiu CSI. <http://www.iak.kz/ru/>; Simpozionul Valori Bibliofile la Biblioteca Națională a RM; Colocviile de vară la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” în perioada 19-22 iunie sub genericul „Bibliotecile nu dispar! Se revitalizează, se reinventează...”; Ziua Inventatorului și Raționalizatorului la Biblioteca Științifică Medicală, USMF "Nicolae Testemițanu"; Noi apariții editoriale: DEDIU, Liviu-Iulian. Managementul serviciilor pentru utilizatori în bibliotecile contemporane; ȚURCAN, NELLY. *Comunicarea științifică în contextual accesului deschis la informație*; Repanovici, Angela. Ghid de cultura informației.

PROIECTUL ANULUI:
PRIN BLOGURILE BIBLIOTECII
MAI APROAPE DE UTILIZATOR.
BLOGUL FILIALEI BIN - BIBLIOTECI DE
ÎNVĂȚĂMÎNT DIN NORD A ABRM

**Project of the year: Library blogs closer
to the user. The blog of LARM North Branch
Education Libraries**

**Lina MIHALUȚA
Elena STRATAN**

Abstract: *In the Library was initiated the project Through Library Blogs Closer to the Users, in order to develop virtual dialogue Librarian-User, Library-Faculty. 7 blogs were created by reading rooms/loans which are posted daily information about collections, new acquisitions, exhibitions, useful electronic resources etc.. He was also created the blog of Northern Educational Libraries-Balti Branch, Librarians Association of Republic of Moldova. Total display of page-1 383.*

Argument

În contextul diversificării serviciilor pentru utilizatori în Biblioteca a fost inițiat Proiectul **Prin blogurile Bibliotecii mai aproape de utilizatori**. Acest proiect se încadrează și în cadrul inițiativelor, programelor internaționale, organizate în comunitatea bibliotecară gen: *Ziua Alfabetizării digitale, Anul Internațional al Bibliotecilor, Anul Competențelor profesionale, inclusiv competențele tehnologice*

Ce este un blog?

Blog este prescurtarea de la **weblog**, ceea ce înseamnă **jurnal pe Internet**, este o **pagina web** bazată pe articole periodice aranjate în ordine cronologică, actualizate zilnic. Conform sursei din Wikipedia în anul 2005 existau **8 milioane** de blog-uri. În 2006 – **27 milioane**. În iulie 2011 numărul de blog-uri la nivel global a ajuns la **164 de milioane**. Din acestea, **29 %** erau din Uniunea Europeană și **49 %** din SUA.

Scopul proiectului:

- ▶ Utilizarea relevantă a **instrumentelor de comunicare** oferite de In-ternet.
- ▶ Amplificarea dialogului virtual **Bibliotecar - Utilizator, Biblioteca - Fa-**

OPORTUNITĂȚI MODERNE

cultate.

- ▶ Partajarea conținuturilor educaționale în regim non-stop.
- ▶ Studierea necesităților consumatorului și extinderea implicită a ofertelor.

Obiectivul general:

- ▶ Crearea / întreținerea blogurilor în **Punctele de servire** ale Bibliotecii: 12 săli de lectură/4 săli de împrumut

Echipa de implementare

- ▶ **Administrator de proiect:** E. Harconița, director; **coordonator:** L. Mihaluța, dir.adjunct; **Responsabil:** E. Stratan, șef serviciu Cercetare. Asistență de specialitate
- ▶ **Realizatori:** bibliotecarii-responsabili de activitatea sălilor de lectură / împrumut

Design/Tabloul de bord

- Proiectul a demarat cu organizarea cursurilor de instruire a bibliotecarilor implicați în proiect: traininguri, aplicații la posturile de lucru, consultații etc.
- Elaborarea tutorialului **Editarea informațiilor pe blog**
- Crearea blogurilor
- Monitorizarea conținuturilor/postărilor

Elaborarea tutorialului *Editarea informațiilor pe blog*

1. **Conectarea blogului de pe site-ul Bibliotecii, opțiunea Bloguri Bibliotecii sau de pe motorul de căutare Google**

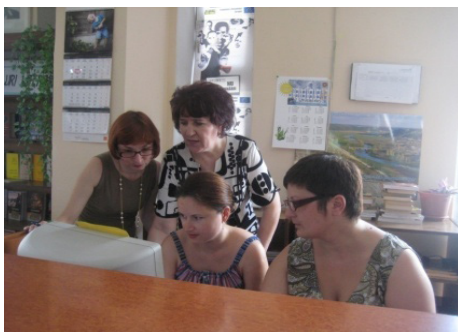
Înregistrarea e-mailului și a parolei blogului

Vizualizarea blogului

Crearea blogurilor

Monitorizarea conținuturilor / postărilor pe blog

- Crearea Mapei *Bloguri* în Intranet
- Elaborarea mostrelor/modelelor de postări, teme
- Ce postăm pe blogul subdiviziunii?

Publicitate

Conecarea la blogurile Bibliotecii de pe site <http://libruniv.usb.md> meniul BLOGURI BIBLIOTECĂ <http://libruniv.usb.md/blog/blog.htm>
Elaborare Flyere, avize pe site, la catedrele USB

Accesare bloguri

OPORTUNITĂȚI MODERNE

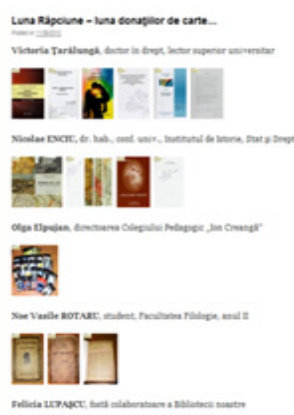
Publicitate: Flyere

Blogurile Bibliotecii: Servicii electronice și informații profesionale

În cadrul Bibliotecii au fost create 7 bloguri:

- ▶ Blogul Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alecu Russo”
- ▶ Blogul Filialei BIN - Bibliotecii de învățământ din Nord - Bălți a ABRM
- ▶ Bloguri ale săliilor de lectură și împrumut din serviciul Comunicarea Colecțiilor
- ▶ Blogul Oficiului Documente Muzicale
- ▶ Blogul Sălii de Lectură nr 1 Științe socioumanistice și economice
- ▶ Blogul Sălii de lectură nr 2 Științe Filologice
- ▶ Blogul Sălii de Lectură nr 3 Științe psihopedagogice, naturii, reale. Arte
- ▶ Blogul Oficiului Documente în Limbi Străine

Pe paginile blogurilor sînt difuzate informații despre *colecții, achizițiile noi, expoziții virtuale, resurse electronice utile* etc.

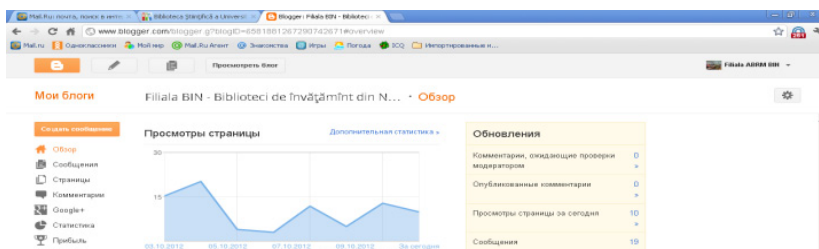
Statistici de la Blogger: Blogul Filialei BIN

- Afășări de pagină astăzi - **11**
- Afășări de pagină ieri - **13**

- Afășări de pagină luna trecută- **332**
- Istoricul general al afășărilor de pagină - **1.383**

Postări: top vizualizări

Surse de trafic - Site-uri de referință - Căutați cuvinte cheie

Public: Afășări de pagină după țară

Afășări de pagină după sistemul de operare

- Windows - 65 (97%)
- Linux - 2 (2%)

Afășări de pagină după browser

- Chrome - 29 (42%)
- Firefox - 28 (41%)
- Internet Explorer - 9 (13%)
- Opera - 2 (2%)

Total postări pe blogurile subdiviziunilor: 83

- SL1 - 12
- SL2 - 21
- SL3 - 19
- ODM - 16
- ODLS - 15

Totalul afășărilor de pagină/hits pe blogurile subdiviziunilor: 3 830 hits

- SL1 - 853
- SL2 - 1008
- SL3 - 955
- ODM - 576
- ODLS - 450

Adrese bloguri:

- ▶ <http://bsubalti.wordpress.com/>
- ▶ <http://filialabrbmbin.blogspot.com>
- ▶ <http://odmbsu.blogspot.com/>
- ▶ <http://sl1bsu.blogspot.com/>
- ▶ <http://sfilologie.blogspot.com>
- ▶ <http://sl3stiintereale.blogspot.com/>
- ▶ <http://odls4bsu.blogspot.com/>

- e-mail: librunivusb@gmail.com
- e-mail: filialabrbmbin@gmail.com
- e-mail: oficiulmuzica@gmail.com
- e-mail: sl1bsu@gmail.com
- e-mail: sfilologie@gmail.com
- e-mail: sl3stiintereale@gmail.com
- e-mail: odlsbsu@gmail.com

COMUNICAREA ȘTIINȚIFICĂ ÎN MEDIUL UNIVERSITAR: PROFESORI

**The professors in scientific communication
in academic environment**

**Elena SCURTU
Anna NAGHERNEAC**

Abstrat: *The study presents the results of a survey conducted by the University Library on the basis of scientific research users (teachers) on the science communication in the academic environment; the digital culture; some of the obstacles that appear in the publication of articles in foreign journals.*

The results of the questionnaire shows a clear picture of teachers' views on the communication in science (documentation, their own research) and communication about science (communication of results); improving the quality of information services rendered by the library: modernization, access to foreign literature; information skills training courses, access to specialized international magazines.

Ancorată în era informațională cu tehnologii și inovații, Biblioteca își păstrează funcția de stocare a informației. Este funcția de bază a Bibliotecii care va persista în pofida profesiilor de dispariție a ei, de înlocuire a cărții tradiționale cu cea electronică. Viitorul Bibliotecii depinde de capacitatea ei de a se adapta la evoluția societății, de modul în care răspunde provocărilor timpului.

Nu există o instituție informațională mai puternică decât Biblioteca, care depozitează și pune în circulație informația. Bibliotecile participă de rînd cu cercetătorii, asociațiile științifice la o muncă științifică mai eficientă, mai cuprinzătoare.

Bibliotecile oferă utilizatorului posibilitatea de a obține informație în format tradițional și electronic despre documentele din colecția bibliotecii și despre cele exterioare necesare pentru cercetările științifice. Bibliotecile, pe de o parte, contribuie la procesul de cercetare, pe de altă parte – la transmiterea rezultatelor cercetărilor.

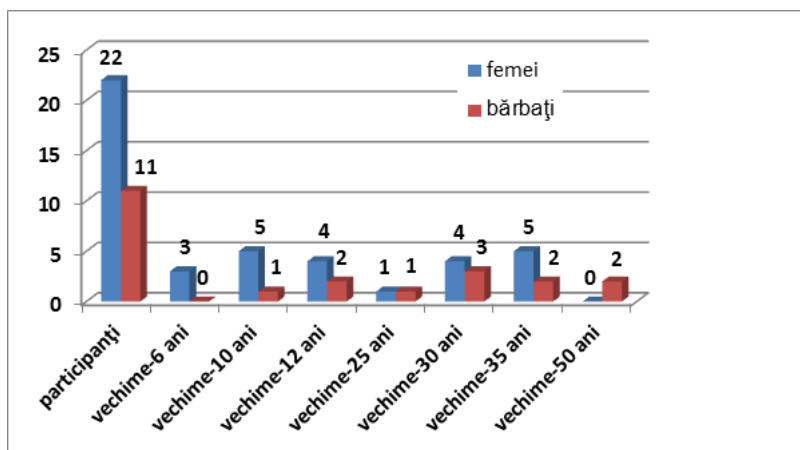
Necesitățile informaționale și culturale ale membrilor societății devin mai ample și mai dinamice. Studiarea lor se efectuează prin mai multe metode și for-

me. Una din ele este sondajul, un instrument important pentru elaborarea deciziilor manageriale orientate spre dezvoltarea continuă a serviciilor și produselor.

Eșantionul participării l-au constituit 33 de profesori de toate vârstele (11 bărbați și 22 femei), vechime în muncă diferită (începînd cu 6 ani și terminînd cu 50) și domenii de cercetare variate. Majoritatea subiecților dețin grade științifice.

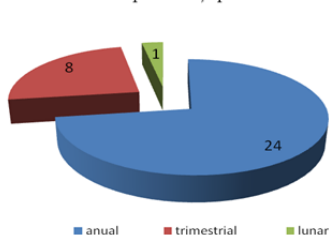
Comunicarea științifică este interpretată ca un complex de activități cu două dimensiuni: comunicare în știință (**documentarea, cercetarea propriu zisă**) și comunicarea despre știință (**comunicarea rezultatelor**).

Diverse sînt sursele în care profesorii își publică rezultatele cercetărilor efectuate, primatul în comunicarea științifică revenind revistelor științifice ce realizează funcțiile:

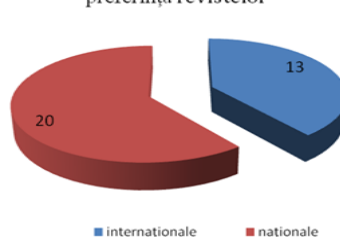
- **de actualizare a cercetării;**
- **de promovare a autorilor;**
- **de arhivare a ideilor științifice.**

Sondajul prezent ne-a permis să aflăm că 33 din profesorii interogați preferă să-și publice articole în reviste științifice de specialitate (24 anual, 8 trimestrial și 1 profesor – în fiecare lună). 20 din profesori dau preferință revistelor științifice naționale și numai 13 - celor internaționale. Credem că răspunsul este dependent de informarea insuficientă a profesorilor despre apariția revistelor în alte țări și de posibilitățile lor reduse de publicare (majoritatea își publică articolele în reviste

preferința publicării

preferința revistelor

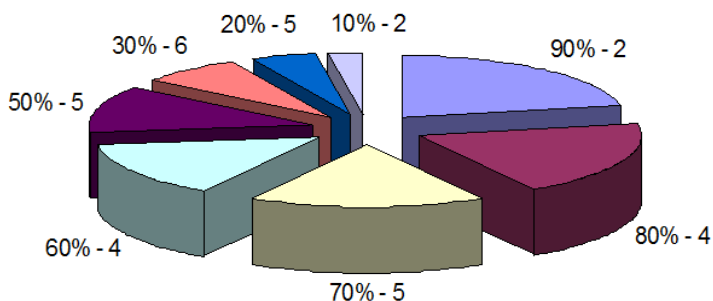

naționale, cunosc mai bine conținutul lor, prețul pentru publicare este mai redus).

Diseminarea rezultatelor științifice la nivel internațional atestă o performanță științifică personală și instituțională. Cercetătorii se confruntă cu mai multe obstacole în publicarea articolelor în reviste străine. Criteriul cel mai important în selecția materialului pentru publicare în reviste de nivel internațional este momentul inovativ al cercetării (rezultate originale), corelația rezultatelor obținute cu ipotezele științifice deja existente. Din obstacolele menționate de profesorii noștri: ce țin de traducere – 15, financiare – 16, administrative – 4, de acces – 7.

Revistele științifice în care profesorii își publică articolele trebuie să fie disponibile pentru tot personalul Universității, pentru studenții care se interesează de rezultatele științifice obținute (cercetări din același domeniu). Biblioteca este acea instituție care arhivează, concentrează revistele în colecția sa, elaborează criteriile de regăsire a articolelor profesorilor (informație despre publicații în Fișierul de autoritate, în bibliografii tradiționale, la expoziții) asigurându-le, în felul acesta, disponibilitatea. 23 din profesorii chestionați sunt satisfăcuți de disponibilitatea revistelor, 8 exprimă nesatisfacere. Considerăm că una din cauze ce trezește nemulțumirea profesorilor este lipsa unor reviste în format tradițional în Bibliotecă. În așa situații Biblioteca trebuie să pună la dispoziția utilizatorului versiunea electronică a revistei sau să multiplice textele articolelor din exemplarele de autor (cea ce și se face). Activitatea trebuie efectuată în colaborare cu profesorii.

Informația electronică folosită în cercetare (%)

Toți profesorii interogați utilizează informații în format electronic (100 %), 27 (80 %) din ei nu au nevoie de intermediari în accesarea resurselor electronice și numai 6 solicită consultații.

Informațiile electronice științifice, pas cu pas, își fac loc în munca de cercetare a profesorilor universitară bălțeni.

Este o concluzie confirmată și de răspunsurile profesorilor: în munca de cercetare științifică a 2 profesori informația electronică deține – 90%, a 4 profesori – 80 %, a 5 profesori – 70 %, a 4 – 60 %, a 5 profesori – 20 %; și numai a 2 profesori – 10 %.

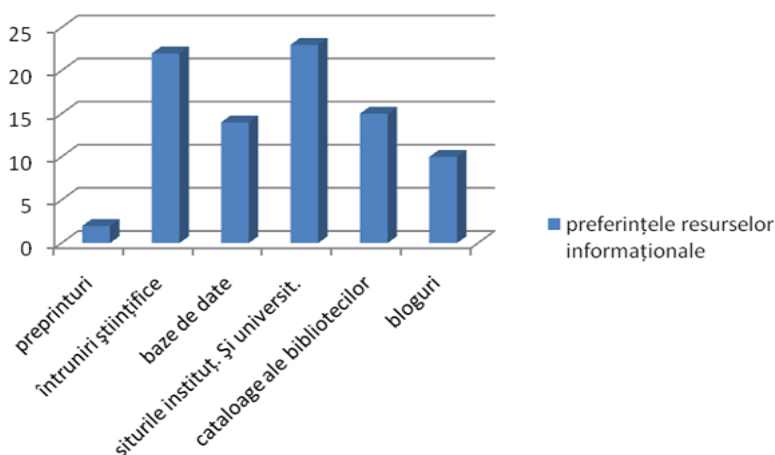

Cîteva opțiuni ale chestionarului au scos în evidență nivelul culturii digitale a profesorilor.

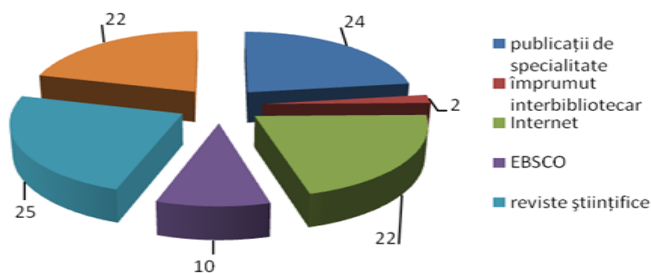
Răspunsurile atestă că numai opt profesori interogați și-au creat o pagină Web individuală, 25 nu au o așa pagină. 20 de profesori nu dețin experiența publicării articolelor în reviste științifice electronice și numai 13 posedă o așa experiență. Și capacitățile profesorilor de adaptare la oportunitățile emergente oferite de Internet sunt diferite : capacități foarte înalte posedă 6 profesori, înalte – 14 profesori, suficiente – 10 profesori și scăzute – 3. Este evident că profesorii trebuie să-și desăvîrșesc în continuare competențele informaționale, să-și formeze o „cultură a mobilității”, să se antreneze mai rapid în schimbările produse de civilizația electronică.

Preferințele resurselor informaționale

Variate sînt resursele on-line preferate și utilizate de respondenți: pentru preprinturi optează 2 profesori, pentru materialele întrunirilor științifice – 22 profesori, pentru bazele de date – 14 profesori, pentru site-urile instituțiilor științifice și ale universităților – 23 profesori, pentru cataloagele bibliotecilor – 15 profesori, contacte cu colegii prin bloguri – 10 profesori.

Metode de selectare a informației

DIALOG CONTINUU

Profesorii Universității bălțene s-au manifestat din plin și la opțiunea metodelor de selectare a informației.

24 profesori utilizează publicații de specialitate disponibile în bibliotecă, 2 comandă literatură prin împrumutul interbibliotecar, 22 caută informație în Internet, 10 profesori utilizează baza de date EBSCO, 25 caută informație în reviste științifice cu acces deschis, 22 achiziționează literatură de specialitate. Răspunsurile la ultimele opțiuni demonstrează competențe informaționale complexe în selecția și utilizarea informației. Concluzionăm că Biblioteca rămâne a fi locul preferat în realizarea muncii de cercetare științifică.

În comunicare profesorii Universității utilizează la maximum email-urile: pentru comunicare în Moldova – 30 profesori, cu țări vecine – 23 profesori, cu țări îndepărtate - 16 profesori. Și formele inovatoare de comunicare științifică sînt aplicate de profesorii chestionați: 9 profesori au indicat arhivele instituțiilor științifice și ale universităților, 10 - blogurile, 9 - forumurile on-line, 17 profesori nu aplică forme inovatoare de comunicare în rețea. Finanțarea cercetărilor științifice pe bază de proiecte influențează calitatea lor, rezultatele cărora au un impact pozitiv asupra societății, asupra mediului ambiant. Participarea la proiecte se soldează cu efecte și la adaptarea cercetătorilor la noile tehnologii informaționale. 12 profesori interogați evaluează la maximum influența participării la proiecte asupra asimilării noilor tehnologii, 20 – influențează parțial și 2 – suficient.

Sondajul a inițiat o discuție asupra bazei de date *Science Citation Index* și accesarea ei de profesorii Universităților din Moldova. Numai 8 profesori de la Universitatea „Alecu Russo” studiază reviste științifice prin intermediul acestei baze de date.

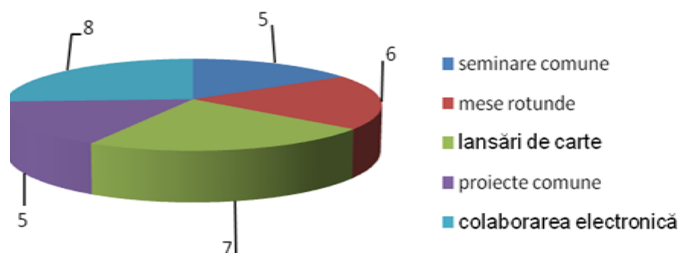
O importanță deosebită în promovarea rezultatelor cercetărilor științifice o are comunicarea științifică directă, care se realizează la întruniri științifice. Aici se oferă posibilități de interacțiune dintre autori și auditoriu, de promovare a rezultatelor cercetărilor științifice și de evaluare pe loc a valorii lor. Pentru 28 de profesori universitari bălțeni participarea la foruri științifice este foarte importantă, pentru 4 - importantă și doar unu nu pune preț pe o așa comunicare.

Două opțiuni ale chestionarului au intenționat să pună în lumină problema motivării în desfășurarea creativă a cercetării. Primatul deține motivația materială (majoritatea profesorilor); vocația, chemarea interioară deține locul doi (12 profesori), formare profesională continuă – 8 profesori.

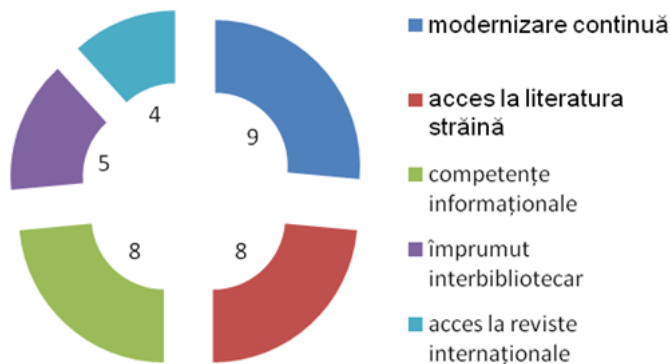
Direcții de colaborare cu biblioteca

Menționăm la începutul comunicării că biblioteca pe de o parte contribuie la desfășurarea cercetărilor științifice, iar pe de altă parte comunică utilizatorilor rezultatele cercetărilor, generând noi teritorii de cercetare. Este un proces continuu de dezvoltare și progres. Biblioteca deține importanța maximă în procesul de cercetare.

Care sînt direcțiile de colaborare dintre bibliotecă și oamenii de știință în viziunea profesorilor: seminare comune (5 profesori), mese rotunde (6 profesori), lansări de carte (7 profesori), proiecte comune (5 profesori), colaborare electronică (8 profesori).

Sugestii și recomandări

Profesorii universitari bălțeni și-au expus și unele sugestii și recomandări orientate spre îmbunătățirea calității serviciilor informaționale prestate de bibliotecă : modernizare continuă (9 profesori), acces la literatura străină (8 profesori), cursuri pentru formarea competențelor informaționale (8 profesori), împrumut interbibliotecar perfect (5 profesori), acces la reviste internaționale de specialitate (4 profesori).

Concluzii

Analiza datelor de sondaj ne-a orientat spre conturarea următoarelor concluzii:

- profesorii universitari bălțeni (cu excepția unora) sunt în pas cu schimbările produse de tehnologiile informaționale, posedă competențe și deprinderi adecvate în utilizarea instrumentelor digitale;
- în viziunea profesorilor biblioteca rămîne a fi cea mai importantă instituție care asigură accesul la informație;
- în instituțiile superioare unde promovarea proceselor didactic și de cercetare este condiționată de noutate și creativitate, bibliotecile sînt solicitate și frecventate;
- conviețuirea pașnică a resurselor tradiționale cu cele electronice într-o bibliotecă, inclusiv și universitară, va avea un impact avantajos asupra comunicării științifice.

Ca derivată a concluziilor urmează a fi formulate obiectivele realizarea cărora va permite bibliotecilor (într-o măsură oarecare) să țină piept provocărilor timpului.

Obiective

Este necesar ca:

- biblioteca universitară să ajute utilizatorul în administrarea celor mai variate și calitative resurse electronice, în selectarea informației relevante;
- bibliotecile universitare să-și diversifice serviciile electronice;
- bibliotecile să fie în schimbare continuă, să se adapteze noilor schimbări cu rapiditate;
- bibliotecile să-și extindă prezența în mediul on-line;
- bibliotecile să studieze prin diferite forme cauzele ocolirii bibliotecii de către utilizatori;
- angajații bibliotecii să fie antrenați într-un proces neîntrerupt de obținere a noi cunoștințe și abilități profesionale;
- angajații bibliotecii (din cei mai competenți) să se implice în formarea competențelor informaționale ale utilizatorilor;
- angajații bibliotecii să antreneze utilizatorii în schimb de opinii vis-a-vis de activitatea bibliotecii.

UTILIZAREA REVISTELOR DE ȘTIINȚĂ ȘI CULTURĂ FILOLOGICĂ DIN COLECȚIA SĂLI DE LECTURĂ ȘTIINȚE FILOLOGICE

**The use of science and culture magazines
of Philological Sciences Reading Room collection**

Adella CUCU

Abstract: *The article reflects the development, requirement and use of science journals collection and philological culture in Philology Sciences Reading Room. Some aspects are analysed with regard to the importance of traditional serial publications in the educational process and research for students and teachers, the results of polls conducted is talking about.*

Publicațiile periodice sînt cea mai importantă sursă de informare și prin caracterul actual al informațiilor conținute, sînt deosebit de utile în cadrul comunităților științifice. Avînd în vedere importanța publicațiilor seriale managementul colecțiilor de periodice trebuie să țină cont de necesitățile de informare, documentare, studiu și cercetare ale actualilor și potențialilor utilizatori. În condițiile finanțării limitate la achizițiile de carte prezența publicațiilor seriale capătă o însemnătate deosebită. Astfel, o bibliotecă universitară trebuie să dețină un spectru larg de publicații periodice care să acopere toate zonele de interes ale utilizatorilor, pornind de la presă de interes general și pînă la reviste de specialitate, cu conținut informațional specific anumitor domenii.

La dezvoltarea fondului de publicații periodice influențează mai mulți factori printre care: prețurile la publicațiile periodice, noi titluri de publicații periodice, apariția revistelor electronice, dinamica utilizării etc. Astfel, la etapa actuală din diversitatea și varietatea publicațiilor periodice care apar este necesar de a stabili, care din ele reflectează într-o măsură sau alta interesele utilizatorilor Bibliotecii noastre. Deaceea este oportun de a analiza și valorifica utilizarea publicațiilor seriale cu scopul de a rectifica anual repertoriul de abonamente la reviste și ziare, care vor satisface necesitățile utilizatorilor și să îndreptățească cheltuielile. Analiza fondului de publicații periodice, analiza intereselor utilizatorilor ne permit să facem concluzii că dacă în viitor vom reuși să menținem abonamentele și să

păstrăm „nucleul” celor mai solicitate reviste, la acelaș nivel, vom putea satisface solicitările utilizatorilor și vom păstra toate categoriile de utilizatori: studenți, profesori, masteranzi, doctoranzi.

Scopul prezentei cercetări este reflectarea unei colecții de reviste adecvate sus-ținerii programelor de învățămînt și cercetare prin:

- Stabilirea corespunderii colecției existente cu necesitățile de informare și documentare a utilizatorilor;
- Stabilirea eficienței utilizării acestei colecții și a preferințelor utilizatorilor;
- Determinarea titlurilor ce sînt necesare pentru a fi abonate;
- Depistarea revistelor care sînt mai puțin solicitate pentru a le intensifica promovarea.

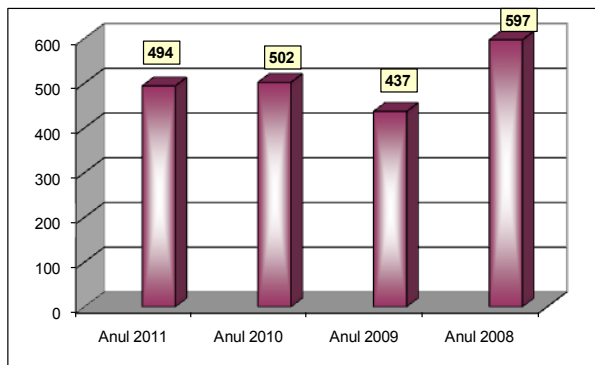
Obiectul cercetării: Colecția de reviste din fondul de publicații periodice al sălii de lectură Științe Filologice

Obiectivul lucrării: cercetarea colecției disponibile și utilizarea de către utilizatori.

Caracteristica fondului de publicații periodice a sălii de lectură Științe Filologice

Fondul de publicații periodice a sălii de lectură crește în fiecare an datorită, fie adăugării la diferitele titluri a numerelor din anul care s-a scurs, fie apariției de titluri noi achiziționate sau primite prin donație. Pentru o imagine a acestor acumulări anuale, subliniem doar că, în anul 2011 au fost notate în documentele de evidență a sălii 63 de titluri de reviste în 494 exemplare iar în total în acces deschis sînt puse la dispoziția utilizatorilor peste 230 titluri de reviste și ziare naționale, din România, din Federația Rusă și Ucraina. Completată prin donații și achiziții această colecție de periodice acoperă o însemnată perioadă de timp începînd cu anii 1950 a sec. XX și pînă în prezent.

Dinamica achizițiilor (nr. exemplare) a revistelor în anii 2011-2008

Nucleul fondului de publicații periodice a sălii de lectură Științe Filologice îl constituie revistele de știință literară și lingvistică, colecția careia s-a acumulat de zeci de ani, reviste care sînt deținute în colecția Bibliotecii din momentul fondării și până astăzi cât și publicațiile periodice a Academiei de Științe a Republicii Moldova, Academiei Române, Academiei de Știință din Federația Rusă, Academiei Naționale de Științe a Ucrainei precum și anualele/analele universităților și ale instituțiilor de cercetări, care sînt foarte activ utilizate ca surse de informare științifică de către studenți și profesori.

Reviste academice: Revistă de lingvistică și știință literară (Ch.), Philologia (Ch.), Limba română (București), Studii și cercetări lingvistice (București), Revista de etnografie și folclor (București), Вопросы языкознания, Русская речь, Русская литература, Слово і час.

Analele Universității de Stat din Moldova. Ser. științe filologice, Analele Universității din București, „Al. I. Cuza” din Iași, din Craiova, din Timișoara, „Ștefan cel Mare” din Suceava, „Dunărea de Jos” din Galați, Вестник Московского университета. Сер. 19. Лингвистика и межкультурная коммуникация: науч. журн., Вестник Московского университета. Сер. 9. Филология: науч. журн., Вісник Київського Національного Університету імені Тараса Шевченка. Українознавство, Мовознавство, Науковий вісник Чернівецького Університету. Слов'янська філологія, Наукові записки Національного університету „Києво-Могилянської Академії”, Филологічні науки etc.

Colecția de reviste în limba română include și valoroase reviste fondate de autori, scriitori consacrați: **Convorbiri literare** rev. fondată de societatea Junimea din Iași (1 martie, 1867), **Dacia literară:** rev. fondată la Iași în 1840 de Mihai Kogălniceanu, **Familia:** rev. de cultură, fondator Iosiv Vulcan în 1865, **Manuscriptum:** rev. Trimestrială ed. De Muzeul Național al literaturii române, director fondator D. Panaitescu – Perpessicius, **Viața Românească** rev. întemeiată la Iași în martie 1906, de un grup de intelectuali în frunte cu Constantin Stere și Garabet Ibrăileanu, **Vatra:** directori fondatori: Ioan Slavici, I. L. Caragiale, George Coșbuc, **Literatorul** rev. fondată la 1880 de Al. Macedonski / Serie nouă fondată la 1991 de Marin Sorescu, **Viața Basarabiei** publicație fondată în anul 1932, condusă de Pan Halippa și Nicolae Costenco. În aceste reviste se pot găsi proza și poezia contemporană, critică și bibliografii, publicistica, opera, și moștenirea literară a clasicilor români. Titlurile amintite reprezintă cea mai valoroasă parte din fondul deținut.

La dezvoltarea colecției de reviste urmărim două obiective – introducerea revistelor noi cu teme relevante și probleme științifice și eliminarea din colecție a revistelor cu o circulație mică, nesolicitate, pe care le transmitem în Serviciul Dezvoltarea și Organizarea Colecțiilor. Odată cu deficitul de resurse financiare la

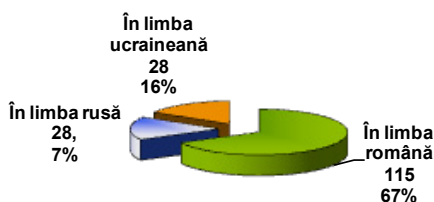
DIALOG CONTINUU

abonamente se iscă și necesitatea de a face o analiză obiectivă a fiecărei reviste în baza unor criterii bine determinate. Din multiplele criterii trebuie menționate două de bază: solicitarea și citarea revistei în bibliografiile cursurilor universitare.

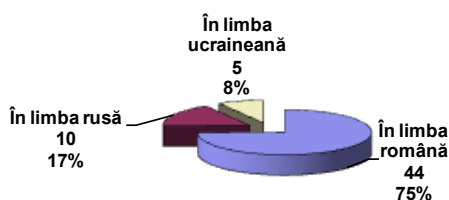
Astfel din titlurile noi de reviste au fost adăugate:

- În anul 2011 - 4: Cenaclu de la Păltiniș, Hiperion, Plumb, Transilvania.
- În anul 2010 – 8: Cultura, Memoria etnologică, Noua Revistă Filologică, Philologica Jassyensia, Philologia, Revista la plic, Sintagmele, Septentrion literar.

Titluri de reviste per limbi

Titluri de ziare per limbi

Publicațiile periodice a sălii de lectură Științe Filologice sînt utilizate de toate categoriile de utilizatori ai Bibliotecii: în ajutorul procesului de studiu, informare, pentru cercetare, autoinstruire și lectură pentru suflet. Cea mai activă categorie de utilizatori a colecției de reviste sînt masteranzii, doctoranzii, studenții, și mai puțin profesorii.

Despre valoarea informativă și științifică a revistelor ne vorbește și gradul de solicitare și utilizare:

- **cele mai solicitate:** *Revistă de lingvistică și știință literară, Limba română (Ch.), Studii și cercetări lingvistice, Limbă și literatură, Limba și literatura română, Analele științifice ale Universităților, Contrafort, Semn, Convorbiri literare, Noua Revistă Filologică, Вопросы языкознания, Вопросы литературы, Русская речь, Русская литература, Филологические науки, Русский язык в школе, Литература в школе, Слово і час, Дивослово, Київ.*
- **solicitate:** *Limba română (București), Basarabia, Dacia literară, Familia, Lettre internationale, Literatorul, Luceafărul, Secolul XX, XXI, Sud-Est, Viața Basarabiei, Viața Românească, Vatra, Revista de etnografie și folclor, Вестник Московского университета: Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вестник Московского университета: Филология, Новый мир, Звезда, Иностранная литература, Литературная учеба, Новое литературное обозрение, Дніпро, Українська мова і література в школі, Українська мова і література, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах.*
- **mai puțin solicitate** (deși conțin informații utile): *Clipa, Cuvântul, Revista 22, Roua stelară, Роман-журнал, Роман-газета, Зарубежный роман, Русский мир, Всесвіт, Початкова школа etc.* (Aceste reviste sînt intens promovate)

prin expunerea lor la diferite expoziții).

În urma cercetărilor, analizelor efectuate am constatat că numărul revistelor, foarte solicitate și solicitate constituie **60-70%** din fondul de publicații periodice (anii 1990-2011). Aceste reviste oferă **70-80%** din informațiile necesare utilizatorilor. Aceasta o aflăm din comunicarea nemijlocită cu utilizatorii și din programele de cercetare a necesităților de informare și instruire ale utilizatorilor: sondaje, anchete tematice (*Cititorul și Presa, Publicațiile în serie în procesul de studii și cercetare* etc.) efectuate în Bibliotecă.

Mai jos vom da citire la câteva răspunsuri selectate din chestionarul *Publicațiile în serie în procesul de studii și cercetare* pentru studenți și cadrele didactice (realizat în Bibliotecă în anul 2010): *presa tradițională este consultată zilnic de 37%* din numărul utilizatorilor chestionați, **30%** o consultă după necesitate. Referitor la *calitatea și cantitatea presei periodice din Biblioteca noastră* cei chestionați au răspuns în felul următor: **48%** - consideră că este foarte bună și aduc următoarele argumente: *colecția de publicații periodice conține multe titluri interesante, în care sînt de găsit materiale necesare unui viitor specialist în domeniu, ele acoperă în mare măsură necesitățile solicitate, Biblioteca dispune de toate titlurile necesare pentru studiu și cercetare, 42%* - bună și numai **10%** la sută o consideră potrivită. **97** la sută din cei chestionați au răspuns că sînt satisfăcuți de numărul, varietatea și valoarea publicațiilor periodice, că au găsit întotdeauna tot ce au căutat; și doar **3** la sută n-au dorit să răspundă.

Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alecu Russo”
Chestionar
Mult stimat cititor

Publicațiile periodice sunt „instituțiile sociale ale științei” și reprezintă funcții importante de investigație și difuzare a informațiilor, de recunoaștere a creației științifice a autorilor. Revistele care apar cu un ritm mai rapid decât celelalte constituie o oportunitate științifică solidă pentru cercetări. Biblioteca Universității de Stat Iași la momentul de față are în total 170 titluri de reviste.

Actual Biblioteca abonează peste 400 titluri de ziare și reviste din Moldova, România, Rusia, Ucraina, Franța, SUA, Danemarca etc. Stimăm utilizatorii, beneficiarii de accesul la publicațiile periodice electronice prin eJPL Direct EBSCO, „Jurist”, INTERNET.

Prin acest chestionar urmărim și aflăm importanța publicațiilor în serie (tipărite/electronice) pentru procesul de studii și cercetare în Universitate, să vă cunoaștem opiniile asupra oportunității de titluri abonate curent care să acopere necesitățile și solicitările Dvs, să îmbunătățim promovarea celor mai propuse surse de documentare.

1. Cît de frecvent consultați: **zilnic** **uneori** **după necesitate**
 Presa tradițională
 Presa on-line

2. În ce scopuri recurgeți la consultarea publicațiilor periodice (serviție, ziare, anuare, analize)?
 informare
 studiu
 cercetare

3. În ce limbă consultați revistele și zierile de specialitate?
 română
 rusă
 ucraineană
 engleză
 franceză
 germană

Numeți cele mai utilizate titluri de Dvs. _____

4. Cum sunt sursele de informare pe care vă bazați în Biblioteca noastră?
 sursele
 revista bibliografică
 catalogul pe flip
 bibliotecă electronică
 catalogul electronic
 opțiunea Publicații periodice de pe site-ul Bibliotecii
 profesorii
 bibliotecarii
 altele

5. Ce reviste științifice și ziare cu ați găsit în Biblioteca și după părerea Dvs. se trebuie să fie în componența colecției respective?

6. Cum apreciați calitatea și cantitatea presei periodice din Biblioteca noastră?
 foarte bună
 bună
 potrivită

7. În procesul de cercetare ce tip de suporturi informajionale preferați/utilizați:
 Publicații periodice tipărite
 CD/DVD
 INTERNET
 Argumentați: _____

8. Ce surse electronice utilizați?
 EBSCO Publishing
 Jurnalul
 Bazele de date ale ONU
 INTERNET
 Bazele de date ale Bazei Mondiale
 Bazele de date NATO
 Bazele de date ale Bazei de Informare a Comisiei Europene

Data depeșei Dvs. _____
 Funcția universitară: _____
 Elev/student/acad. _____
 Facultatea: _____

Utilizatorii Bibliotecii recurg la consultarea publicațiilor periodice (reviste, ziare, anuare, analize) în mai multe scopuri: *informare și studiu, informare și cercetare, informare / studiu / cercetare, numai cercetare*

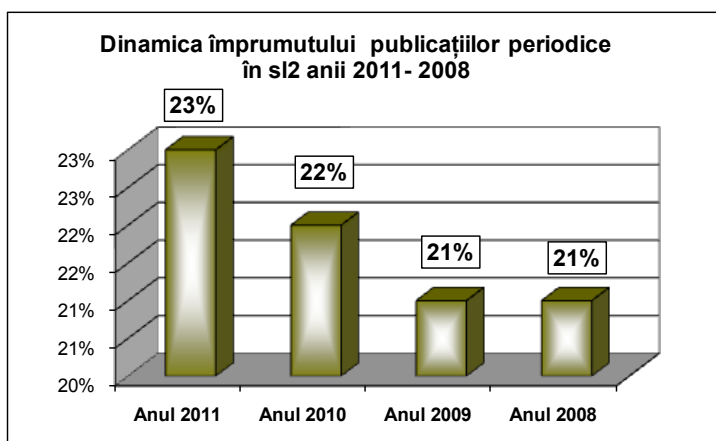
Tabelul care urmează ilustrează comparativ utilizarea revistelor în diferite scopuri. Unele din aceste reviste sînt utilizate numai pentru informare și studiu, unele sînt utilizate respectiv numai pentru cercetarea științifică.

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în procesul de studiu și informare (seminare, referate)	Titlurile de reviste frecvent utilizate pentru cercerate (teze de an, licență, master etc.)
<ul style="list-style-type: none"> • Limba română (Ch.), Caiete critice, Revistă de lingvistică și știință literară, Limbă și literatură, Limba și literatura română, Metaliteratură, Semn, Clipa, Contrafort, Dacia literară, • Русский язык в школе , Литература в школе, Иностранная литература, Русская речь. • Дивослово, Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analele Științifice..., Academica, Basarabia, Convorbiri literare, Jurnalul literar, Lettre internationale, Literatorul, Manuscriptum, Philologia, Revista de istorie și teorie literară, Romanoslavica, Secolul 20, 21, Studii și cercetări lingvistice. • Вестник Московского университета: Филология, Лингвистика и межкультурная коммуникация, Вопросы литературы, Вопросы языкознания, Литературная учеба, Новое литературное обозрение, Филологические науки, Русская речь, • Київ, Мовознавство, Слово і час.

Colecția de reviste a sălii constituie **48 %** din numărul total de documente existente (19 839) la data de 01.01.2012.

Împrumutul publicațiilor periodice în anul 2011 - aproximativ **24%** din împrumutul total al sălii de lectură. $24\% : 48\% = 0,5$. Coeficientul normativ este «1», ce arată intensitatea utilizării acestui compartiment al fondului.

Coeficientul mediu al împrumutului publicațiilor periodice este de $(1+1+1) = 3$.

Solicitările / utilizările publicațiilor periodice după dinamică diferă puțin de la an la an.

Circulația publicațiilor periodice în 2011 constituie **29,1**.

O evidență selectivă în 2011 a fost efectuată și în scopul obținerii datelor mai complete despre numărul împrumuturilor din fondul de reviste al sălii și a utilizării acestor documente.

Evidența împrumutului în condițiile accesului deschis în sala de lectură: algoritmul efectuării evidenței selective a publicațiilor periodice s-a efectuat după literatura metodică.

Au fost cercetate trei perioade ale anului de studiu cu intensități diferite de utilizare a revistelor.

Perioada	Luna	Data
I perioadă Mai puțin intensivă	ianuarie	16-21
II perioadă Intensivă	martie	13-18
III perioadă Foarte Intensivă	octombrie	24-31

A fost scos în evidență coeficientul fiecărei perioade.

I perioadă (ianuarie)

În a treia săptămână au fost împrumutate 1001 ex. reviste; numărul intrărilor - 1341 $\frac{1001}{1341}=0,7$. Coeficientul perioadei - 1.

II perioadă (martie)

În a doua săptămână au fost împrumutate - 1641 ex. reviste; numărul intrărilor - 1809 $\frac{1641}{1809}=0,9$. Coeficientul perioadei - 1

III perioadă (octombrie)

În a patra săptămână au fost împrumutate - 2085 ex. reviste; numărul intrărilor - 2109 $\frac{2085}{2109}=1$. Coeficientul perioadei - 1.

În aceste trei luni (ianuarie – perioadă puțin intensivă, martie - intensivă, octombrie – foarte intensivă) s-au împrumutat 17 460 exemplare reviste. Cele mai utilizate sînt următoarele titluri:

1. *Limba română (ed. Ch.)* împrumutate 1622 ex. (9,3%)
2. *Limba și literatura română* împr. 1520 ex. (9%)
3. *Revistă de lingvistică și știință literară* împr. 1444 ex. (8,3%)
4. *Филологические науки* împr. 1418 ex. (8%)
5. *Semn* împr. 1047 ex. (6%)
6. *Convorbiri literare* împr. 988 ex. (5,6%)

DIALOG CONTINUU

7. *Русский язык в школе* împr. 965 ex. (5,5%)
8. *Studii și cercetări lingvistice* împr. 945 ex. (5,4%)
9. *Дивослово* împr. 868 ex. (5%)
10. *Viața Românească* împr. 860 ex. (5%)
11. *Литература в школе* împr. 822 ex. (4,7%)
12. *Sud-Est* împr. 766 ex. (4,4%)
13. *Вопросы языкознания* împr. 655 ex. (3,7%)
14. *Слово і час* împr. 520 ex. (3%)
15. *Basarabia* împr. 322 ex. (1,8%)

Alte titluri împrumutate - 2698 ex. (15,4%)..

Report statistic 2011

Ianuarie

Martie

Octombrie

The image displays three screenshots of an Excel spreadsheet, each representing a different month: January (Ianuarie), March (Martie), and October (Octombrie). Each screenshot shows a detailed statistical report with multiple columns and rows of data, likely representing book titles, authors, and borrowing statistics. The data is organized in a grid format, with headers and sub-headers visible. The screenshots are arranged horizontally, with arrows pointing from the month names above to the corresponding data tables.

Titlurile de reviste cel mai frecvent utilizate în diferite perioade ale anului puțin diferă. Desigur, că cele mai utilizate rămân a fi publicațiile indicate în bibliografiile seminarelor.

Revistele care sînt deținute într-un singur exemplar nu se împrumută la domiciliu, ci doar la sala de lectură, sau articolele necesare pot fi xeroxiate ori scanate contra cost. Unele reviste deținute în cîte două sau mai multe exemplare pot fi împrumutate la domiciliu pe un termen de la 1 pînă 5 zile.

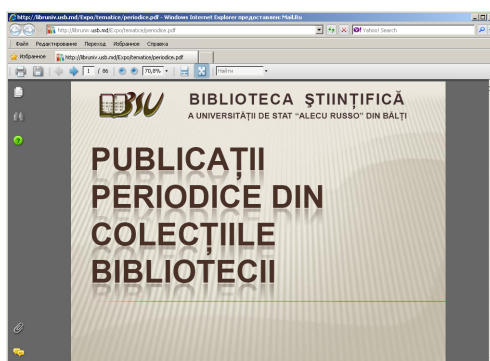
Pentru comodate în căutare publicațiile periodice în sală sînt aranjate în ordinea alfabetic – cronologică, în cadrul fiecărei limbi.

Toată informația despre colecțiile publicațiilor seriale poate fi aflată prin intermediul diferitelor instrumente de informare, tradiționale și automatizate: catalogul on-line al bibliotecii, catalogul alfabetic tradițional, rubrica Revista și Ziare abonate în anul... de pe site-ul Bibliotecii

Promovarea: pentru a obține o circulație mai bună a publicațiilor periodice în bibliotecă se organizează un șir de activități de popularizare a acestor surse: expoziții ale publicațiilor periodice *Achiziții noi*, expoziții de aniversare a unei reviste, sînt organizate reviste bibliografice - informative pentru studenți și profesori, sînt organizate lu-nare de popularizare a publicațiilor periodice, expoziții on-line etc.. (**ex.: Publicatii Periodice din colecția Bibliotecii** <http://libruniv.usb.md/Expo/tematic/periodice.pdf>)

Concluzii:

Cercetarea este o contribuție la cunoașterea unor realități pe care sîntem obligați să le analizăm cu minuțiozitate și pentru a promova pe viitor o strategie în privința consolidării poziției publicațiilor periodice în Bibliotecă.

Dezvoltarea eficientă a colecțiilor de publicații periodice tipărite cât și on-line (astăzi din ce în ce mai multe periodice sînt disponibile și/numai în format electronic) vor permite bibliotecarilor să răspundă efectiv solicitărilor utilizatorilor.

Sursele care au servit drept suport pentru studiu au fost: colecțiile de reviste deținute în sala de lectură în limba română, rusă, ucraineană, sondajele, statistica *ProgStatSL2 2011*, raportul de activitate al sl2, literatura de specialitate.

Referințe bibliografice:

1. MORARU, Violeta. Publicațiile periodice – surse importante de informații pentru utilizatori. In: *Axis Libri*. 2009, nr. 2, pp. 16-17.
2. УВАРОВА, Т. Статистика знает все. Для чего она нужна?. В: *Независимый библиотечный адвокат*. 2004, nr. 2, pp. 14-22.

ÎNȚÎLNIREA BIBLIOTECARILOR DIN NORDUL REPUBLICII MOLDOVA CU FIONA BRADLEY, COORDONATOR PROGRAM BSLA, DIN CADRUL IFLA ȘI WINNIE VITZANSKY - TRAINER IFLA LA BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ A UNIVERSITĂȚII DE STAT „ALECU RUSSO” DIN BĂLȚI - FILIALA BIBLIOTECI DE ÎNVĂȚĂMÎNT DIN NORD (BIN) A ABRM

Meeting of librarians in Northern Moldova with Fiona Bradley BSLA Program Coordinator of IFLA, the trainer Winnie Vitzansky at «Alecu Russo» State University Scientific Library /North Branch Library Education (LE) of LARM

Elena STRATAN

Abstract: *Members of the Northern Education Library of Balti of LARM and Public Libraries Branch met on September 18 with Fiona Bradley, coordinator Building Strong Library Association within IFLA and the IFLA trainer Ms. Winnie Vitzansky. Participants had an open dialogue about the situation of libraries vs purchases, computerization, continuing education; LARM's implications of the development of libraries, professional communication etc..*

Pe 18 septembrie, în sala de Conferințe a Bibliotecii, a avut loc întâlnirea membrilor Filialei BIN a ABRM și a Filialei bibliotecilor publice cu Dna Fiona Bradley, coordonatoarea Programului Building Strong Library Association din cadrul Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare IFLA, Dna Winnie Vitzansky - trainer IFLA, Mariana Harjevschi, vice-presedinte a ABRM, directoarea Bibliotecii Publice de Drept.

Moderatori: Elena Harconița, directoarea Bibliotecii, Mariana Harjevschi, vice-presedinte a ABRM, directoarea Bibliotecii Publice de Drept.

Au participat: 26 persoane din cadrul Filialei BIN a ABRM și a Filialei municipale: 3 specialiști responsabili de activitatea bibliotecilor școlare ai DGITS din raioanele Bălți, Soroca, Florești, 7 bibliotecari de la Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, șefa Bibliotecii Colegiului de Muzică, 2 reprezentanți ai bibliotecilor școlare din mun. Bălți și or. Ghindești, raionul Florești, 13 bibliotecari universitari.

Bibliotecile școlare au fost prezentate de: Elena Cociurca, specialist responsabil de activitatea bibliotecilor școlare ai DGITS din raionul Soroca, Ludmila Grigorițchi, specialist responsabil de activitatea bibliotecilor școlare ai DGITS din raionul Florești, Neonila Capbătut, bibliotecar Liceul Teoretic „Mihai Eminescu” din Ghindești, și Florești, Ludmila Ouș, director interimar, Biblioteca Municipală „Eugeniu Coșeriu”, Mariana Dubinscaia, specialist responsabil de activitatea bibliotecilor școlare ai DGITS din mun. Bălți, Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți.

Subiecte discutate: Participanții au întreținut un dialog despre situația bibliotecilor vs achiziții, informatizare, formare profesională; implicații ale ABRM în dezvoltarea bibliotecilor, comunicare profesională etc. Dna Ludmila Ouș, a relatat despre activitatea Filialei Municipale a bibliotecilor publice din Nord, impactul acțiunilor de instruire desfășurate în cadrul Bibliotecii Municipale „Eugeniu Coșeriu” din Bălți. Fondată în 1880, BMB „Eugeniu Coșeriu” este una dintre cele mai vechi instituții de cultură din municipiu și una dintre cele mai vechi biblioteci publice din țară. Biblioteca are experiență în ceea ce privește managementul proiectelor de la finanțatorii străini: Centrul pentru copii cu dizabilități, Centrul de Informare Juridică și Economică, Colțișorul American, Proiectul Dezvoltarea colecțiilor etc. Avem și proiecte locale: „Povestea lecturii. Joc Lectură. Cunoaștere.” „Centrul de formare profesională”, „Profesia de bibliotecar – o profesie în devenire” etc. În acest context, s-au adăugat servicii pentru copiii cu dizabilități, pentru persoanele interesate de literatura cu caracter economic, activități extramuros etc. Biblioteca a aplicat în calitate de Bibliotecă Coordonatoare la programul Novateca. În decembrie 2009, instituția a fost desemnată de Asociația Bibliotecarilor în calitate de Centrul Zonal Nord pentru bibliotecile publice. În această calitate, organizăm anual 3-4 activități profesionale, inclusiv de instruire cu formatori locali și invitați. Biblioteca editează și repartizează în zonă publicațiile de specialitate „Biblio-info” și „Buletin biblioteconomic. Portofoliul formatorului”. Am creat Blog-ul Biblioteconomic Zonal Nord, care a devenit un spațiu de comunicare pentru bibliotecile publice din Nord. Despre activitatea Filialei BIN, a bibliotecilor de învățământ din Nord, a relatat dna Elena Harconița. Conform articolului 23 al Statutului ABRM *Filialele ABRM se organizează după criteriul teritorial sau departamental și pot alege la adunarea generală a membrilor ei un împuternicit care le reprezintă în Biroul ABRM.* În anul 2007, la Biblioteca Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, a avut loc inaugurarea Filialei, care a unit toate bibliotecile din municipiu: publice, școlare, de colegii -134 de membri. La 15 decembrie 2011 fiind reorganizată în

ABRM FILIALA BIN

FILIALA BIN - Biblioteci de învățămînt din Nord: cca 556 membri. Prioritățile ABRM sînt și prioritățile Filialei BIN din Bălți: formarea profesională continuă, participarea la congrese, conferințe anuale, Concursuri Naționale *Cel mai bun bibliotecar al anului*, *Cele mai reușite lucrări în domeniul biblioteconomiei și științelor informării*. În perioada 2007-2012 în cadrul Filialei, au fost organizate peste 20 de acțiuni de instruire: seminare, ateliere, traininguri la care au participat circa 1 000 de bibliotecari. Informații despre activitatea filialei sînt difuzate în cadrul revistei Confluente Bibliologice, prin situl, blogul Bibliotecii, blogul Filialei, profilul BIN pe rețelele sociale Google+, Calameo. A fost creată baza de date a membrilor Filialei. De asemenea bibliotecarii universitari, au lansat recent revista electronică BIBLIOUNIVERSITAS@ABRM.md. Biblioteca universitară este delegată cu funcții de Centru Biblioteconomic departamental pentru bibliotecile școlare (616) din Nordul Republicii conform Hotărîrii Colegiului Ministerului Educației nr. 1.10 din 8 noiembrie 2002 și Centru Biblioteconomic teritorial conform Regulamentului de organizare și funcționare a CBN, aprobat la ședința Colegiului Ministerului Culturii din 30 martie 2004. În acest context organizăm acțiuni metodice și de instruire, colectăm Rapoartele statistice anuale privind activitatea bibliotecilor școlare din 15 raioane de Nord și mun. Bălți.

Propuneri/doleanțe: implicații/programe ale Guvernului RM în informatizarea bibliotecilor școlare, de colegiu, asigurarea cu calculatoare, acces la Internet, modernizarea echipamentului informatic în bibliotecile universitare, crearea centrelor de informare și documentare în bibliotecile școlare, programe /centre de formare profesională, etc.

Derularea video filmului: Asociația Bibliotecarilor din Republica Moldova la 20 de ani http://www.youtube.com/watch?v=_P-3vWdv7nl

Excursii: Dna Elena Harconița, directoarea Bibliotecii Universității bălțene a condus oaspeții în excursie prin spațiile Bibliotecii.

Impact: Evenimentul este parte componentă a unui studiu de date despre ABRM care va ajuta la desfășurarea ulterioară a programului Building Strong Library Association în Republica Moldova. Programul va oferi o abordare strategică la consolidarea capacității și durabilității ABRM susținut de către programul Novateca și IFLA.

ÎNTRE ISTORIE ȘI JUDECATA POSTERITĂȚII

**Alexandru Budișteanu în dialog cu Flori Bălănescu;
cuvânt înainte: Dinu C. Giurescu; postfață: Radu
Ciuceanu, București, Institutul Național pentru
Studiul Totalitarismului, 2010, 380p.**

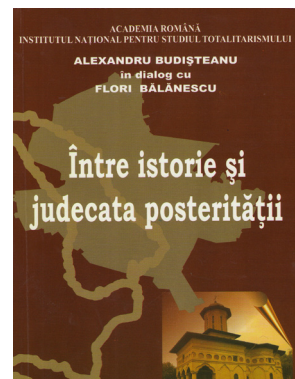

**The history and posterity's judgment between
Alexandru Budișteanu in dialogue with Flowers
Bălănescu; Foreword: Radu Ciuceanu, Bucharest,
National Institute for the study of Totalitarianism,
2010, 380p**

Nicolae ENCIU

Abstract: *The volume „Between history and posterity's judgment” is a series of dialogues of the historian and publicist Flori Bălănescu talked between July 2008 and January 2010 with Alexandru Budișteanu, distinguished doctor architect, Vice-Chairman in New York of the World UN Committee (1965), the Chief- Architect of the city of Bucharest between 1977 and 1983, Parliamentary Expert (1990-2000) and Counsellor of the Minister of Public Works (2000-2001), Associate Professor in Bucharest and New York, Chairman Emeritus of the English Speaking Union of Romania and the last, but not the least, Doctor Honoris Causa of the State University „Alecu Russo” of Balti.*

Apărut sub egida Institutului Național pentru Studiul Totalitarismului (Academia Română) în colecția Memorii, volumul **Între istorie și judecata posterității** constituie o serie de dialoguri ale istoricului și publicistului **Flori Bălănescu** purtate între iulie 2008 și ianuarie 2010 cu distinsul doctor arhitect (1965), funcționar internațional în secretariatul ONU de la New York, Arhitect-șef al municipiului București între 1977 și 1983, expert parlamentar (1990 - 2000) și consilier ministerial

(2000 - 2001), conferențiar universitar în București și New York, Președinte Emerit al Filialei din România a Asociației Internaționale Uniunea Vorbitorilor de Limba Engleză și, nu în ultimul rând, Doctor Honoris Causa al Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, **Alexandru Budișteanu**.

Dincolo de meritele sale multiple și incontestabile, această din urmă distincție, - la care se mai adaugă și faptul că o clasă omagială a Liceului „Ion Creangă” din Bălți îi poartă numele, iar din 1996 a fost înființat și un premiu anual „**Alexandru Budișteanu**”, decernat premianților de onoare ai acestui liceu, - se explică inclusiv prin descendența basarabeană a Dr. Alexandru Budișteanu, care, așa cum recunoaște chiar autorul și protagonistul volu-mului în discuție, „face parte din structura mea sufletească intimă și mă definește implicit”. Mai mult ca atât, autorul subliniază, chiar de la începutul dialogurilor sale cu Flori Bălănescu, că locul unde a văzut lumina zilei – Basarabia – constituie marcajul, blazonul și, în mare parte, destinul vieții sale (P. 20). Căci renegarea originii etnico-geografice, așa cum pe bună dreptate afirmă Alexandru Budișteanu, prin încercarea încă de la început a unei desprinderi, apoi a unei integrări forțate într-o altă entitate, considerând că ne va aduce galoane sociale în mod automat, nu este altceva decât „o naivitate sau un gest de oportunitism, care nu face cinste și nici nu poate desființa realitățile peremptorii, purtate în noi tot restul vieții”. În consecință, provincia în care te-ai născut constituie, pentru autorul volumului, „un dat fundamental”, a cărui importanță o acceptă și o respectă așa cum se cuvine, pentru rolul său în viața fiecăruia, disprețuind formula „ubi bene ibi patria” și considerându-i pe cei care se dezic de originea lor etnico-geografică niște estropiați social.

Precedat de enumerarea acestor factori predeterminanți ai existenței umane, cum ar fi: arealul național, provincial, familial, economic și chiar psihologic, volumul **Între istorie și judecata posterității**, cu valoare de măr-turie-document și de monografie în egală măsură, este realizat de autor în dialog cu istoricul, editorul și publicistul Flori Bălănescu, în care, așa cum afirmă Acad. Dinu C. Giurescu în Cuvîntul său înainte, „lucrurile sînt privite în față, fără ocolișuri, fapt care îi asigură durata în timp” (P. 18). Constând din 29 de întrebări și din tot atâtea răspunsuri, dialogul realizat de arhitectul Alexandru Budișteanu este, în primul rând, o autobiografie cuprinzînd cele mai semnificative momente din viața și activitatea interviuatului, care „împletește pana cronicarului și a fotografului neobosit cu abilitatea, circumspecția și talentul observatorului înzestrat” (Prof. Dr. Radu Ciuceanu).

Indiscutabil, unul din momentele esențiale ale autobiografiei lui Alexandru Budișteanu îl constituie numirea și activitatea în impotanta și responsabila funcție de Arhitect-șef al municipiului București, de care se leagă atât satisfacția de a fi fost,

timp de 6 ani, autor sau coautor la numeroase proiecte de urbanism, arhitectură și gospodărie edilitară ale Capitalei, cât și, în egală măsură, o seamă de regrete profesionale. Numirea sa în funcție de Arhitect-șef este descrisă în următorii termeni: „(...) În anul 1977, după cutremur, când Ceaușescu și-a dat seama că nu numai Dumnezeu, ci și el, poate răscoli și restructura orașul, a început și o amplă acțiune de găsimă a unui Arhitect-șef, pe postul rămas liber după demiterea arhitectului Mircea Dima. La un moment dat am fost chemat la cabinetul Nr. 1, care atunci era provizoriu în fostul Palat Regal și am avut o discuție cu Ceaușescu, în *tête-à-tête*, timp de vreo 40 de minute. Atunci s-a combinat dragostea a doi provinciali față de Capitala României. Dragostea mea, care mă vedeam un fel de mini-Albert Speer, arhitectul lui Adolf Hitler, influențând benefic un faraon constructor, și dragostea lui Ceaușescu pentru București, care era declarată ritos, dar care a fost cea a unui demiurg *exterminador*, care se pregătea să treacă orașul prin foc și sabie, pentru a-l târi cu forța spre culmi de mare glorie. După această discuție am fost înscăunat Arhitect-șef, în iulie 1977, pe vremea lui Ion Dincă, rămânând în funcție 6 ani, până în august 1983” (22 decembrie 2009).

Într-un alt dialog cu Flori Bălănescu, Dr. Alexandru Budișteanu revine la conversația sa cu Nicolae Ceaușescu din 5 iulie 1977, pentru a constata că: „Eram doi provinciali care iubeau Bucureștiul. Mi-a vorbit cu dragoste de acest oraș, despre viața interbelică de aici, despre preferința lui pentru Zavaidoc etc., dar în special despre necesitatea de a reconstrui orașul acum, după cutremur, și de a-l transforma într-o capitală modernă pe măsura unei Românie în plină dezvoltare. Totul suna foarte bine și nu vedeam de ce nu ar fi meritat să contribui la această viziune pozitivă. I-am prezentat și eu gândurile mele privind dezvoltarea orașului, completate față de ce spusese în ședința din 22 martie. Dacă el ar fi contribuit la aplicarea ideilor mele, aș fi considerat acceptabil compromisul de a lucra cu un dictator bine intenționat” (2 aprilie 2009).

În atare mod, conchide autorul, „mitul arhitectului care este gata să colaboreze cu un faraon, cu un împărat, cu un despot, cu un nabab, cu un mecena, cu un bogătaș, care îi pune în operă ideile, a funcționat”, pentru ca imediat să constate că „*ulterior, viața avea să-mi demonstreze că nu există compromisuri bune și compromisuri proaste. Toate compromisurile sînt proaste și asemenea târguri nu trebuie acceptate*” (P. 170).

Pe scurt, a fost, așa cum afirmă Dr. Alexandru Budișteanu, „perioada cea mai complexă și dificilă a vieții”, „o adevărată perioadă de foc”, „o mare și dură perioadă, atât din punct de vedere al efortului profesional, cât și al celui legat de implicarea personală în relațiile sociale” (P. 172). Totodată, marele regret profesional al Arhitectului-șef al Capitalei din anii 1977-1983 rămâne de a nu fi reușit ca în cazul

municipiului București să fi jucat rolul de modelator sau planificator al dezvoltării sale, așa cum sperase atunci când acceptase funcția respectivă. Aceasta deoarece Ceaușescu „s-a dovedit un incult, mânat de dorințe personale nesăbuite, care nu dorea decât să-și creeze monumentul unei glorii personale, care, în mod fals, trebuia să se suprapună și cu bunăstarea iluzorie a unor supuși în fond ignorați” (23 decembrie 2009).

Așa cum principalul criteriu care a stat la originea realizării acestei cărți-dialog îl constituie respectul adevărului, în prezentarea unui traseu biografic complex și a unei epoci „*așa cum au fost ele, cu cele bune și cu cele rele împreună*”, Dr. Alexandru Budișteanu a considerat, cu justificat temei, că toate episoadele semnificative din viața sa necesită a fi menționate, chiar dacă unele au fost neplăcute sau dureroase. În această ordine de idei, un interes aparte îl prezintă evocarea momentelor copilăriei basarabene a autorului, care a coincis cu perioada ocupației sovietice din 1940-1941 și consecințele acesteia, perioadă în care „*basarabenii au fost expuși la pericolele determinate de vitregiile istoriei, abătute asupra provinciei lor, suplimentar față de alte provincii ale României*” (P. 32).

Fiind bălțean de la vârsta de patru ani, - Alexandru Budișteanu este născut în luna august 1928, - la venirea sovieticilor în luna iunie 1940 avea deja 11 ani, amintirea cumplitelui an marcându-l pentru toată viața, dată fiind „groaznica răsturnare de valori și situații” (P. 56). Sînt evocate, mai ales, evenimentele din seara zilei de 27 iunie, când la radio a fost difuzată știrea despre ultimatumul adresat de URSS României privind cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord și, în special, dureroasa retragere a trupelor române: „Pe caldarâm, printre laturile zidului de soldați ruși, de tancuri și de privitori, se retrăgeau soldații români. Unii pe cai, alții pe jos. Se mișcau cu privirile în pămînt. Acesta era drumul lor către Prut. Îmi erau familiari. Pe ei îi cunoșteam și erau ai mei. Săracii...” (P. 57).

Dat fiind caracterul controversat și contradictoriu al dezbaterilor actuale asupra condițiilor în care a fost acceptat ultimatumul sovietic, reflecțiile Dr. Alexandru Budișteanu merită a fi reproduse *in extenso*. Astfel, potrivit relatării autorului, „pentru prima dată îi vedeam pe soldații noștri – pe care mă obișnuisem să-i admir la paradele de 10 Mai, pășind atunci mândri, - comportându-se acum ca o armată învinsă, retrăgîndu-se demoralizată, umilită. M-a apucat o mare tristețe. Cum era cu „hotărârea de a lupta și de a-ți apăra glia strămoșească cu prețul vieții”? Cum era cu declarațiile Regelui Carol: „armata este bine înzestrată” și „nu vom ceda nici o brazdă de pămînt?” Oare nu mi-ar fi făcut mai multă plăcere să fim acum în plin război, cu orice risc, frontul fiind undeva pe la Nistru, iar noi sub bombardamentul giganticelor avioane văzute mai devreme, dar simțind că sîntem angajați cu toții într-un război demn, al apărării de patrie? Iată că se aplica citatul

din „Decebal către popor”: „Capul cel plecat sabia nu-l taie, dar cu umilință lanțul încovoiaie”. Și ce ni se mai spusese? Nu cumva: „Du-te la bătălie și de-o fi să mori, îți va fi mormântul încununat cu flori?” Și, în general, ce ne învățaseră pe noi învățătorii și profesorii noștri, la școală și la liceu? Și ce scria în toate cărțile noastre de istorie? Și ce învățam noi în fiecare săptămână în ziua închinată străjeriei? Acum eram în plin exercițiu dureros de lecție de istorie și literatură revizuită, care se aplica în mod șocant pe viu...” (P. 58).

Indiscutabil, Dr. Alexandru Budișteanu este perfect conștient de faptul că hotărârea Consiliului de Coroană de acceptare a ultimatumului sovietic a fost dictată de realitatea dură, întrucât eroismul sortit pieirii certe excludea o posibilă revanșă ulterioară. Și totuși: „Finlandezii de ce rezistaseră acum câteva luni? Parcă ei avuseseră șanse mai mari? La mine educația patriotică primită funcționa perfect. Acum eram cu moartea în suflet. Eu mă retrăgeam cu soldații români, fără să fi tras un singur foc. Pentru mine ei nu erau „ei”. Pentru mine ei erau „noi”. Cu mintea mea de acum, mă gândesc că în prezent reacțiile la un atac se fac probabil pe baza unei „cost-benefit analysis”. Dar în 1940 parcă era mai normal să gândești tot cu mintea unui plăieș, care scotea, să se apere, pur și simplu, sabia, ghioaga sau sulita, așa cum făcuse de secole” (P. 58-59).

Dincolo de valoarea documentară a memoriilor Dr. Alexandru Budișteanu, care ne ajută să refacem o lume pe care documentele oficiale nu o pot reda, iar oamenii de astăzi n-o mai înțeleg, lucrarea de față probează și un indiscutabil talent literar al autorului, făcând-o accesibilă nu numai cercetătorilor celor circa cinci decenii de dominație comunistă, ci și în egală măsură marelui public. Memoriile Dr. Alexandru Budișteanu vor fi de o reală utilitate mai ales pentru tinerii arhitecți și, prin extensiu-ne, pentru generațiile în creștere, autorul adresându-le îndemnul rezultat din experiența întregii sale vieți: *„să nu vă vindeți niciodată sufletul pentru niște avantaje, care ar putea părea puse în slujba unor țeluri înalte, inclusiv profesionale. Toate aranjamentele de acest fel sânt păguboase și până la sfârșit veți pierde. Compromisurile se răzbună și veți rămâne cu cenușă între degete, și cu regrete, care nu vor mai putea fi reparate sau consolete”*.

DIȚIONARUL INTERNAȚIONAL
AL SCRITORILOR CONTEMPORANI
ANGELO DE GUBERNATIS

**Angelo de Gubernatis. The international
dictionary of contemporary writers**

Radu MOȚOC

Abstract: *The article contains information about the letter sent from Florence on 5 January 1888, addressed to Iacob Negruzzi by Angelo de Gubernatis (1840-1913), author of the International dictionary of contemporary writers. The author of the dictionary asked Iacob Negruzzi to give addresses of important writers in Romania. Known as a first person in Latin space, Italian university professor, writer, he was concerned at that time to reprint "Dizionario biografico degli scrittori contemporanei", published for the first time in the period 1879-1880. Iacob C. Negruzzi put at the disposal of Angelo Gubernatis names of 20 writers, who at that time were the most representative of the Romanian cultural space.*

Angelo de Gubernatis
(1840- 1913)

Printre documentele dăruite de Iacob C. Negruzzi Bibliotecii Academiei Române, se află și scrisoarea expediată din Florența în data de 5 ianuarie 1888, adresată lui Iacob Negruzzi de către **Angelo de Gubernatis** (1840- 1913) ¹.

Cunoscut ca o personalitate de primă mărime în spațiul latin și nu numai, profesor universitar italian, scriitor, acesta era preocupat în perioada respectivă de a reedita „Dizionario biografico degli scrittori contemporanei”, publicat pentru prima dată în perioada anilor 1879-1880. Considerându-l depășit și lipsit de multe informații din țările europene, precum România, inițiază mai multe demersuri, unele fără răspuns, în vederea de a îmbogăți acest dicționar cu cât mai multe personalități literare din România.

Este foarte probabil ca Angelo de Gubernatis să nu-l fi cunoscut la data respectivă, pe V. A. Urechia (1888). Prietenia acestora se va materializa odată cu

acțiunea întreprinsă de Urechia, de condamnare a procesului „Memorandiștilor”, la care Angelo de Gubernatis va reacționa cu o scrisoare de susținere, din 22 iunie 1894, care va fi publicată în volumul „Voci latine”, alături de alte 146 personalități de primă mărime din spațiul latin. Prima vizită în România o va face în anul 1897, la invitația lui V. A. Urechia.

Din acest motiv, în anul 1888, Angelo de Gubernatis se adresează lui Negruzzi și nu lui Urechia, care cu siguranță ar fi răspuns și el cu multă bunăvoință la o asemenea solicitare.

În dorința de a publica cât mai multe informații privind scriitorii din România, autorul dicționarului îl roagă pe Negruzzi, într-o primă scrisoare să-i ofere adresele unor scriitori importanți din România. Așa se explică faptul că în data de 5 ianuarie 1888 mulțumește pentru transmiterea acestor adrese, din care surprinzător lipsește adresa lui M. Eminescu, aflat în perioada respectivă bolnav și retras la sora sa Henrieta din Botoșani.

Înainte de a apela la Iacob Negruzzi, Angelo de Gubernatis a făcut mai multe demersuri scrise pentru aflarea unor adrese și informații despre scriitorii din România, deosebit de utile pentru reeditarea dicționarului.

Autorul dicționarului mărturisește în scrisoarea din 5 ianuarie 1888 faptul că s-a adresat Ministerului Instrucțiunilor Publice din România, cu rugămintea: „de a însărcina pe unul dintre funcționarii săi mai culți ca să-mi trimită informații asupra scriitorilor mai de seamă. Scrisoarea mea a rămas fără răspuns, ceea ce mă miră cu atât mai mult cu cât am aflat, acum o săptămână, că actualul ministru este prințul Dimitrie Sturdza, cu care am avut onoarea să studiez în 1863 la Universitatea din Berlin”².

Această atitudine de lipsă de reacție la o asemenea cerere, care ar fi popularizat imaginea scriitorilor din România, îl determină pe Angelo de Gubernatis să facă o comparație cu modul în care au reacționat oficialitățile din Ungaria: „Ministrul Ungariei, Dl de Tréfort, s-a ocupat el însuși de dicționarul meu, ceea ce va face ca Dicționarul să conțină desigur vre-o sută de biografii ungurești”³.

Judecata acestei atitudini comparative între România și Ungaria îl determină pe autorul dicționarului să afirme un raționament pe cât de adevărat pe atât de dureros pentru noi români: „Pentru ce miniștrii din România nu pun patriotismul în activitatea lor, pentru ca să completeze un **Dicționar internațional**, care va avea fără îndoială un răsunset internațional?”⁴

Pentru prima ediție a dicționarului din 1879 - 1880, autorul a fost ajutat din România de către Petre S. Aurelian (1833-1909), B. P. Hașdeu (1838-1907 și Mihail Obedenaru-Gheorghide (1839-1885).

Interesantă este și remarca făcută de Angelo de Gubernatis, referitor la un scriitor mai puțin cunoscut, Grigore H. Grandea (1843-1897): „cât privește pe domnul Grandea, el promitea poate ceva mai mult la primele sale începuturi; notița sa nu va lipsi din **Dicționar**, dar ea va fi mai scurtă și mai modestă”⁵

Publicarea portretelor scriitorilor la prima ediție a fost regretată de autor, care mărturisește faptul că va renunța la ele pentru redactarea celei de a II-a ediții care va apare în perioada anilor 1888-1891.

Iacob C. Negruzzi a pus la dispoziția lui Angelo de Gubernatis numele a 20 scriitori, care la acea perioadă erau cei mai reprezentativi din spațiul cultural românesc. Pentru mai multă siguranță, Angelo de Gubernatis a decis ca scrisorile prin care solicita scriitorilor români datele biografice și lista celor mai importante titluri din lucrările acestora să le dirijeze tot spre Iacob C. Negruzzi, cu rugămintea de a le expedia sub patronajul acestuia, cu indicarea adresei expeditorului. Prin această strategie, Angelo de Gubernatis spera că: „poate se vor grăbi mai mulți să-mi răspundă”⁶.

Cu toată eleganța, Angelo de Gubernatis mulțumește în încheierea scrisorii lui Negruzzi, nu însă înainte de a face următoarea declarație: „Pentru acest serviciu internațional, pe care îl faceți României, toți compatrioții D-voastră cărora le plac literele vă vor rămâne obligați”⁷.

Note:

¹ **Angelo de Gubernatis**, orientalist și scriitor italian, născut la Torino (7 aprilie 1840–14 februarie 1913). Doctor în filologie al Universității din Torino, a fost trimis de guvernul italian în 1862 la Berlin pentru a studia limbile orientale. A urmat cursurile ținute de Weber și Bopp și la întoarcere în Italia a fost numit profesor de sanscrită și literatură comparată la Institutul din Florența. A prezidat „*Societatea asiatică italiană*”, și este fondatorul mai multor reviste: *Italia literară*-1862; *Revista orientală*-1867; *Civiltă italiană*-1869; *Revista Europeea*. A publicat lucrări despre literatura indiană, *Mythologie Zoologique*, *Mythologie de plantes*, *Dictionnaire biographique des écrivains contemporains*. Membru de onoare al Academiei Române ales la 22 martie 1895. Paul Guérin, *Le Dictionnaire des Dictionnaires*, vol. 3, Paris, p. 1099

² TOROUȚIU, I. E, lucrare citată, p. 66

³ **August Tréfort** (1817- 1888), a fost Ministru al Cultelor din Ungaria în anul 1872 și începând cu anul 1885 președinte al Academiei Ungare

⁴ TOROUȚIU, I. E, lucrare citată, p. 66

⁵ *Ibidem*, p. 66

⁶ *Ibidem*, p. 67

⁷ *Ibidem*, p. 67

MUZEUL MEMORIAL „ALEXANDRU DONICI”

„Alexandru Donici” Memorial muzeum

Radu MOȚOC

Abstract: *In the article is presented the history of Donici village, mentioned under the name „Besin” in May 4, 1436. „Donici” name of the village occurs on august 27, 1966, on the occasion of 15th anniversary of 160 years from the birth of fabulist Alexandru Donici. In Donici’s manor was opened an exhibition hall. In 1971 began the restoration work of the manor. The author examines the family tree of the family of Donici, „Documents register of Donici family”. The history of his family studed many historians at different stages: Sever Zotta, General Radu R. Rosetti, Nicolae Iorga, Paul Păltănea, dr., university professor, I. Caproșu etc..*

Localitatea **Donici** se află într-o zonă care va fi protejată în cadrul unui viitor Parc Național Orhei (care va cuprinde 14.000 h.), înconjurată de dealurile împădurite (Hârtopul, Teleșeu, Voloaca), pe valea Teleșeului, la 25 km. de Orhei și 37 km. de Chișinău. Așezarea este mărginită cu livezi și vii dar și de trei frumoase lacuri care îi conferă o priveliște cu totul specială.

1. Denumirea localității

Cu o populație ce nu depășește 1.000 locuitori, comuna este racordată la gaze, copii învață într-un gimnaziu ce poartă numele „Alexandru Donici” și beneficiază de o grădiniță și o bibliotecă.

Satul **Donici** este atestat documentar sub denumirea „Bezin”, din 4 mai 1436¹. Denumirea „Bezin” vine de la râul din apropiere. Dar localitatea a mai purtat și numele „Stanca”, care provenea de la „Izvorul Stanca”, amenajat de familia Donici. Din acest motiv, partea din vale a localității purta denumirea „Bezin”, iar partea de sus, din preajma izvorului, „Stanca”.

Denumirea de „Donici” a satului, survine la 27 august 1966, cu prilejul împlinirii a 160 ani de la nașterea fabulistului Alexandru Donici ². Tot cu acest prilej, în conacul familiei Donici, în care funcționa o școală, s-a deschis o sală expozițională care reprezenta un prim pas pentru deschiderea unui muzeu. După anul 1971, când s-a construit o școală în localitate, au început lucrările de restaurare a conacului Donici ³.

2. Arborele genealogic al familiei Donici.

Referitor la definirea numelui de Donici, Paul Păltănea face următoarele precizări: „Numele acestui neam s-a format din onomasticul Andonie, din care prin afereză s-a ajuns la Don, ce-a primit sufixul eci sau ici”⁴.

Istoria familiei Donici a preocupat în diferite etape pe mulți istorici, dintre care semnalăm pe: Sever Zotta, generalul Radu R. Rosetti, Nicolae Iorga, Paul Păltănea etc.

Dar cel care avea să descifreze „**Condica de documente a familiei Donici**” a fost reputatul istoric și paleograf, prof. univ. dr. I. Caproșu, căruia îi datorăm transcrierea din chirilică în scriere cu litere latine, acestor prețioase documente, publicate în Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași (1989-1990).

În introducerea făcută la „Condica de documente”, prof. univ. dr. I. Caproșu, referindu-se la această familie, preciza: „Familia Donici, care și-a lăsat numele în letopisește, în biserici, în literatură și în legile moldovenești, își trage obârșia din ținutul Orhei, de care a rămas legată secole de-a rândul. Satele ce aveau să-i aparțină se află într-o zonă menționată pentru prima dată la **4 mai 1436** într-un

¹ DIR, A. Moldova, XIV-XV, vol. 1, p. 124

² Orânduirea administrativă teritorială la data de 1 aprilie 1988. Ch.: Ed. Cartea Moldovenească, 1988, p. 143. Informație primită de la domnul Valeriu Golub, directorul Muzeului de Istorie din Orhei.

³ Informațiile au fost oferite de Ecaterina și Alexandru Ciobanu care îndeplinesc funcția de director al Gimnaziului „Alexandru Donici”, respectiv directorul Muzeului memorial „Alexandru Donici”. Pe această cale le mulțumesc pentru informațiile oferite cu profesionalism.

⁴ PĂLTĂNEA, Paul. *op. cit.*, p. 205

act slavon prin care Iliăș și Stefan voievozi dăruiesc fraților Duma Uranie și Petru *un loc din pustie de cealaltă parte a Itchiului, anume Cobâlca, de la obârșie până la gură, și Bezinul, de la obârșie până la gură... câte sate vor putea să-și așeze, să așeze*"⁵.

O primă redactare nedată a genealogiei familiei Donici este semnalată de istoricul Paul Păltănea, ca fiind concepută la sfârșitul secolului XVIII, sau începutul secolului următor, care începe cu „**Donici cel dentăi**”⁶.

Sever Zotta l-a identificat pe acesta ca fiind „**Donici grămăticul**”, amintit la 8 octombrie 1434⁷.

Octav George Lecca îl consideră pe „**Donici cel bătrîn**”, trunchiul arborelui genealogic al Doniceștilor, pe care îl datează la 1550. Filațiunea continuă cu fiul acestuia Andrei și nepotul Nicoară⁸.

După I. Caproșu, „Primul dregător cunoscut din această mare și ramificată familie boierească este **Nicoară Donici**, pîrcălab de Orhei în 15 aprilie 1607, cumpărător al satului Zăluceni de pe Răut și donator către noua zidită mănăstire Secu a familiei Ureche, cu care probabil se înrudea”⁹.

Din documentele familiei Donici grupate în „Condică”, putem afla câteva informații care merită a fi semnalate precum:

- Voievodul Constantin Cantemir împuternicește pe **Gavril Donici**, pîrcălab de Orhei să-și readucă în Bezin vecinii fugiți. (24 oct. 1689)¹⁰.

- Maria, fiica lui Gavril Donici, „dă mărturie pentru niște părți de ocină din Bezin, pentru ca fratele ei **Miron Donici să-și facă casă pe baștina lui, în sat, în Bezin** (3 aprilie 1765)”,¹¹.

- Toader, fiul lui Andrei și al Agafiei din Bezin, și soția sa, Aritoana, „**dăruiesc partea lor din Bezin, ținutul Orhei, lui Constantin Donici, fost vistiernic al**

⁵ I. Caproșu, *Condică de documente a familiei Donici (I)*, Analele Științifice ale Universității „Al. I. Cuza” din Iași-Istorie, 1989, Tomul XXXV, pag. 65. Tot prof. univ. dr. I. Caproșu ne oferă și informația despre această „Condică”: „Condică se află astăzi în posesia descendenților familiei moldovenești Bogdan din capitala Franței; existența ei ne-a fost semnalată întâmplător cu patru ani în urmă de colegul Matei Cazacu, care ne-a făcut o copie xerox pentru a o aduce la Iași spre publicare și integrarea apoi a actelor din secolul al XVII-lea în colecția națională de izvoare Documenta Romaniae Historica”. Autorul acestui remarcabil exercițiu paleografic a avut generozitatea de a transmite în data de 15 aprilie 1992 o copie conducerii Muzeului memorial Al. Donici cu mențiunea „Locul acestei condici este la Muzeul Al. Donici din ținutul Orhei”

„Condică zapisălor Bezinului și alte hliță di prinpregiur” a fost redactată de copistul Miron Giuncă din ținutul Putna în anul 1800, sub prima domnie a voievodului Constantin Alex. Ipsilante.

⁶ PĂLTĂNEA, Paul. „Note despre neamul mamei lui Costache Negri: Donici”. In: *Arhiva Genealogică*. 1994, nr. 1-2, p. 205.

⁷ *Ibidem*, p. 205

⁸ LECCA, Octav-George. *Familiele boierești române*. București : Ed. Libra, Muzeul Literaturii Române, p. 263.

⁹ I. Caproșu, *op.cit.*, p. 65

¹⁰ I. Caproșu, *op. cit.*, p. 75

¹¹ I. Caproșu. *op. cit.*, p. 79-80

treilea (19 iulie 1769)¹². Prin donații și cumpărare de teren, Constantin Donici își consolidează averea funciară moștenită de la tatăl său Miron Donici.

- Din porunca voievodului Grigore Alex. Ghica (1 sept. 1764), se poruncește o delimitare a părților deținute de răzeși și Constantin Donici în satul Bezin. Din documentul respectiv rezultă faptul că exista o biserică în Bezin, probabil din lemn. Pământul deținut în Bezin de către Constantin Donici, după măsurătorile efectuate, era de 272 stânjeni, iar partea răzeșilor era de 207 stânjeni. Documentul a fost semnat pentru întărire de 15 răzeși din Bezin¹³.

- Dintr-un document din 1743 aflăm de la Catrina, soția lui Miron Donici, că lăzile cu documente expediate la Horodincea „la vremea moscalilor când au venit Meneh feldmareșalul cu oști moschicești aici în țară la ace vreme prădându-se Horodincea di către moscali, au prădat și lăzile, și atunci au perit și acele scrisori de danii care 2 dintr-ace mărturii trăind și până acum, anume Stavilă Mercă și Toader sânu Andrii, au mărturisit cu sufletele lor pe carte de blăstăm și înaintea me cum că este dreptă dani răposatului Miron Donici clucer...”¹⁴. Tot din același document rezultă faptul că: „Apostol Donici, jicnicer, frate cu Miron Donici a primit de la Anghelina, fata lui Condiu din Bezin, **o danie în săliștea Bezinului pentru un loc de casă**, cu loc de arie și de grădină și de ocoale și de altele ce sunt trebuitoare casei”.

- O mărturie a unor răzeși este confirmată printr-un hrisov din care rezultă faptul că la data de 26 martie 1783 „**Constantin Donici avea o casă și o moară în apropierea unui iaz la Bezin**”¹⁵.

Fiul lui Nicoară, este tot un Andrei, care moștenește de la tatăl său satul Ivancea și căruia, la 15 oct. 1638, domnitorul Vasile Lupu îi întărește proprietatea printr-un hrisov¹⁶.

Urmează pe linie directă Nicolae, care îndeplinește mai multe funcții, ajungând, sub Antioh Cantemir și Constantin Duca, mare logofăt¹⁷.

Urmașii lui Nicolae sunt: Darie, Maria, Nastasia și Gavril. Din ramura acestui Darie¹⁸ se va dezvolta arborele pînă la Smaranda Donici, mama lui Costache Negri

¹² I. Caproșu, *op. cit.*, p. 81

¹³ I. Caproșu, *op. cit.*, p. 82

¹⁴ I. Caproșu, *op. cit.*, p. 84

¹⁵ I. Caproșu, *op. cit.* Tomul XXXVI, p. 110

¹⁶ I. Caproșu, *op. cit.*, p. 206

¹⁷ Nicolae Donici, decedat la 1719

- Părcălab de Orhei 1667-1668
- Jicnicer 1673
- Clucer 1678
- Serdar 1685
- Mare vornic al Țării de Sus 1693-1695

¹⁸ Darie Donici căsătorit cu Smaranda Mavrodin a îndeplinit mai multe funcții în Moldova. A decedat în 1750

- Postelnic 1689-1691

și viitoarea nevastă a lui Costache Conachi. Din ramura lui Gavril (pîrcălab de Orhei), frate cu Darie, se ajunge la fabulistul Alexandru Donici.

Pentru că localitatea Peresecina este foarte aproape de satul Donici, credem interesant să facem un salt peste trei generații și să pomenim de Manolache Donici.

Manolache Donici, căsătorit cu Ileana Rosetti, fiica lui Nicolae Rosetti-Rosnovanu, tatăl Smarandei Donici-Negri, se va judeca în anul 1797 cu răzeșii din Peresecina, pentru încălcarea hotarelor moșiiilor din Ivancea și Miclești.

În „Condicile Visteriei moldovenești din 1777”, sub domnia lui Grigore Alexandru Ghica, vistiernic fiind lordache Balș, analizate și publicate de istoricul ieșean, prof. univ. dr. I. Caproșu, apare „dumnealui Constantin Donici biv vel spătar”, care în luna septembrie 1776 achită suma de 35 lei visteriei, iar fiul acestuia, Darie, care îndeplinea funcția de paharnic, achita suma de 16 lei la aceeași dată. Iată o sursă de informare pentru reconstituirea arborelui familiei Donici, în care sunt pomeniți descendenții cu funcțiile avute la data respectivă precum: sulgerul Ștefan Donici, biv treti vistiernic Constantin Donici, pitar Ion Donici, clucer Andrei și fratele lui paharnicul Darie Donici, paharnicul Vasile Donici etc.¹⁹

Dintre personalitățile din ramura fabulistului Alexandru Donici, merită a fi semnalat pravilistul **Andronache Donici** (1760-1829), cel mai de seamă jurist pe care l-au avut Țările Române în primele decenii ale sec. al XIX-lea. A urmat „Școala Domnească” din Iași, devenind un autentic poliglot, avînd posibilitatea de a acumula cunoștințe în jurisprudență. A pregătit și tipărit la Iași în 1814 lucrarea caracterizată ca fiind o: „Adunare cuprinzătoare în scurt din cărțile împărateștilor Pravile spre înlesnirea celor ce să îndeletnicesc întru învățătura lor cu trimitere către titlu, capul și paragraful împărateștilor Pravile.” Cartea a servit ca îndrumar pentru judecători pînă la editarea „Codului Calimache” la 1 septembrie 1817, fiind editată de mai multe ori și tradusă chiar în rusește²⁰.

„Codul Calimah”, cunoscută și sub denumirea de „Condică țivilă sau politicească a Principatului Moldovei”, a fost alcătuită de Andronache Donici, Cristian Flechtenmacher și alții, constituind fără îndoială cea mai științifică colecție de legi în anele legiuirilor vechi românești, apreciat și de universitățile apusene.

„Manualul lui Donici”, cum era denumită lucrarea învățatului jurisconsult Andronache Donici, protejatul Mitropolitului Veniamin Costachi, a funcționat cu putere de lege pînă la 1 iunie 1928 în Basarabia, reglementând dispozițiunile de

-
- Serdar 1693-1699
 - Mare clucer 1704
 - Serdar 1705-1714
 - Vistiernic și mare vornic 1715
 - Ban 1716
 - Vornic de Țară de Jos 1717-1724
 - Mare logofăt 1730-1736

¹⁹ CAPROȘU, I. Sama visteriei Țării Moldovei din 1777. In: *Arhiva Genealogică*. 1997, nr. 1-2, Iași: Ed. Acad. Române, pp. 125-157.

²⁰ CIOCANU, Vasile. Personalități de seamă din familia Donici. In: *Lit. și arta*. 1996, 5 sept.

drept civil și penal, avînd și unele reguli privitoare la „daraverile comerciale” și la „iconomicosul faliment”²¹.

Pentru istoria literaturii române, un loc aparte aparține fabulistului **Alexandru Donici**, care se naște la conacul familiei Donici din Bezin (Donici), în data de 19 ianuarie 1806. **Fig. 1 Fabulistul Alexandru Donici**

După terminarea cursurilor la liceul militar din Sankt-Petersburg (1825), Alexandru ocupă un post de funcționar pînă în anul 1835, cînd se mută la Iași. Viața culturală din capitala Moldovei îi stimulează preocupările literare și în anul 1837 publică în traducere poemul lui Pușkin, intitulat „Tigani”. Celebrele fabule le publică în perioada 1840-1842. „Satirele” lui Antioh Cantemir le va traduce în colaborare cu C. Negruzzi în anul 1844. Bucurîndu-se de un mare prestigiu în societatea ieșeană, va fi numit alături de C. Negruzzi și Gheorghe Asachi la conducerea Teatrului Național din Iași. A decedat la Piatra Neamț, unde a fost înmormîntat la 21 ianuarie 1865, departe de casa părintească²².

Societatea „Junimea” a decis în prima ședință din 19 octombrie 1865, care a avut loc la V. Pogor, să publice trei lucrări importante cu litere latine: „Cronicarii Români”; **O Antologie de Poesii Române**; și „Noul Testament”. Pentru a susține tipografia în vederea publicării acestor lucrări, s-a decis o „cotizațiune mensuale” a membrilor acestei societăți, printre care au figurat: Teodor Rosetti (5 galb); P. P. Carp (10 g.); V. Pogor (15 g.); L. Negruzzi (2 g.); I. Negruzzi (2 g.); G. Racoviță (2 g.); T. Maiorescu (15 g.), etc. Suma colectată a fost de 61 galbeni pe lună²³.

În a doua ședință a Societății „Junimea”, care a avut loc la T. Maiorescu în data de 26 oct 1865, s-a decis a se citi poeziile ce au fost propuse a fi incluse în antologie. I. Negruzzi a citit fabulele lui **Alexandru Donici**; Schiletty pe V. Alecsandri; T. Maiorescu pe D. Bolintineanu și V. Pogor pe Văcărescu. I. Negruzzi a ales următoarele fabule ale lui Alex. Donici pentru a fi publicate în antologie: „Lupul și cucul; Momița și două mîțe; Racul, Broasca și știuca”²⁴.

„Fabulele” scrise de Alexandru Donici, cât și viața acestuia, au constituit un bun prilej pentru George Sion (1822-1892) să le prezinte sub forma unui discurs de intrare ca membru al Societății Academice Române în anul 1868, la numai trei

²¹ *Enciclopedia României*, vol. IV, p. 337.

²² SITARU, Lidia. Alexandru Donici-o stea pe cerul Moldovei: Indice bibliogr. Bibl. publică orășenească „A. Donici”, alcăt. Zina VÎRLAN, resp. de ed. Lidia SITARU. Orhei, 1993, pp. 5-7.

²³ TOROȘTIU, I.E. *Studii și documente literare*, vol. IV, Inst. Arte Grafice „Bucovina”, București, 1933, p. 429

²⁴ *Ibidem*, p. 431. Cotizația lunară acceptată benevol de membrii societății era destinată susținerii tipografiei, nu pentru cumpărarea acesteia, pentru că, așa cum mărturisese Iacob C. Negruzzi într-o scrisoare adresată către Al. Gregoriady-Bonachi din 17 sept. 1865: „*Nepotul lui Pogor, Casu, june basarabean, modest, binevoitor și foarte avut, voină a înavuții Basarabia cu o tipografie românească pe care o cumpărase de la Paris, guvernul muscălesc i-a refuzat deschiderea tipografiei și el dedică tipografia sa societății noastre și abia peste câteva săptămâni va funcționa o nouă tipografie în Iași sub numele „Tipografia societății Junimea”*”. Pag. 463

ani după decesul fabulistului ²⁵. Această alegere nu este întâmplătoare, pentru că el însuși fiind din Herța, avea să scrie cu multă sensibilitate în anul 1857 poezia „La Basarabia”, în care se remarcă o profundă durere pentru acest ținut pierdut:

„Fost-ai fost înstrăinată, dulce soră-a țării mele !
Legi străine suferita-i, limbi străine te-au domnit,
Ți-ai dus viața-n întuneric, ca un nor pe după stele
Și tu, totuși, ai trăit!”

Semnificativ este și faptul că fiica lui George Sion, Marica, s-a căsătorit cu Mateiu I. Caragiale.

În comuna Ștefan cel Mare (jud. Bacău) se află bustul sculptat de Pia Slătineanu, care îl reprezintă pe **Gheorghe Donici**, cel care s-a înrolat voluntar în armata română pentru a lupta în războiul de independență (1877-1878). Se remarcă în luptele de la Grivița, Vidin și Smârdam, drept pentru care este decorat de domnitorul Carol I cu două medalii: „Crucea Sf. Gheorghe” (de două ori) și „Virtutea Militară”. Stabilite la Tețcani din anul 1911, se decide să participe tot ca voluntar la războiul de desăvîrșire a unității naționale, unde este răpus de un foc de mitralieră alături de camarazii lui în anul 1916 ²⁶.

Un alt remarcabil descendent din familia Donici este și **Nicolae N. Donici** (1874- 1956), strănepot al fabulistului Alexandru Donici, care a devenit un cunoscut astronom, membru al Academiei Române. Avînd moșia la Dubăsarii Vechi, a amenajat în localitate un observator astronomic ²⁷.

Un important membru al acestei familii este și savantul **Alexandru Nicolae Donici** (1886-1936) care a devenit un renumit antropolog, profesor la Universitatea din Geneva, unde a condus în 1919 laboratorul de antropologie. Nepot de fiu al lui Nicolae Donici – mareșal al nobilimii din Chișinău și Orhei, Alexandru N. Donici împreună cu antropologul Eugène Pittard, au publicat în anul 1928, „Les Premiers Grattoirs paléolithiques”.

La 100 ani dela anexarea Basarabiei, Sever Zotta face o analiză referitoare la nobilimea din Basarabia. Autorul acestui studiu face o remarcă în introducere, demnă de a fi citată: „România e o țară care nu suferă tocmai de hipertrofie naționalistă, însă, ca toate popoarele care nu sunt menite a pieri, are și ea punctul ei de onoare neîndurând atingerea ei care poate veni chiar din partea celui mai puternic vecin, care prin întâmplare este și cea mai mare Împărăție a lumii... Sentimentul național nu exista, în mod conștient, ca idee, pe când factorii determinanți ai mentalității strămoșilor noștri erau în primul rînd credința, apoi buna stare materială și în fine tendința de diferențiere socială” ²⁸.

²⁵ Prof. dr. Ioan Murariu. *Istoria ținutului Herța până în anul 1940*. Bacău: Ed. Vicovia, p. 94, 152.

²⁶ Pr. Ioan Sătulu, prof. Mihai Hrișcă. *Monumente istorice*, Ed. Episcopiei Romanului și Hușilor, 1976, p. 50

²⁷ Prof.univ. dr. Mihai Sorin Rădulescu. *Donici: o veche familie boierească*, Genealogie, ian. 2007

²⁸ ZOTTA, Sever. Despre nobilimea Basarabiei. In: *Arhiva Genealogică*. 1912, nr. 4- 6, pp. 49-50.

Analizând arborele familie Donici, cu cele două ramuri care duc fie la fabulistul Alexandru Donici, fie la Samaranda Donici, mama lui Costache Negri, putem constata o abundență de titluri boierești acordate în Moldova unei singure persoane în sec. al XVII – XVIII-lea și o reducere a acestora după 1812 în Basarabia.

După anul 1812, Basarabia a păstrat pentru o scurtă perioadă de timp vechile privilegii sociale. După o verificare a pretențiilor boierimii rămase în Basarabia, privind statutul ereditar de nobil dovedit cu hrisoave ale Divanului domnesc din Moldova, au fost emise titlurile cu prerogative legale. Titlurile conferite erau de două feluri: simpli curteni (dvoreni) și kneaz, lipsind gradele intermediare. Din a doua categorie erau la început numai două familii: Cantacuzino și Moruzi. Lipsa acestor gradații intermediare cu siguranță au jignit multe familii din fosta nobilime a Moldovei precum: Buhuși, Balș și **Donici**²⁹.

Nobilimea de origine moldovenească din Basarabia, care era înscrisă pînă la data de 1 ianuarie 1909, deci după aproape 100 ani dela răpirea Basarabiei, era de numai 191 familii din cele 456 familii nobile existente la acea dată în Basarabia. Diferența de 265 familii reprezentau înnobilarea unor familii de altă origine decît cea română. Lista nobilimii de origine română din Basarabia, prezentată de Sever Zotta, este redată în ordine alfabetică, unde găsim trei nobili din familia Donici:

- 43. Donici lordachi, înscris în anul 1821 în cartea 6, originar din Moldova
- 44. Donici Matei, înscris în anul 1821, în cartea 6, originar din Moldova
- 51. Donici Niculai, înscris în anul 1851, în cartea 1, originar din Moldova³⁰.

În aceeași perioadă în Moldova, „căftănirea” boierilor era atributul domnitorului care aplica o politică foarte diferită de la domnitor la domnitor.

Sub domnia lui Ioan Sandu Sturdza Vodă (1822-1829) se simte o trezire a simțului adormit al instinctului de clasă după devastarea Moldovei de către mișcarea eteristă.

Istoricul Gh. Ghibănescu este cel care semnalează lista întocmită de boierul Gh. Rășcanu, cu numele tuturor celor „căftăniți” de domnitor, cu indicarea zilei, unde în numai 14 luni, numărul celor „căftăniți” au ajuns la 454 persoane. Domnul Moldovei a avut permanent acest privilegiu de a „boieri” supușii săi, care conform cronicarilor, a înălțat sau a degradat neamul multor familii de moldoveni. Din această listă era firesc să nu lipsească și familia Donici, care apare cu următoarele date cînd s-a făcut „căftănirea”:

- 21 ianuarie 1823 - **Andronachi Donici** - comis
- 25 februarie 1823 - **lordachi Donici** - agă
- 16 decembrie 1823 - **Vornicul Andronachi Donici** - vel logofăt³¹.

Acest ritm alert de înnobilare făcut de Vodă Sandu Studza a nemulțumit pe

²⁹ *Ibidem*, p. 55

³⁰ *Ibidem*, p. 62

³¹ *Ibidem*, p. 102, 106, 169

mulți boieri, care s-au văzut alături de meseriași și slugi boierești ridicăți la rang de boier, chiar dacă la treptele inferioare (precum D. Urzică, făcut din cojocar, stolnic). Protestul celor 23 boieri de primă mărime, printre care era și Gh. Donici, adresat Porții, l-a determinat pe domnitor să înceteze acțiunea de „căftănire”³².

Din analiza efectuată asupra listei, se poate constata faptul că numai în Postul cel mare și în sărbătorile de Paști nu se organiza ceremonia de acordare a unui titlu boieresc.

O altă sursă demnă de semnalat pentru descifrarea arborelui familie Donici o constituie „Vidomstie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829”, care a fost prezentată pe ținuturi de Alexandru V. Perietzianu-Buzău în „Arhiva Genealogică” din 1994 și 1995.

Referitor la Ținutul Botoșanilor, printre boierii de la vornic de obște la ban, îi găsim pe: Gheorghe, Ștefan și Constantin Donici la poziția M16³³.

Dintre boieri care nu s-au prezentat pentru a fi înregistrați, din Ținutul Hârlăului, se numără și agă lancu Donici, „ce se află în Bucovina, încă din anul trecut”, poziția N31³⁴.

Din condica Ținutului Vaslui, la rubrica boieri dela vel comis la șetrar, figurează la poziția I.13, „Andrunachi Donici, comis, născut în Basarabia, 30 ani, fiul paharnicului Enăcachi Donici; locuiește în orașul Eșii; are moșia Voloavile de pe stînga Prutului”³⁵.

3. Conacul familiei Donici și izvorul „Stanca”

Era firesc ca pe moșia pe care o deținea Dimitrie Donici în ținutul Orheiilor, să aleagă un loc favorabil pentru a construi un conac. La alegerea acestei locații, boierul Donici a ținut cont de cel puțin trei criterii: primul poate a fost cel de a beneficia de izvoarele din amonte de conac, al doilea criteriu posibil era cel legat de codrii care înconjurau zona, și nu în ultimul rînd apropierea de cele trei iazuri, care puteau furniza pește suficient.

³² *Ibidem*, p. 76

³³ PERIETZIANU-BUZĂU, Alexandru V. Vidomstie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829. In: *Arhiva Genealogică*. 1995, nr. 1-2, pp. 161-162.

³⁴ *Ibidem*, p. 170

³⁵ *Ibidem*, 1994, nr. 3-4, p. 297

Construcția conacului a fost finalizată se pare, în anul 1800, de către Dimitrie (1773-1819) și Elena Donici, părinții fabulistului Alexandru Donici ³⁶.

Planul casei așa cum rezultă din schița elaborată la 14 mai 1973 de către un institut de proiectări, reprezenta situația reală a conacului la data respectivă și a constituit punctul de plecare pentru restaurarea conacului în vederea înființării unui **Muzeu memorial Donici**. Planul l-am reactualizat după realitatea din anul 2012, prin reevaluarea unor pereți despărțitori și adăugarea cerdacului, inexistent în vechea schiță. **Anexa II.**

Conacul Donici are o suprafață total construită de 203,5 mp., din care cerdacul ocupă o suprafață de 64 mp. Muzeul memorial Donici deține un număr de **8 camere**, dintre care patru sunt destinate exponatelor.

Intrarea în muzeu se face pe sub un portal din lemn sculptat, care amintește de porțile maramureșene. Aleea care duce spre conac este delimitată de tei, care oferă vizitatorilor, atunci când teiul este înflorit, un parfum rafinat și pătrunzător.

„**Casa mare**”, cum este denumită în Basarabia camera cu obiectele cele mai valoroase și cu care se mîndrește basarabeanul când primește oaspeți de seamă, este amenajată cu obiecte de secol al XIX-lea, din care nu lipsesc superbele covoare basarabene, pianina, masa extensibilă cu scaune și canapea în stilul Napoleon al III-lea – placate cu inscripții metalice, bufetul, un secreter, icoane, sfeșnice din argint și un frumos candelabru amplasat pe o porțiune din tavan pictat cu motive florale.

„**Cabinetul de lucru**”, chiar dacă are o suprafață de numai 10,3 mp., redă atmosfera de intimitate a unui cabinet de lucru, fără a omite elementele specifice de confort și utilitate strict necesare unei activități elevate - intelectuale. Din dotarea acestui cabinet trebuie semnalate următoarele elemente: șemineul deasupra căruia este amplasat un ceas de epocă și două sfeșnice, biroul de lucru cu un scaun confortabil tapițat cu crep, serviciul de birou marmorat, biblioteca în care se poate observa o colecție de cărți din sec. al XIX-lea, un covor amplasat pe un perete care conferă o ilustrare specifică epocii respective.

„**Celelalte două camere expoziționale**” sunt destinate prezentării vieții și activității fabulistului Alexandru Donici. Sunt ilustrate și momente importante de la deschiderea muzeului din anul 1976.

„**Cerdacul**” tipic moldovenesc, este generos construit pe toată latura conacului, fiind foarte primitiv și datorită unor fotolii din iederă care încadrează o masă rotundă de unde nu lipsesc câștile populare cu care se poate gusta din apa rece de izvor. **Fig. 7 - 043**

Sub cerdac, pe fațadă, se află un încăpător „**beci**” semnalat printr-o clasică boltă închisă cu un grilaj de lemn.

Tot sub cerdac pe o porțiune laterală este amenajată o încăpere care poate constitui un excelent loc de a degusta celebrele vinuri basarabene.

„**Parcul**” care înconjoară conacul Donici are amenajat un iaz frumos placat

³⁶ MALANETCHI, Vasile. Astăzi la baștina lui Donici. In: *Lit. și arta*. 1984, 13 sept. p. 7.

cu piatră de râu, care are în apropiere un chioșc înconjurat cu vegetație, găzduind o confortabilă banchetă și o masă pentru a savura o clipă de relaxare în natură, în vederea decantării impresiilor survenite după vizitarea muzeului.

„**Bustul lui Alexandru Donici**” a fost amplasat în curtea conacului în anul 1969.

„**Beciul conacului**”, care se afla în partea stângă a aleii de intrare, era, după spusele domnului Alexandru Ciobanu, foarte încăpător și solid construit, el fiind martorul ocular al distrugerii acestui beci de către cei care conduceau colhozul din perioada respectivă, pentru a utiliza materialele la construirea unei ferme din localitate. Cu un regret sincer, mărturisește Alexandru Ciobanu: „A dispărut, astfel, un neprețuit obiect de istorie, cultură și arhitectură moldovenească din secolul al XIX-lea, fără de care complexul muzeistic de aici nu poate reda integral atmosfera acelei epoci. Mare păcat și-au luat pe suflet diriguitorii de atunci ai satului...”

Partea de deal de la conac, care se numea „Stanca”, găzduiește un izvor care poartă numele de „**Izvorul Stanca**”, unde se păstrează și astăzi în bună stare vechiul sistem de colectare și filtrare a apei de la 12 izvoare. Izvoarele erau captate cu ajutorul unui apeduct de argilă roșie arsă, protejat cu cărămidă. Se poate vedea metoda de filtrare care constă dintr-un dig original, care oprește impuritățile, în timp ce apa curată trece mai departe. Periodic se curăță digul de impurități de către lucrătorii de la muzeu, pentru că acest izvor face parte din „Complexul muzeistic Alexandru Donici”. Boierul Dimitrie Donici avea în prelungirea curții conacului o imensă grădină de zarzavaturi care era udată din belșug cu apele provenite de la izvorul Stanca. Acest izvor a alimentat și alimentează și în prezent cu apă rece și curată conacul boieresc, iazul din curte, dar și mai multe familii din sat ³⁷. „Izvorul Stanca” constituie în sine un ansamblu de arhitectură, recent restaurat. Amplasat în imediata apropiere a unei vii sădită în pantă, a fost necesară consolidarea malurilor care au fost placate cu cărămidă aparentă în două culori, care îi conferă o imagine bine delimitată de restul peisajului. Izvorul propriu zis, cu elementele lui de captare și filtrare, sunt protejate sub acoperișul unei construcții solide unde accesul este interzis publicului larg, tocmai pentru a-l proteja contra unor intervenții nedorite. Accesul la apa de izvor, care este evacuată pe o conductă amplasată pe o latură a clădirii, se face coborînd câteva scări, ajungînd pe un platou bine pietruit, unde publicul are acces la o cană din tablă smălțuită, liberă de ori ce constrângere.

În același spațiu bine delimitat al izvorului, pe platou, se află amplasat recent un „**monument**” construit din piatră șlefuită. În centrul monumentului este amplasat pe un postament Domnul Iisus Hristos răstignit pe cruce. Lateral pe ambele laturi ale crucii sunt două basoreliefuri care o reprezintă pe Maica Domnului la răstignire și Sf. Apostol Ioan. Tot pe cruce, sub picioarele Domnului Isus Hristos, este redat un craniu care amintește de Adam și cele două oase sudate de

³⁷ Informațiile au fost oferite de domnul Alexandru Ciobanu care a avut și generozitatea de a vizita împreună acest izvor intrat în istorie. Mulțumesc pe această cale domnului A. Ciobanu, directorului Muzeului memorial Al. Donici

sîngele vărsat de Mântuitor. Aceste două elemente de la baza crucii simbolizează răscumpărarea de păcate. Postamentul are sculptate pe cele trei laturi mai multe imagini cu Sf. Gheorghe, Sf. Ion Botezătorul și Sf. Mihail.

Întreg acest monument este îngrădit cu un frumos gard din piatră, suficient de înalt pentru a nu acoperi vizibilitatea imaginilor sculptate pe postament. Monumentul se integrează de minune în ansamblul arhitectonic al izvorului, conferind un plus de prețiozitate, parcă făcut special pentru a face legătura cu biserica ctitorită de familia Donici, pe care o vom prezenta în continuare.

Clădirea conacului a suferit multe modificări de-a lungul timpului și a îndeplinit diverse utilități. În perioada 1944-1971 în incinta conacului a funcționat o școală. După 1971 s-a introdus în cadrul școlii o bibliotecă și o cameră expozițională care viza personalitatea fabulistului Alexandru Donici.

Un bun prilej de inaugurare a „Muzeului memorial Alexandru Donici” a survenit în momentul când au fost „Zilele literaturii din Moldova” (1976). Cu acest prilej s-a organizată o manifestare culturală la conac, unde au participat mai mulți scriitori din țările socialiste printre care și Nichita Stănescu. Martorii oculari mărturisesc faptul că scriitorul român, cînd a ajuns în curtea conacului, a îngenunchiat și a sărutat pămîntul Basarabiei,

atît de drag poetului. Pentru că acest episod a fost șters din documentele vremii, de către comuniști, dar conservat de muzeografi Ecaterina și Alexandru Ciobanu, care nu au ezitat să prezinte publicului vizitator acest episod, Președintele Consiliului Județean Prahova, ing. Mircea Cosma, a emis în data de 18 aprilie 2010 un „ Brevet cu o medalie jubiliară Nicolae Iorga, Casei Memoriale Alecu Donici pentru contribuția deosebită la promovarea culturii românești”³⁸.

Arhitectul Robert Kurtz, cel care a realizat proiectul de restaurare a conacului, are meritul de a fi făcut efortul pentru a găsi informații privind imaginea de cum arăta conacul inițial³⁹.

În romanul lui Dimitrie C. Moruzi intitulat „Pribeag în țară răpită”, autorul evocă viața la conac a familiei Donici, pe care o vizitase. Dumitru Moruzi oferă amănunte interesante de cum a fost primit la conacul lui Andronache Donici: „De

³⁸ DRAGOȘ, V. De la inimă la inimă. In: *Pentru comunism*. 1976, 21 sept., p. 2. La această inaugurare a muzeului au participat din partea Moldovei și scriitorii: Grigore Vieru, P. Zadnipru, I. K. Ciobanu, G. Vodă, D. Matcovschi.

³⁹ Robert Kurtz, a absolvit în anul 1940, Institutul de Arhitectură din București. Enciclopedia sovietică moldovenească, vol.III, Chișinău, 1972, pag. 547. Precizare făcută de domnul Valentin Golub, pentru care mulțumim pe această cale

la poșta din Peresecina, kneazul trimise cele două carite și slugile înainte la oraș, pentru ca ele să poată ajunge acolo încă cu ziuă; pe când el, domnița, copilul și guvernanta Clotilda, într-un foieton cu patru locuri, se abătu din drum, până la moșia lui Andronache Donici, care nu odată îi poftise, să se oprească și pe la dânsul în treacăt,⁴⁰.

Descrierea boierului Andronache Donici, văzută de D. Moruzi, oferă o altă imagine pe care o afișa acesta la Chișinău: „La țară era alt om. Îl găseai veșnic în marele cerdac din fața casei sale, îmbrăcat după cum era și vremea afară: când în halat de vară, când în haine de șiiac, când, și cu câte o cațaveică cu blană de vulpe. Acolo te cinstea cu dulceturi și cafele, iar masa lui era curat moldovenească! Așa avusese înțelegere cu cucoanele d-sale: la oraș să fie ruși ca toți rușii, iar la țară neaoși moldoveni !... Nu-i plăcea însă să-și arate dragostea pentru împărăție pînă și la țară! Acolo venea să se odihnească și să se întremeze în huzurul și obiceiurile în care fusese născut; așa că gospodăria și casele sale de la moșie, erau mai mult de răzeș chiabur de cât de boier mare și de neam, după cum era”⁴¹.

Arhitectul Robert Kurtz a avut surpriza plăcută să găsească o descriere amănunțită a conacului făcută de D. Moruzi, după care a reușit să definitiveze proiectul conacului așa cum îl vedem în prezent, cu cerdac și acoperit cu șindrilă.

Referindu-se la casele de la moșia lui Andronache Donici, autorul romanului social basarabean „Pribeag în țară răpită”, face următoarea descriere: „Destul de mari și încăpătoare, cu acoperământul lor țuguat, șindrilit și streșinile mari, casele erau clădite pe o coastă; așa că prispele care o înconjurau de jur împrejur, de erau înalte abia de o palmă, două din partea de din spate, întreceau stânjenu din față. Pe cerdac te suiai pe vre-o opt trepte; iar sub dînsul se deschidea gura pivniței, rotundă cu ușa alcătuită din gratii de lemn de stejar. Ograda era potrivită: cam mare pentru un răzeș, dar mică pentru o curte boierească. Abia cîteva căsuțe pentru bucătărie, slugi și argați; hambare, șoproane și grajd... Sus de pe cerdacul lui mare, Andronache le vedea pe toate, aruncînd vreo dojană sau vreo glumă, argaților și slugilor care umblau prin curte după treburile lor”⁴².

Descrierea conacului în interior are câteva detalii interesante pe care le face D. Moruzi: „De cum treci însă pragul tindei, te aflai în altă lume. Casa răzășească avea tavane înalte, odăi mari și luminoase; salonul de primire avea mobilă capitonată, îmbrăcată cu un crep luminos și proaspăt, la fel cu perdelele ușilor și ale ferestrelor, dar la fel și cu pereții și tavanul.... În salon, blînda și duioasa doamnă

⁴⁰ MORUZI, Dumitru C. *Pribeagi în țară răpită*, Institutul de Arte Grafice N.V.Ștefăniu, Iași, 1912, p. 150. Referitor la Andronache Donici, de cum se comporta la oraș, D. Moruzii mărturisește: „Ținea caifas rusesc în casele sale din fața grădini publice și te cinstea după datinile rusești, cu obișnuitul pahar de ceai. Dis de dimineață, îl găseai ras cu îngrijire, îmbrăcat după ultima modă, cu mustăcioara lui albă, bine pieptănată, cu fruntea dezvelită până la ceafă, între două tufe de păr mai mult alb decât blond. Rar să-l întâlnești pe uliță sau pe aiurea, fără crucea Sf. Ana la gât. Așa că la Kișinău era mai rus de cât toți rușii”.

⁴¹ *Ibidem*, p. 151.

⁴² *Ibidem*, p. 151-152.

Donici, după ce și-a văzut de rugăciuni, de gospodărie și la urmă și de toaletă, își făcea mai mult viața, citind vreo carte, pe cînd Cc. Andronache își făcea viața pe cerdacul cel mare după ce-și isprăvea de văzut gospodăria moșiei și de lucrul de pe cîmp. Așa că, după cum spunea d-na Donici: unul trăia în occident și altul în orient, neîntîlnindu-se decît în vremea meselor servite totdeauna pe cerdac,⁴³.

Inaugurarea **Muzeului memorial „Alexandru Donici”** a fost făcută în data de 19 septembrie 1976, în prezența oficialităților locale și centrale. Primul director al acestui muzeu a fost Filip Grădinaru, care a funcționat în perioada 1976-1990. Doamna Ecaterina Ciobanu a preluat conducerea acestui muzeu începînd cu data de 1 aprilie 1990, căreia îi mulțumim pe această cale pentru o colaborare culturală demnă de prestigiul familie Donici, pe care o reprezintă. Din anul 2005 și pînă în prezent, conducerea muzeului a fost preluată de Alexandru Ciobanu.

4. Biserica „Adormirea Maicii Domnului”, amplasată în imediata apropiere a conacului, a fost ctitoria familiei Donici. În prezent face parte din Complexul muzeistic „Alexandru Donici”.

Prima biserică din lemn, atestată la 1820, a fost ridicată pe cheltuiala părinților fabulistului, Dimitrie și Elena Donici⁴⁴.

În perioada anilor 1872-1882, s-au ridicat în Basarabia un număr de 115 biserici din piatră. Atunci (1875-1876) a fost demolată și biserica din lemn „Adormirea Maicii Domnului” din Bezin și în locul ei a fost ridicată o biserică din piatră care a rezistat pînă în zilele noastre⁴⁵.

După cum se poate citi pe placa de marmură comemorativă amplasată pe zidul exterior al bisericii, construcția bisericii actuale a fost făcută cu cheltuiala lui Andrei (1811-1889), frațele fabulistului, și a fiului acestuia,

⁴³ *Ibidem*, p. 152

⁴⁴ TOMESCU, C. N. *Cartografia Basarabiei la 1820. 127 sate din Ținutul Orheiului*. Ch.: Ed. Cartea Românească, 1931, p. 45. Istoricul bisericesc Nicolae Popovschi a constatat că la anul 1871 în Basarabia erau 874 biserici, dintre care 458 de piatră și 416 de lemn. În perioada 1872-1882 s-au ridicat din nou 115 biserici din piatră. Informație semnalată de domnul Valentin Golub, pentru care mulțumim pe această cale

⁴⁵ POPOVSCHI, Nicolae. *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruși*. Ch., 2000, p. 113. Informație oferită de domnul Valentin Golub, pentru care mulțumim pe această cale

Neculai (1835-1876), în perioada 1875-1876⁴⁶. Biserica actuală poate fi considerată o copie la scară mult mai mică a unei catedrale din Sankt-Petersburg, construită după planurile arhitectului Bartolomeo Rastrelli.

„**Monumentul**” pomenit pe placa comemorativă este o **clopotniță** construită deasupra cavoului familiei Donici de către arhitectul de origine bulgară Filip I. Stroi-Stoianov, în anul 1894.

Pe lângă părinții fabulistului Alexandru Donici, Dimitrie și Elena, mai sunt pomeniți pe placă, ca fiind înmormîntați în acest cavou:

- Andrei (Andronache) (1811-1889) - fratele mai mic a lui Alexandru Donici.
- Anastasia (1824-1872) - a doua soție a lui Andrei Donici.
- Nicolae (1838-1876) - fiul lui Andrei (Andronache) Donici, mareșal al nobilimii din ținutul Orhei, tatăl astronomului Nicolae N. Donici (1874-1860)⁴⁷.

„Biserica Adormirea Maicii Domnului”, ctitoria familiei Donici, a suferit mari stricăciuni în perioada comunistă. O mărturisire autentică ne parvine de la scriitorul ucrainean Oleg Gonciar, autorul romanului „Biserica”, unul din puținii scriitori care au avut curajul să protesteze contra distrugerilor bisericilor din spațiul ex-sovietic. Ca participant la inaugurarea „Muzeului memorial Alexandru Donici” din 1976, scriitorul nota în jurnalul său, referitor la biserica din Donici: „Cu vreo zece ani în urmă (n.a.1966), în timpul unui nou atac antireligios, au încercat să șteargă biserica de pe fața pământului. Au izbutit totuși să-i scoată acoperișul, cu ajutorul buldozerelor și odgoanelor. S-au zbatut să distrugă din temelie bisericuța cu tancurile (ca în romanul „Biserica”), dar zidurile fiind trainice, nici tancurile n-au putut face nimic. Sau poate, mă gândesc, tanchiștii au rămas uimiți de frumusețea acestor locuri și n-au vrut să fie distrugători”⁴⁸.

Biserica a fost transformată în depozit de cereale până în anul 1992, când s-a făcut prima restaurare și a recăpătat statutul de biserică ortodoxă.

În anul 2006, creștinii ortodocși din satul Donici, cu ocazia vizitei șefului statului la „Muzeul memorial Alexandru Donici”, au îndrăznit să solicite restaurarea bisericii, întrucât prin acoperiș se scurgea apa de la ploaie. În același an, au fost demarate ample acțiuni de restaurare care au vizat gardul care delimitează spațiul

⁴⁶ Textul scris în rusește de pe placa comemorativă a fost descifrat de directorul Muzeului de istorie din Orhei, Valentin Golub căruia îi mulțumesc pe această cale. Textul este următorul: „Aici se odihnesc osemintele robilor lui Dumnezeu: Dimitrie, Elena, Andrei, născut în 1806 (corect-1811) și decedat în 1889, Anastasia, născută în 1838 și decedată în 1876. Fii-le țărâna ușoară și veșnica pomenire. Acest sfânt locaș a fost zidit în 1875 și 1876 cu cheltuiala lui Andrei și Nicolae, iar **monumentul** e înălțat în 1894 de către Filip Ivanovici Stroi-Stoianov.”

⁴⁷ Legenda care circulă în localitate din tată în fiu pomenește de acest Nicolae Donici, fiul lui Andrei (Andronache) care s-a împușcat la vârsta de numai 38 de ani în pădurea de lângă sat, în locul numit de săteni *Poiana Conașului*. Motivul acestei sinucideri se pare că a fost în primul rând pierderea unei sume importante de bani la jocul de noroc. Al doilea motiv ar fi cel cauzat de o scrisoare adresată țarului cu conținut politic, după care ar fi urmat să fie arestat. Nu a dorit să cadă în mâinile poliției, care cu siguranță îl expedia în Siberia și atunci a preferat să se sinucidă. Informația a fost oferită de domnul Valetin Golub căruia îi mulțumesc pe această cale.

⁴⁸ ALEXANDRU, V. Monument de o frumusețe divină. In: *Plai Orheian*. 2006, 7 iul. Ziar pus la dispoziție cu generozitate de Alexandru Ciobanu, drept pentru care mulțumesc pe această cale.

care aparține bisericii, exteriorul bisericii, care a inclus și schimbarea ușilor și a geamurilor, pavimentul interior și exterior al bisericii cât și înlocuirea catapetesmei.

În perioada dinainte de 1989, picturile din interiorul bisericii au fost distruse sau acoperite cu vopsea. În anul 1992, cele patru fresce care reprezintă pe sfinții evangheliști: Matei, Ioan, Luca și Marcu, au fost decopertate de vopsea și restaurate. A doua restaurare a acestor patru fresce s-a efectuat în anul 2006, de către pictorul restaurator Ioan din Orhei, ajutat de pictorul Emanoil din Mitoc.

Noua catapeteasmă a constituit o alegere între trei variante: una în stil grecesc, alta în stil rusec și alta în stil românesc. A câștigat varianta rusească, după cum mărturisește preotul paroh Gheorghe Iurcu, pentru că s-a adaptat cel mai bine spațiului de încadrare a catapetesmei care era sub formă de boltă. Executată din lemn masiv, a fost proiectată și executată de Dumitru Constandache din Chișinău, cel care a prezentat și proiectele celor trei variante ⁴⁹.

Hramul bisericii „Adormirea Maicii Domnului” este și hramul localității Donici, care are loc în fiecare an, la 28 august.

Printre puținele lucruri de mare preț salvate din patrimoniul religios al bisericii, prea cuviosul părinte ne semnalează două piese: o „Evanghelie” veche și un „Antimis” brodat cu fir de argint, care tratează tema iconografică de punere în mormânt a Domnului Iisus, sau cum mai este cunoscută sub denumirea de „Plîngerea lui Iisus”. În plan central este redată Maica Domnului, iar de o parte și alta a lespezii pe care stă Mîntuitorul întins, este reprezentat Sf. Nicodim și Sf. Iosif din Arimateea. Maica Domnului este înconjurată de cele trei femei mironosițe. La cele două extremități ale „Antimisului” stau de veghe doi îngeri. În cele patru colțuri sunt reprezentați cei patru evangheliști. Scena este înconjurată de vița de vie ce simbolizează în Noul Testament pămîntul făgăduinței ⁵⁰.

Interesant este faptul că aceste obiecte au fost salvate de la confiscare și poate distrugere, de un bun creștin din localitatea Donici, pe nume Maxim Hodorogea, în fața căruia trebuie să ne plecăm cu smerenie, pentru gestul făcut, asumându-și riscurile de a fi condamnat în acea perioadă profund antireligioasă ⁵¹.

Credem că trebuie menționate și alte ctitorii care au fost citate de istoricul Nicolae Stoicescu în lucrarea „Repertoriu al monumentelor medievale din Moldova”, pentru a întregii meritele acestui neam de boieri moldoveni din familia Donici:

- Biserica „Sf. Nicolae” din Clișova (Orhei), refăcută în secolul al XVIII-lea
- Biserica din Ivancea (Orhei), ctitorită de marele vornic Darie Donici

⁴⁹ Informații primite de la părintele paroh Gh. Iurcu care slujește la biserica „Adormirea Maicii Domnului” drept pentru care îi aducem mulțumirile cuvenite pentru explicațiile furnizate.

⁵⁰ Descifrarea semnificației troiței și a Antimisului a fost făcută de doamna dr. Elena Băjenaru, director al Muzeului de Istorie a Țării Făgărașului, drept pentru care îi mulțumesc pe această cale.

⁵¹ *Ibidem*, referitor la recuperarea celor două piese de patrimoniu.

- Biserica de lemn „Intrarea în biserică” din Râșcova (Orhei), ctitorită tot de marile vornic Darie Donici
- Biserica „Adormirea Maicii Domnului” din mănăstirea Călărășeuca, ctitorită în 1782 de către Hagi Marcu Donici
- Biserica „Sf. Spiridon” din sec. al XVIII-lea, refăcută în 1802
- Biserica din Ișnovăț (Orhei), reconstruită de Matei Donici în 1810
- Biserica din Valea Rea (jud. Vaslui), ctitorită de Donicești în 1815
- Biserica „Sf. Gheorghe” din Camenca (Orhei), refăcută de zid în 1830, de către Andrei Donici și T. Șerban
- Biserica „Sf. Nicolae” de la Mășcăteni (com. Albești, jud. Botoșani), datînd din 1842, unde a fost înmormântată Elena Donici
- Bolnița cu chilii și biserica „Sf. Ioan cel Nou”, de la Mănăstirea Neamț, construită în 1846 prin donația aceleiași boieroaice Elena Donici ⁵².

Aceste numeroase ctitorii dovedesc faptul că familia Donici era profund legată de ținutul Orhei și nu numai, unde aveau numeroase moșii, dar și faptul că aveau, precum mulți alți boieri moldoveni, un respect deosebit pentru locuitorii acestor meleaguri, care erau adevărații beneficiari ai acestor lăcașuri sfinte. Datoria noastră este să le semnalăm și să le scriem istoria atît de viciată de vremurile prin care au trecut.

⁵² Prof. Univ. Dr. Mihai Sorin Rădulescu, *op. cit.*, p. 11

DIN ISTORICUL MUZEELOR BISERICEȘTI DIN BASARABIA

The Museum of the history of the Church of Basarabia

Preot Vasile SECRIERU

Abstract: *The author tells about the church museums in Chisinau, Balti and Ismail, set up at the beginning of the 20th century and worked until June 28, 1940, when the Soviet troops ravaged buildings and destroyed more exhibited units. Reopening of the Church Museum in Chisinau took place on November 1, 1942, within the Abolition of Slavery Exhibition, and by the end of the war, in 1944, the Museum heritage was evacuated in town Ploșor, not far from Craiova. The fate of museums in Balti and Ismail remains unknown in the absence of documents. Archbishop Seraphim, Joseph M. Parhomovici, Bishop Visarion Puiu had played a great part in supporting the museums church.*

La începutul secolului al XX-lea a fost înființat muzeul bisericesc istoric. Ideea apariției acestei instituții a aparținut arhiepiscopului Serafim. Din îndemnul său, sfatul Societății arheologice s-a adresat către preoțime cu un apel, invitând-o să trimită la muzeu obiecte și cărți bisiricești vechi, ieșite din uz, dar și acte cu conținutul bisericesc istoric. Același apel a fost repetat în anul 1911. În fiecare cerc protopopesc al eparhiei, s-a creat o comisie specială în vederea cercetării, în cuprinsul cercului, obiectele și cărțile bisericești, rezultând ca cele mai vechi să fie trimise la muzeu. Cu amenajarea muzeului a fost însărcinată o comisie compusă din trei persoane sub președenția chiriarhului. Arhiepiscopul Serafim a dăruit muzeului gravuri vechi din orașul Sanct Petersburg, iar din veșmîntăria mitropoliei s-au luat pentru muzeu vechile veșminte arhieresti și preoțești, mitre arhieresti și alte obiecte și vase bisericești de pe timpul Mitropoliților Basarabiei Gavriil Bănulescu-Bodoni și Dimitrie Sulima; de asemenea antimise din secolul al XVIII-lea și al XIX-lea, cîrje arhieresti, icoane vechi, cărți ș. a. La rîndul lor și comisiile din cercurile protopopești au trimis muzeului cărți vechi, manuscrise, vase bisericești, cruci, monede. De la Iosif Parhomovici, casierul Societății istorico – arheologice – bisericești, s-au primit mai multe manuscrise de mare valoare, precum și un Triod scris pe pergament din secolul al XIV-lea. Multe obiecte vechi bisericești au fost aduse de către arhimandritul Teognost Donos, starețul mănăstirii Gîrbovăț, fost

exarh mănăstiresc. Monede vechi s-au primit de la Atanasie Usinevici, protoiereul catedralei din Tighina. În muzeu se păstrau numeroase fotografii ale bisericilor vechi, rămase în Basarabia de pe timpul turcilor într-o stare sărăcăcioasă. (1)

Muzeului bisericesc (Drevlehranilișce) i s-a repartizat un local de abia în anul 1912. (2) Organizatorul și conducătorul acestei instituții a fost neobositul Iosif M. Parhomovici. Astfel, arhimandritul Visarion Puiu, care a condus o perioadă de timp și Societatea istorico - arheologică – bisericească, își amintea de această societate că era „organizată de un eminent profesor rus, Iosif M. Parhomovici, care la vârsta de 72 ani a învățat uimitor de bine limba română și a fost mult apreciat și de N. Iorga, când i-a vizitat muzeul bisericesc”. (3)

Acest muzeu și-a intensificat activitatea și mai mult după anul 1918. La adunarea obiectelor participau foarte activ preoții. În fiecare protopopesc era desemnat un preot, care aduna obiecte și cărți vechi pentru muzeu cât și materiale de studiu pentru revistă și le transmitea societății. (4)

Trebuie de amintit faptul că în Basarabia, după 1918, mai exact după 1923, atunci când s-a creat încă 2 eparhii: Cetatea Albă – Ismail și Bălți – Hotin, au mai activat, alături de cel de la Chișinău, încă 2 muzee bisericești: cel de la Ismail și Bălți. Zestrea inițială a muzeului din Ismail era alcătuită dintr-o colecție de 34 de icoane, diverse veșminte bisericești, 4 potire de argint, 3 cruci de aur, o colecție de cărți vechi ș. a. Până în anul 1940 această colecție a fost îmbogățită simțitor. În ceea ce privește înființarea muzeului bisericesc de la Bălți, un rol important în acest sens l-a avut Episcopul Visarion Puiu, care, începând cu anul 1928, a insistat ca toți clericii să participe cu donații la crearea muzeului eparhial din Bălți. Astfel, în raportul de activitate al Consiliului eparhial pe anul 1928 se menționa faptul că „la ordinele date, în scopul completării necesar, au început să sosească tot felul de obiecte vechi bisericești, precum icoane, cruci, antimise ș. a.” Spre sfârșitul anului 1928, în patrimoniul muzeului intraseră cărți și obiecte deosebit de importante: un *Antologhion românesc* din 1705, donat de N. Gheorghian din Mîndrești (jud. Bălți); o icoană a Sfintei Treimi, pictată la 1794 de zugravul Macarie; un chivot; o icoană a Sfintei Parascheva din anul 1802, alta a Sfîntului Nicolae din 1711, toate provenite de la parohia Mălăiești (jud. Bălți) ș. a. (5)

Cei interesați de colecția muzeului bisericesc din Chișinău au avut posibilitatea să consulte lucrarea lui Lică Sainciuc, *Colina antenelor de bruiaj* (Chișinău, Ed. Museum, 2000), unde, la sfârșitul acesteia, autorul ne oferă Opisul obiectelor ce se păstrau la Muzeul Societății Istorico – Arheologice – Bisericești din Chișinău și care cuprindea: antimise, mitre, veșminte bisericești, Sfinte Vase, sfeșnice, iconostase, cruci, monezi ș. a.

Cercetătorul Gheorghe Bezviconi arată că „...În casa bătrînescă a Mitropolitului Gavriil, din fața bisericii s-a reînființat Muzeul Istoric – Bisericesc al Basarabiei, în trecut ctitoria neuitatului Iosif Parhomovici...” (6)

Muzeele bisericești de la Chișinău, Bălți și Ismail au funcționat pînă la 28

iunie 1940, atunci cînd trupele sovietice au devastat clădirile, distrugînd mai multe exponate.

Redeschiderea muzeului bisericesc din Chişinău a avut loc la 1 noiembrie 1942, în cadrul Expoziţiei Dezrobirii, iar spre sfîrşitul războiului, în anul 1944, patrimoniul muzeului a fost evacuat în localitatea Plopşor, nu departe de oraşul Craiova. Soarta muzeelor din Bălţi şi Ismail rămîne încă necunoscută, în lipsa unor documente. (7)

În final, putem afirma că orice muzeu constituie o părticică din patrimoniul cultural a unei naţiuni. Avem datoria morală de a ne cunoaşte trecutul, căci un neam fără istorie nu are nici prezen, nici viitor.

Note:

1. POPOVSCHI, Nicolae. *Istoria Bisericii din Basarabia în veacul al XIX-lea sub ruşi. Din negura trecutului crîmpeie de amintiri*. Chişinău : Ed. Museum, 2000, p. 276.
2. Chişinău. Enciclopedie. Chişinău : Ed. Museum, 1997, p. 421, 333.
3. Zilele „Mitropolitul Visarion Puiu”. Paşcani, 2000, p. 31.
4. Anuarul Eparhiei Chişinăului şi Hotinului (Basarabia). Chişinău: Tipogr. Eparhială, 1922, p. XII.
5. CIOBANU, Constantin Ion, Tudor STAVILĂ. Icoane vechi din colecţii basarabene. Chişinău: Ed. ARC, 2000, p. 28.
6. SAINCIUC, LICĂ. Colina antenelor de bruiaj. Chişinău : Ed. Museum, 2000, p. 7.
7. CIOBANU, Constantin Ion, Tudor STAVILĂ, ref. 5, p. 30.

INAUGURAREA EXPOZIȚIEI DE CARTE „CELE MAI FRUMOASE CĂRȚI ALE GERMANIEI 2012”, LA BIBLIOTECA ȘTIINȚIFICĂ

The inauguration of the exhibition „The most beautiful books of Germany” in the Scientific Library

Pe 27 septembrie 2012, Secția Cultură a Ambasadei Germaniei din Chișinău împreună cu Institutul Goethe București și Fundația Buchkunst au inaugurat expoziția de carte „Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”, care se va afla la Biblioteca Științifică în perioada 27 septembrie – 05 octombrie 2012. La eveniment au participat studenții și cadrele didactice de la Facultatea Limbi și Literaturi Străine, utilizatori, bibliotecari. Programul a inclus:

- cuvîntul de salut a domnului Carsten Wilms, șef adjunct al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău
- descrierea generală a expoziției și a literaturii germane, Ecaterina Niculcea, lector univ., catedra de Filologie Germană
- desfășurarea victoriei
- accesul publicului la cărți, discutii și concluzii

VICTORINA - OPORTUNITATE PENTRU
DEZVOLTAREA PERSONALĂ
ȘI PROFESIONALĂ

**An opportunity for personal and professional
development is the competition**

Margarita IULIC

Abstract: *The article is dedicaed to Competition of questions and answers of the itinerant exhibition the most beautiful books of Germany in 2012, organized by the Embassy of Germany in the University Library and city intelligentsia.*

*“Să nu lași să treacă o zi fără să auzi, să vezi sau să citești ceva frumos.”
„Frumusețea este mai mareț decât Binele; Frumosul include Binele în el.”
Johann Wolfgang von Goethe*

În toamna anului 2012 Biblioteca universității bălțene a fost gazda expoziției **„Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”**, organizată de Secția Cultură a Ambasadei Germaniei în Republica Moldova, împreună cu Institutul Goethe și Fundația Buchkunst. Manifestările organizate de Fundație în colaborare cu alți parteneri evidențiază avantajele cărții tipărite în comparație cu produsele electronice.

Pe parcursul anilor concursul de design de carte „Cele mai frumoase cărți din Germania” a trecut prin mai multe etape. În anul 1929 a fost organizat de un departament al Bibliotecii Naționale. În anul 1966 s-a înființat Fundația independentă Buchkunst care organizează nu doar concursul german, ci și pe cel internațional „Cele mai frumoase cărți din lume”.

Proiectul „Cele mai frumoase cărți din Germania” are patru finanțatori: Tîrgurile de Carte de la Frankfurt și Leipzig, Uniunea Editorilor și Librarilor din Germania și Biblioteca Națională. Există și alți sponsori ca: Landul Hessen, Departamentul Federal pentru Cultură și Media, un cerc de prieteni ai Fundației. Lucrările câștigatoare sînt prezentate în cadrul unor expoziții devenite tradiționale, la tîrgurile de la Leipzig și Frankfurt, pot fi văzute apoi în alte orașe din Germania și din lume.

Uta Schneider, una dintre cele mai importante specialiste în designul de carte, directoare timp de 11 ani a Fundației Buchkunst, într-un interviu menționează: "Concursurile de book design promovează realizările deosebite din domeniul graficii de carte, incluzând aici și realizarea tipografică. Indiferent de țara în care se desfășoară o astfel de competiție, efectul ei este unul de motivare a breslei designerilor de carte, pe de o parte, iar pe de alta, de a aduce la rampă cartea ca obiect tipărit. O carte nu cade din cer. Ea poate fi făcută bine, sau cu totală lipsă de interes. Cele bine făcute sînt alese de un juriu și expuse, pentru a fi mai vizibile unui public extins."

Expoziția organizată la Biblioteca universității bălțene a inclus 21 de lucrări selectate și premiate pentru modul lor de prezentare, concepție și prelucrare, divizate în cinci categorii:

- Literatură universală
- Cărți de artă, de fotografii, cataloage de expoziții
- Cărți științifice, manuale
- Ghiduri, literatură non-ficțiune
- Cărți ilustrate pentru copii și tineret

Toți participanții la eveniment au avut ocazia să se implice într-o victorină, care prevedea o inițiere mai profundă în lumea cărților expuse. Orice concurs înseamnă o provocare. Convingerea că o astfel de provocare oferă oportunități pentru dezvoltarea personală și profesională, m-a determinat să particip la această victorină. Important a fost faptul, că organizatorii expoziției, au redactat preventiv pagini cu informații despre conținutul și opinia juriului asupra fiecărei cărți, precum și chestionarele în limba germană și română.

Cîteva informații succinte despre cărțile în baza cărora s-a desfășurat concursul.

Toate sistemele de scriere ale omenirii - 109 242 de fonturi, cele vii precum și cele dispărute, utilizate frecvent, dar și cele folosite doar în anumite domenii, sînt prezente în peste 650 de pagini ale cărții : „*decodeunicode. Die Schrifzeichen de Welt*"/„*decodeunicode. Semnele grafice ale lumii*” de Johannes Berghausen și Siri Poarangan, Mainz, Ed.: Herman Schmidt Verlag.

„*Lovebugs, Coffee and Cigarettes*” de Marc Krebs și Tabea Hüberli, Basel, Ed. Christoph Merian Verlag, este un volum cu poze despre una din cele mai de succes formații elvețiene de muzică pop: Lovebugs. Cartea are formatul unei huse pentru discurile de vinil, învelitoare textilă prevăzută cu una de protecție pe jumătate de pagină, care este imprimată pe ambele părți, un DVD cu videoclipurile originale, ce completează întregul concept al cărții.

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

Julia von Grünberg în cartea „Deutsche Geschichte in Lebensbildern”/„Istoria germană în biografii”, München, Ed.: Carl Hanser Verlag, descrie o perioadă de 2 000 de ani, avînd la bază biografiile a 28 de personalități importante ale Germaniei: de la Arminius, cheruscul pînă la Helmut Kohl „Cancelarul reunificării”, de la Carol cel Mare pînă la Maria Tereza, de la politicianul declinului Adolf Hitler pînă la Cancelarul reconcilierii Willy Brandt. Aspectul, prin conceptul culorii și al designului se potrivește deplin conținutului. În interior alternează paginile cu titlurile și numerele de capitole tipărite pe foi separate cu coloanele sobre pe foile duble asimetrice. Pe coloana marginală se poate naviga paralel prin timp. Verdictul juriului: nu ai ce îmbunătăți la această carte.

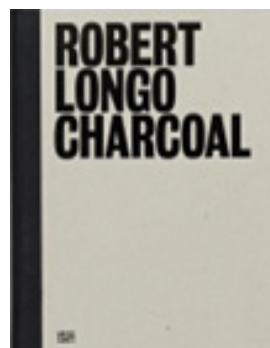
„Wolkenstudien/Cloud Studies / Études de Nuages” de Marcel Beyer și Helmut Völter, Leipzig, Ed.: Spector Books, (Studiul norilor) este o lucrare științifico-filosofică despre nori. Ea conține fotografii, notițe, însemnări și atlasuri din cele mai diferite surse de cercetare. Materialul prezintă șase stațiuni de fotografiere științifică a norilor – de la începuturile lor prin anii 1880 pînă la fotografiile capturate de sateliții meteorologici în anii 1960. Norii sînt analizați în imagini de format mare, colorate și alb-negre.

Anul 2011 a fost declarat de Națiunile Unite „Anul internațional al pădurilor”. În acest context Muzeul de arhitectură împreună cu departamentul Construcției din lemn al Universității Tehnice din München au prezentat expoziția despre lemn: „Construcții din lemn. Drumuri spre viitor.” În publicația științifică „Bauen mit Holz. Wegw in die Zukunft”/„Construcții din lemn. Drumuri spre viitor”/ de Hermann Kaufmann, Winfried Nerdinger, München, Ed.: Prestel Verlag / Grupul de editori Random House GmbH, care a însoțit expoziția, este analizată importanța ecologică, potențialul tehnologic și noua estetică a lemnului. Juriul menționează: Pentru expunerea conținutului s-a ales o hîrtie tipografică de un alb natural: este foarte plăcut pentru citire, iar imaginile cu arhitecturi din lemn par deosebit de reale pe această hîrtie. Simplitatea este aici mult mai binevenită decît strălucirea extremă și caracterul supranatural.

Imensele desene în cărbune ale lui Robert Longos (1953 în Brooklyn, New York) care sînt asemeni unor fotografii arată frumusețea și oroarea prezentului: în

formatele mari, artistul american confruntă nevinovăția copiilor mici dormind, grandoarea liniștită a Pământului și a planetelor, înflorirea trandafirilor și catedralele gotice cu imaginile amenințătoare ale exploziilor de bombe atomice, valuri monstruoase, rechini și guri ale țevilor de revolver. Armonia designului complet al materialului, prelucrarea și însușirea de a avea o culoare distinctă caracterizează **cartea** „Robert Longo. Charcoal “ de Hal Foster, Kate Fowle și Thomas Kellein, Ostfildern, Ed.: Hatje Cantz Verlag GmbH.

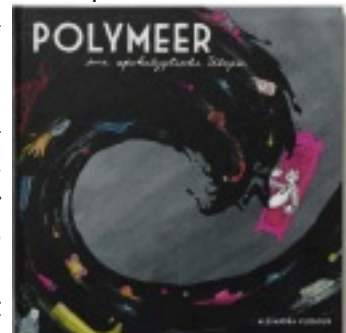
În romanul educativ „Der Hals der Giraffe”/„Gîtul girafei” de Judith Schalansky, Berlin, Ed.: Suhrkamp Verlag, sînt tratate astfel de teme cum ar fi: îmbătrînirea înaintată, schimbările climatei, migrația rurală și interzicerea societății bazate pe cunoaștere. Cartea nu are copertă de protecție și după material și prezentare amintește o enciclopedie a secolului al XIX-lea. Forma este simplă și corespunde perfect conținutului.

Două cărți care au un concept unic - „punkt punkt komma strich”/„ punct punct virgulă cratimă” și „ich meiner mir mich”/„eu al meu mie pe mine” de Pétur Gunnarsson, Bonn, Ed: Weidle Verlag. Aceste volume prezintă o istorie islandeză pentru copii, care începe în Reykjavík la sfîrșitul celui de-al doilea Război Mondial, continuă cu anii 60 și relatează istoria tînărului Andri. Juriul a premiat aceste cărți, căci aici totul se îmbină, pînă și cartonul solid al copertii: nostalgia după retro este transmisă prin culoare, alegerea imaginilor și materialul copertii de protecție mîngîie ușor mîna. Textul este bine aranjat într-o continuitate iscusită și parcă te invită liniștit la lectură.

Volumul: „Arno Schmidt in Hamburg”/ „Arno Schmidt în Hamburg” de Joachim Kersten (Hrsg.), Hamburg, Ed.: Hoffmann und Campe Verlag, adună descrierile lui Arno Schmidt din tinerețea sa, în Hamburg-Hamm, și este întregit de marile scene din opera lui Arno Schmidt, cu numeroase reproduceri și materiale din scrisorile și jurnalele nepublicate. Cartea se deosebește printr-un concept tipografic distinct, un aspect suveran precum și printr-un rafinat simț al culorii.

„Polymeer. Eine apokalyptische Utopie”/ „Polimarea. O utopie apocaliptică” de Alexandra Klobuk, Berlin, Ed.: Onkel & Onkel / Volker Oppmann, *Illustrator*: Alexandra Klobuk, reprezintă povestiri în imagini ce redau lucruri absurde și un pericol real. Se descrie anul 2043. Cei doi poli s-au topit, nivelul mărilor s-a ridicat

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

și Olanda a dispărut. Doar un olandez a ratat evacuarea. Acum el navighează de unul singur pe marea mondială și în larg face o descoperire incredibilă. Verdictul juriului: Aceasta nu este o carte cu imagini pentru copii! Totuși, în pofda acestei teme foarte serioase, cartea este plină de umor, pestriță, bizară și ușoară. Hîrtia – care la prima vedere pare a fi produsă din plastic – conține 60% fibre reciclabile și 40 fibre FSC.

„Als der Tod zu uns kam“/ „Cînd moartea a venit la noi“ de Jürg Schübiger și Rotraut Susanne Berner, Wuppertal, Ed.: Peter Hammer Verlag. Autorii dedică această carte celui mai înfiorător lucru din viață. Prin sinceritate și fantezie ei încearcă să explice moartea pe înțelesul copiilor. Este una din primele cărți pentru copii care încearcă să abordeze această temă tabu. Moartea apare nu ca un monstru ci ca o personificare neîndemînică și demnă de a fi compătimită. Climatul blînd al culorilor și combinația dintre textul tipărit și imagini se potrivesc de minune tematicii.

O dată în an antreprenorii, analiștii și acționarii aruncă cîte o privire în cifrele lor și publică un raport de afaceri anual. Kirsten Dietz și Jochen Rädiker au ales cele mai bune rapoarte financiare, de afaceri și durabile din întreaga lume în volumul: „Reporting. Unternehmenskommunikation als Imageträger“/ „Reporting. Comunicarea în mediul antreprenorial ca purtător al imaginii“, Mainz, Ed.: Hermann Schmidt Verlag. Ei transmit mai departe cunoștințele lor și dezvăluie ce s-a modificat în domeniul reporting-ului. Juriul constată că în această carte nu sînt expuse coloane de cifre sau retorică privind contabilizarea

lor, cum ar fi de așteptat de la o lucrare despre rapoarte durabile și financiare. Cartea dimpotrivă, se prezintă printr-un splendid design, schimb contrastant de fonturi, tipografie diferențiată, lizibilitate perfectă și materiale deosebite.

Cărțile expuse au fost atît de captivante, că necunoașterea limbii germane nu a fost un impediment de a răspunde la întrebările propuse:

1. Ce semn grafic se află la pagina 550 a cărții „**decodeunicode. Semnele grafice ale lumii**“ de **Johannes Berghausen** și **Siri Poarangan**, pe rîndul 5 locul 12 și cum se numește el?
2. Cartea „**Lovebugs, Coffee and Cigarettes**“ de **Marc Krebs** și **Tabea Hüberli**. Cum se numesc membrii formației „Lovebugs“?
3. Cartea „**Istoria germană în biografii**“ de **Julia von Grünberg**. Ce personalitate importantă din istoria germană a trăit între anii 1815-1898?
4. Numiți cinci locuri unde au fost făcute fotografiile norilor, prezentate în cartea

„Studiul norilor” de Marcel Beyer și Helmut Völter!

5. Ce construcție din lemn este prezentată la paginile 76/77 ale cărții **„Construcții din lemn. Drumuri spre viitor”** de **Hermann Kaufmann și Winfried Nerding**?
6. La ce pagină în cartea **„Robert Longo. Charcoal”** de **Hal Foster, Kate Fowle și Thomas Kellein** se găsește primul tigru?
7. La ce pagină în cartea **„Gîtul girafei”** de **Judith Schalansky** sînt prezentate vacile?
8. Care este al doilea cuvînt din capitolul IV în cartea **„eu al meu mie pe mine”** de **Pétur Gunnarsson**?
9. Ce loc din Hamburg este ilustrat la pagina 73 a cărții **„Arno Schmidt în Hamburg”** de **Joachim Kersten**?
10. Ce face Nero Van Dijl, personajul principal al cărții **„Polimarea. O utopie apocaliptică”** de **Alexandra Klobuk**, pe data de 5 iunie?
11. Cum arată „Moartea” în cartea **„Cînd moartea a venit la noi”** de **Jürg Schübiger și Rotraut Susanne Berner**? Faceți o scurtă descriere a ei!
12. Cum se numește capitolul care începe la pagina 282 a cărți **„Reporting. Comunicarea în mediul antreprenorial ca purtător al imaginii”** de **Jochen Rädeker și Kirsten Dietz**?

Am avut noroc să fiu printre cîștigători și să obțin un volum cu informații și imagini inedite despre Germania „Deutschland entdeclen” (Descoperă Germania), pentru care mulțumesc mult organizatorilor expoziției **„Cele mai frumoase cărți ale Germaniei 2012”**. Consider că o astfel de carte trebuie să fie cunoscută nu numai de mine, de aceea am decis să o donez Bibliotecii în care lucrez.

Resurse electronice:

1. <http://www.stiftung-buchkunst.de>
2. <http://celemaifrumoasecarti.ro/interviu-cu-uta-schneider/>
3. <http://autori.citatepedia.ro/de.php?=&Goethe>

LEGĂTURILE ÎNTRE LITERATURA GERMANĂ ȘI CEA ROMÂNĂ

The links between german and english literature

Ecaterina NICULCE

Abstract: *The author presents the most beautiful books of Germany of 2012 year selected for the exhibition: expressionist poems of Gottfried Benn's, an album of photographs of clouds, a book with lots of pictures for fans of folk music group „Lovebugs“ in Switzerland, an album of litographies reproductions by the American artist Robert Longo, history of Germany during the 2000 years etc.. Also, the author refers to the influence of the German poets and writers on Romanian artists creation: Gheorghe Asachi, Mihai Eminescu, George Bacovia, Tristan Tzara.*

Cultura germană pe parcursul secolelor a avut un rol deosebit pentru intelectualii români. Poeți și scriitori de origine română au făcut studii în Germania, iar la întoarcere în patrie au continuat să promoveze cultura germană. Dovadă sînt numeroasele traduceri făcute de Gheorghe Asachi (de exemplu, traducerea poetică a povestirii „Der Affe als Mensch. Der junge Engländer” („Tînărul englez”) a lui Wilhelm Hauff, cunoscută cu titlul „Momița la bal masche”). Poetul național Mihai Eminescu a făcut studiile mai întîi în Austria și apoi în Germania. Acolo poetul a cunoscut tradiția romantică germană. Capodopera sa „Luceafărul” este și o dovadă a fascinației artistului pentru opera literară germană de la începutul secolului al XIX-lea.

Lirică expresionistă germană are la bază culori-simboluri. Acest fapt se observă în poemele lui Georg Trakl, care au constituit un imbold creativ pentru George Bacovia. Poetul român însă nu a preluat orbește paleta artistului german împreună cu semnificația ei individual-psihologică, ci a creat o lume cromatică nouă. La începutul secolului al XX-lea în Germania au activat și alți poeți-expresioniști: Gottfried Benn, Else Laske-Schüler, Jakob van Hoddis, August Stramm și alții. O culegere de poezii a lui Gottfried Benn este prezentată astăzi la expoziție. Designul cărții (formatul, caracterele) se

apropie de cel din prima ediție de la 1912.

Literatura universală nu cunoaște bariere geografice și ar fi greșit să ne referim doar la influența poezilor și scriitorilor germani asupra creației artiștilor români. Relațiile culturale între România și spațiul germanofon sunt mult mai complexe. În anul 1916, poetul român Tristan Tzara împreună cu Hugo Ball, colegul său, au fundamentat un curent literar nou „Dadaizm”-ul cu centrul în cel mai mare oraș elvețian Zürich. „Dadaizm”-ul a devenit un curent universal, întrucât tendințele distructive realizate în limbă s-au răspândit în mai multe orașe germane și au condiționat apariția cenaclurilor literare în Berlin, Köln și Hanovra.

Un capitol aparte în relațiile româno-germane îl constituie opera scriitorilor germani, crescuți în mediul românesc, cum sunt de exemplu Paul Celan și laureata premiului Nobel pentru literatură pentru anul 2009 Herta Müller. Scriitorii văd situația din patria lor cu ochii unui martor nemijlocit, dar totodată și cu ochii unui străin. Prin aceasta se creează o distanță temporar-spațială, dar se păstrează emoționalitatea și veridicitatea evenimentelor trăite.

S-ar putea ca cele mai frumoase cărți germane prezentate astăzi să servească drept imbold pentru idei inovative, gânduri progresive, elanuri creative. Aceasta și pentru că opera selectată pentru expoziție cuprinde diverse domenii:

- literatura artistică;
- literatura cu caracter științific;
- cărți tematice/pe domenii;
- cărți de artă;
- cărți pentru copii.

În rubrica **Literatura artistică** se poate vedea o culegere de poezii scrisă în dialect austriac, poemele expresioniste lui Gottfried Benn, o serie de cărți axate pe problematica adolescenței, un roman de formare despre o profesoară de biologie, convinsă de adevărul învățurii lui Charles Darwin.

Tendențele moderne în dezvoltarea regiunii Ruhr, diversitatea tipurilor de scriere, legătura dintre arhitectură și sănătate, lemnul ca material universal pentru construcții și ca materie primă sunt teme abordate în **cărțile cu caracter științific**.

Oameni de afacere, amatori de istorie și geografie, călători tineri și mai în vârstă vor găsi cărți pe gustul lor printre **publicațiile cu caracter tematic**.

Pentru cei care se interesează de **arta plastică și fotografie** organizatorii expoziției propun un album cu fotografiile ai norilor, facute începând cu anii 80 ai secolului XIX și pînă în anii 60 ai secolului XX, o carte cu numeroase poze pentru fanii grupului de muzică populară din Elveția „Lovebugs” și un album de reproducere a litografiilor artistului american Robert Longo.

Cărțile pentru copii sunt cărți instructive din diferite domenii, cum ar

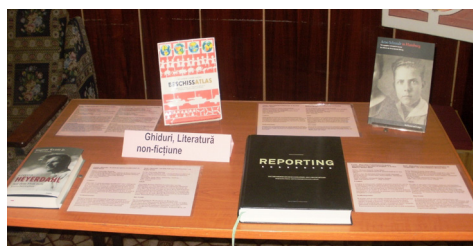
SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

fi istoria Germaniei pe parcursul a 2000 de ani, schimbările climaterice și consecințele lor. Alte cărți din această rubrică abordează probleme filozofice ca viața și moartea, povestesc despre prima dragoste a unui adolescent sau viața unui copil, care începe să cunoască lumea.

Dar cartea devine carte în sensul deplin al cuvîntului, nu numai prin conținutul ei, dar și prin alte caracteristici: fonturile, ilustrațiile, calitatea hîrtiei, formatul neobișnuit, cromatica, tipul de copertă. Cărțile expuse, fie culegeri de opere lirice, romane de educație sau tratate științifice, au un caracter integru și datorită designului lor, care corespunde conceptului general al cărții, mărindu-i astfel valoarea ei estetică.

Designerii și-au pus drept scop să captiveze atenția cititorului și acest lucru se pare că le-a reușit. Pentru ca picturile, fotografiile, desenele grafice să fie cît mai expresive, culoarea paginilor și calitatea hîrtiei variaza. Prin aceasta creațiile prezentate depășesc viziunea clasică despre o carte și devin mai mult decît o sursă de informație sau un obiect al admirației estetice. Cărțile creează o lume deosebită prin ele înseși și au o aură miraculoasă.

Este, desigur, cu mult mai interesant să descoperi, să citești, să studiezi cărți noi de sine stătător decît să-ți formezi opinia în baza părerilor altora. De aceea, Vă îndemn să cunoașteți cele mai frumoase cărți din Germania anului 2012. Plăcerea, sînt sigură, va fi pe măsura așteptărilor și va justifica efortul.

NICOLAE RĂUTU – ACTOR AL SCENEI ȘI FILMULUI

Film and stage actor Nicolae Răutu

Elena ȚURCAN

Abstract: *One of our native of high cultural value was the Romanian actor Colea Răutu. After graduating primary school he made the first two classes in the "Ion Creangă" Lyceum between 1923-1925 years. He lived 96 years old and was appreciated by the great Romanian actors Constantin Tanase and Radu Beligan. Colea Răutu was noted in the classic and modern repertoire. He played the role of Tartar extraordinary along with other theatrical celebrities.*

Actor complet, unic: totdeauna autentic, fermecător, îndrăgit de spectatori, solicitat și apreciat de regizori. Marele actor român, de origine basarabeană, Nicolae Răutu, Colea Răutu (Rutkovski) s-a născut la 28 noiembrie 1912, în satul Limbenii Noi, din județul Bălți, Basarabia și a încetat din viață la 13 mai 2008, la Spitalul Municipal din București.

Tatăl, Constantin Rutkovski, polonez de origine din Lvov, în tinerețe mecanic de locomotivă, apoi neîntrecut caretaș, făcea trăsuri superbe. „Landouri: „adevărate minuni ieșeau din mâinile lui”. În 1925, la o expoziție internațională ce avusese loc în Parcul Carol din București, Constantin Rutkovski, a luat medalia de aur pentru o trăsură făcută pentru comandantul Diviziei a 14-a din Bălți. Mama, Sofia, româncă din Cuhureștii de Sus, județul Soroca, a fost educatoare. La scurt timp după nașterea sa familia Rutkovski s-a transferat în orașul Bălți. A fost cel mai mare din cei patru copii ai părinților: două fete și doi băieți – Larisa și Natalia, Valentin și el, Nicolae, fiind educați „în spiritul muncii, măsurii și dreptății. De copilărie își amintea cu plăcere, cu multă însuflețire, fiind

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

ceva mai mare, se ascundea printre scaunele din Sala Cinematografului „Modern” din Bălți, pentru a privi filmele, rămînînd pînă spre seară la cinema. „Pînă ajungea acasă era tîrziu. Nimeni nu-l credea că și-a petrecut timpul vizionînd același film de mai multe ori, și prin urmare primea bătaie cît încăpea”. [1] „După absolvirea Școlii primare s-a înscris la Liceul „Ion Creangă” din Bălți, unde în anii 1923-1925 a făcut primele două clase (I și II) din cursul inferior, avîndu-l ca director pe profesorul Temistocle Malenda. „A urmat Liceul Militar „Re-gele Ferdinand I” din Chisinau ca „să se disciplineze”. S-a angajat la tot felul de lucrări la stadionul (ciclodromul) din Chișinău, fiind nevoit adeseori să doarmă pe plasa de volei și să se învelească cu plasa de tenis” – pasiune de o viață a fost fotbalul („rapidist”) înfocat”. [2]

A ajuns în București la 17 ani în 1929, dorind să joace fotbal, chiar făcînd parte din echipa Uzinelor „Mociornița”, dar o surprinzătoare întîmplare i-a schimbat total viața. Mergînd într-o zi la teatru pentru a vedea premiera muzicală „Floarea din Hawaii” de Paul Abraham, a dat peste un anunț prin care se căutau tineri pentru trupa lui Emil Bobescu [3]. Prezentîndu-se la concurs, Colea Rutkovschi a interpretat cîntecul știut de acasă „Oci ciornîie” (Ochii negri). A fost admis în corul trupei. Astfel a renunțat la fotbal. Avînd o voce și un timbru deosebit s-a angajat mai apoi în corul Operei din Cluj și după terminarea studiilor liceale a urmat Conservatorul de Artă Dramatică din București.

Între timp, aflîndu-se într-un cu totul alt mediu, și-a schimbat numele de familie din Rutkovschi în Răutu, nume al bunicilor de pe mamă, preferînd să-și mențină diminutivul prenumelui basarabean Colea.

„A debutat la Teatrul de Revistă „Cărăbuș”, condus de renumitul Constantin Tănase [4]. A fost actor la Teatrul Național din București, Teatrul Giulești, Teatrul din Pitești. S-a remarcat în mod deosebit cu faimosul șlagăr „Ți-a ieșit coșaru-n drum” pe versurile lui Puiu Maximilian [5], melodia compozitorului Gherase Dendrino [6], șlagăr interpretat de către trio Colea Răutu, Grișa Tascarov [7] și Radu Zaharescu [8], toți de calitate fenomenală, care a rămas, cel puțin pînă acum cu amprenta interpretării sale. Fiind înalt apreciat de marele Constantin Tănase, a participat în turneele Teatrului de Revistă în Grecia, Egipt și Turcia.

A avut pasiune și față de Operetă, interpretînd interesante roluri în comedii muzicale. Însă mentorul său Puiu Maximilian l-a îndemnat să facă în mod serios teatru, de la care a și luat primele lecții de actorie” [9].

„S-a remarcat atît în repertoriul clasic, cît și în cel modern. La 85 de ani (!), în 1997, inegalabilul Colea Răutu, după o considerabilă întrerupere, revine pe scena Teatrului Național din București în spectacolul „Azilul de noapte” de M. Gorki sub bagheta regizorului Ion Cojar. A interpretat rolul Tătarului, după cum mărturisea regizorul, cu o experiență artistică extraordinară alături de alte celebrități teatrale. Tînăra generație avea prilejul, prin intermediul acestei piese, să-l descopere, iar cei care îl cunoșteau cu mult înainte aveau ocazia să se bucure din nou de jocul său teatral fără egal. A fost ultimul spectacol pe care l-a făcut la Teatrul Național, după

cum a menționat maestrul Radu Beligan [10], „acest imens actor care a fost și este Colea Răutu” [11].

I-a fost sortit să facă o fabuloasă carieră în cinematograful românesc, întruchipînd o gamă diversă de personaje în peste 70 de filme românești. Prin rolurile pe care le-a interpretat a marcat o epocă. A debutat în film în anul 1954, cînd a fost solicitat în rolul principal (Ilie Barbu) din filmul *Desfășurarea* (regia de Paul Călinescu), prima ecranizare după Marin Preda. A urmat, lăsînd în cinematografia românească, roluri memorabile în filme ca „Moara cu noroc”, „Mihai Viteazul”, „Frații Jderi”, „Nemuritorii”, „Pintea”, „Duelul”, „Cel mai iubit dintre pămînteni”, „Explozia”, „Ștefan cel Mare”, „Mastodontul”, „Ultima noapte de dragoste”, „Căutătorii de Aur”, „Săptămîna nebunilor”, etc. După o serie de alte filme (Bijuterii de familie, Dincolo de brazi, Setea, Castanii...) regizorul Mircea Mureșan l-a invitat în filmul *Răscoala*, după romanul lui Liviu Rebreanu, în care s-a remarcat, de asemenea, excepțional, film care la Festivalul Internațional de la Cannes a cîștigat premiul pentru regie *La premiere oeuvre*. Fizionomia interesantă, ușor asiatică, misterioasă și totodată înfricoșătoare este remarcată de regizorii de marcă, care îl distribuie în filme antologice („Răzbumarea haiducilor”, „Răpirea Fecioarelor”, „Zestrea domniței Ralu, „Haiducii lui Șaptecai”). Colea Răutu interpretează roluri negative, precum Selim Pașa sau Spînul, din „Toate pînzele sus!” (1976). Are roluri memorabile și în filmele lui Sergiu Nicolaescu : „Accident” (1977), „Acțiunea Autobuzul (1978) și „Duelul (1981).

Celebrul actor Colea Răutu s-a filmat și într-o serie de pelicule străine (seriale televizate): „Die Lederstrumpferzdhungen” (RFG, 1970), „Lupul mărilor” (Austria, 1972), „Atkins” (RDG, 1985). A publicat mai multe studii despre film și teatru. A fost membru al Uniunii Cineaștilor și membru al Uniunii Teatrale din România.

„Găsim mărturiile despre C. Răutu la regizorii Mircea Mureșan, Mircea Drăgan: „Expresivitatea, mimica, subtilitatea și varietatea mijloacelor interpretării, dar mai ales puternica trăire interioară a personajelor, cărora le-a dat viață, sînt doar cîteva caracteristici ale artei sale actoricești... Este un exemplu, un adevărat „dicționar” de virtuți cinematografice”, Sergiu Nicolaescu : „Poate juca orice. E geniu de bărbat adevărat. Figură tainic asiatică, dar și de suflet slav, iubitor de femeie, de cîntec pătimaș și de vin prelins în barbă”; actorii Radu Beligan, Ștefan Iordache, Ion Besoiu: „Îi plăcea să se îmbrace elegant. La costum. Colea ar putea să fie o școală, o bogăție de

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

comportament și eleganță... A fost cel mai bun călăreț între actorii noștri”, Florin Piersic, poetul Nichita Stănescu : „Colea Răutu este un om dizolvat total în omenie... Nu pot să concep alt Hamlet decât interpretat de Colea Răutu și nu-l pot vedea pe Ion al lui Rebreanu cu altă înfățișare, Luceafărul eminescian nu-l pot vedea decât cel al lui C. Răutu...”. [12]

Actorul a primit Premiul Asociației Cineaștilor în 1988 pentru în-treaga activitate, și s-a numărat printre laureații Galei „Vîrsta de Aur” din 2001, ai Premiilor Naționale în Domeniul Teatrului și Galei Premiilor în Cinematografie. În anul 2002 a fost distins cu Premiul de Excelență în Cinematografia Românească. La 16 noiembrie 2006 Filatelia Română a dedicat, în semn de înaltă prețuire și respect, o emisiune de mărci și plicuri poștale închinată marilor actori români contemporani Colea Răutu, Radu Beligan, Dina Cocea și Carmen Stănescu, „care să însoțească gândurile scrise ale românilor și să fie așezate la loc de cinste în colecțiile celor pasionați de filatelie”.

Mîndria sa firească a fost fiica, Irina Răutu-Munteanu (din prima căsătorie) cu domiciliul la Paris, pentru care a fost un Tată iubitor, și nepoții Alexis și Sonia, față de care a fost un Bunic exemplar. Din 1969 a fost căsătorit cu Doamna Magda, o soție excepțională din toate punctele de vedere, care îl prețuia și îl iubea la nesfîrșit.

„Colea Răutu, pe care românii și-l amintesc din zeci de filme, s-a despărțit de această lume la vîrsta de 96 de ani. Cel, pe care Nichita Stănescu l-a numit un actor de geniu, a fost însoțit pe ultimul drum, la Cimitirul Bellu din București, de familie și prieteni, colegi și a fost înmormîntat pe Aleea Actorilor, cu onoruri militare. Alături de familie, lui Colea Răutu i-au adus un ultim omagiu mai mulți actori și regizori de seamă, printre care Sergiu Nicolaescu, Mitică Popescu, Ion Besoiu, Sebastian Papaiani, Ștefan Iordache, Alexandru Bindea, Monica Ghiuță, Ruxandra Sireteanu, Nicu Constantin ș.a.” [13]

Filmografie: Desfășurarea (1954), Moara cu Noroc (1955) – Pîntea, Dincolo de brazi (1957), Bijuterii de familie (1957), Soldați fără uniformă (1960), Setea (1961), Vară romantică (1961), Lupeni 29 (1962), Pisica de mare (1963), Lumina de iulie (1963), Castelanii (1964), Răscoala (1965), Procesul alb (1965), Neamul Șoimăreștilor (1965) - Temir Bey, Vremea zăpezilor (1966), Haiducii (1966), Fantomele se grăbesc (1966), De trei ori București (1967), Răzbunarea haiducilor (1968) – Ibrahim, Răpirea fecioarelor (1968) – Ibrahim, Vînătorul de cerbi (1969), Die Lederstrumpferzählungen (1970) - serial TV (RFG) - 1 episod, Mihai Viteazul (1971) - sultanul Murad al III-lea, Haiducii lui Șaptecai (1971), Serata (1971), Zestrea domniței Ralu (1971), Săptămîna nebunilor (1971), Pădurea pierdută (1971), Facerea lumii (1971) – Filipache, Lupul mărilor (1971) - serial TV (Austria) – Pete, La Révolte des Haïdouks (1972) - serial TV, (Franța/România) – Mamoulios, Ultimul cartuș (1973), Explozia (1973) – Anghel,

Cel mai iubit dintre pămînteni (1993), Apachen (1973) – Nana, Despre o anumită fericire (1973), Ștefan cel Mare (1974), Nemuritorii (1974) - Iusuf Pașa, Ulzana (1974) – Nana.

Referințe bibliografice

1. CAZACU, Nicolae, JITARU, Valentin. *Colea Răutu: actor de geniu necunoscut acasă*. In : *Lit. și arta*. 2007, 22 noiem, p. 6.
2. BUZILĂ, S. *Răutu, Colea: [tenor, actor de teatru și film]* In: *Interpreți din Moldova: lexicon enciclopedic (1460-1960)*. Ch.: Ed. ARC, 1996, p. 363.
3. BOBESCU, Emil (1882-1961) – actor, regizor, dirijor, maestru de balet, director de scenă, interpret roman [on-line] [citată 7 dec. 2012]. Disponibil: http://www.aman.ro/files/digitale/personalitati_doljene/personalitati/B/bobescu%20emil.pdf
4. TĂNASE, Constantin (1880-1945), actor de scenă și de vodevil, celebru cupletist român, a fost o figură cheie în teatrul de revistă românesc [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Constantin_T%C4%83nase
5. PUIU, Maximilian (1932-1998), celebrul textier, mare creator de re-vistă, tatăl lui Mihai Maximilian, și acesta excelent autor de reviste [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: https://www.google.md/#hl=ru&tbo=d&scient=psy-ab&q=puiu+maximilian+biografie&oq=puiu+maximilian&gs_l=serp.1.0.35i39l2j0i
6. DENDRINO, Gherase (1901-1973), compozitor, dirijor român [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.cimec.ro/Muzica/Cronici/GrConstantinescu293.html>
7. Primul trio din România, trio "Cărăbuș", format din Radu Zaharescu, Grișa Tascarov și Colea Răutu. Pe Grișa îl adusesse Răutu tot din Basarabia. Trioul a întreprins turnee cu trupa lui Tănase, în Grecia, în Turcia, Egipt și Palestina [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.ziare.com/articole/colea+rautu>
8. ZAHARESCU, Radu – interpret, actor, un comediant de primă clasă. Filmele : „La spațiul locativ”, „Recomandări” [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: <http://www.cinemarx.ro/persoane/Radu-Zaharescu-303169.html>
9. Colea Răutu, deja la trecutul ireversibil... (28.XI.1912-13.V.2008). In: *Biblio Polis*. 2008, nr. 2, pp.112-113
10. BELIGAN, Radu (14.12.1918, Bacău-) este un actor român, cu o bogată activitate în teatru, film, televiziune și radio. A fost ales membru de onoare al Academiei Române în 2004. A primit o stea pe Walk of Fame București. A interpretat – în peste șapte decenii – roluri cèlebre. [on-line] [citată 5 dec. 2012]. Disponibil: http://ro.wikipedia.org/wiki/Radu_Beligan
11. Marele actor Colea Răutu la 95 de ani. In: *Vocea Bălțului*, 2007 30 noiem., p. 2.
12. CAZACU, ref. 1, p. 6
13. Colea Răutu, deja la trecutul ireversibil... (28.XI.1912-13.V.2008), ref. 9, pp. 112-113

MAESTRUL ȘTEFAN NEAGA LA INTERSECȚII DE CULTURI Dezvăluiri genetice și identitare a personalității lui Ștefan Neaga

Master Ștefan Neaga at intersections of cultures. Genetic revealing and identity of Ștefan Neaga's personality

Alina ȘTIRBU

Abstract: *The article contains information about the famous composer Ștefan Neaga, who grew up and worked in a family of musicians. His grandfather Anton Neaga plays cobza. The father Timofei Neaga was a virtuoso violinist. In 1920 Ștefan Neaga writes his first work Simfonitta under Italian composer D. Scarlatti (1685-1757). In 1931 for his merits of composition, Ștefan Neaga was awarded the "George Enescu" Prize of the Bucharest. He composed works in all musical genres, except lyric-dramatic genre: Symphonic works, Symphonies voice, 3 cantatas: Ștefan Cel Mare, Bessarabians; The oratorio the song of the Renaissance; Orchestral symphonies-Two symphonies, Two poems: nights in the Crimea, the Blind musician, Nistru, The symphonic Balalaica, Wedding from village, symphonic Fantasy - Moldovan Fantasy, instrumental ensembles, the Trio, 2 quartets; Works for piano- two sonatas, various works for piano-Nocturne, A Moldovan dance, Basarabca, vocal works etc..*

Cît privește originea și mediul de proveniență al lăutarilor, acestea au variat de-a lungul veacurilor, fie după reuniuni, fie după condițiile istorice. „La țară, în general, au dominat mai ales lăutarii proveniți din mediul sătesc, iar la orașe țiganii profesioniști (și aici ar ține loc exemplul familiei Neaga). Astfel în Moldova veacul al XVIII-lea, lăutăria au practicat-o îndeobște țiganii. În jurul anilor 1880-1891 mulți dintre ei nemaigăsindu-și o sursă de existență au plecat în străinătate. Cei rămași în țară au cântat la restaurante, baluri, nunți, petreceri, ducând o viață amară și murind în cea mai neagră mizerie. (Cosma V., 1996, p. 5). Din cele mai vechi timpuri muzica însoțea activitățile poporului și era strâns legată de obiceiuri, era prezentă la cele mai importante ceremonii, precum nunta și cumătria, petrecerea în armată. De asemenea, erau larg răspândite și alte forme ale muzicii populare:

bocetul, cîntecul de dragoste, romanța. Tarafurile erau formațiile care acompaniau, de regulă, interpretarea muzicii populare. Repertoriul unor asemenea orchestre includea, de obicei, cîntece și dansuri populare, fantezii instrumentale, piese cu caracter ceremonial. Instrumentele tipice pentru taraf erau vioara, cobza, țambalul, doba, violoncelul, fluierul. (www.moldovenii.md // Muzica populară). Pe plaiul nostru trăiesc și creează mulți muzicieni, pentru care muzica e vocație familială, transmisă din generație în generație. Lăutarii Moldovei au fost vestiți. Într-o familie de lăutari a crescut și a activat Ștefan Neaga. El este reprezentantul generației a treia de muzicanți. Bunicul său, Anton Neaga, cânta la cobza, iar tatăl „Timofei Neaga era un viorist înzestrat, cu capacități deosebite și ani la rând a condus un mic taraf, ce era cunoscut nu numai în împrejurimile Chișinăului. (Nistru, 1975)” Hanri Erlich, specialistul consemnând cu privire la arta lăutarilor: „Instrumentele ce întrebuițează românii sînt: buciumul, fluierul păstorilor, cimpoiul și naiul. Sînt mulți țărani care mai joacă și din vioară, dar artiștii de acest instrument se află mai cu seamă printre țigani, cari sînt adevărații muzicieni ai orașelor. (http://www.lucaefarul.net/vestiti_lautari_din_Moldova).

M. Borisov a stabilit, ca în complexul înzestrării muzicale sensibilitatea la diferențierea înălțimii și tăriei sunetului sînt ereditare. H. Pingas considera că începutul aptitudinilor muzicale își au originea din comunicarea sonora a mamei cu copilul, înainte, chiar ca el să înceapă a vorbi. Savanții au ajuns la concluzia, că există o corelație bine exprimată între capacitatea muzicală a părinților și cea a copiilor. Astfel, în dinastiile familiale ale lui Bah, Rahmaninov, Ciaicovskii, Moțart, Bethoven, Sopen, Pucini, Bize, Subert, Veber, Procofiiev, Dunaevskii, Neaga Ș. a. majoritatea au fost vestiți muzicieni. „Atmosfera muzicală din familie a exercitat o influență asupra viitorului muzician, făcînd ca, după cum își amintea compozitorul mai târziu, intonațiile populare să-i *intre în sânge*. El nu scăpa nici o repetiție de-a tarafului și era în stare să stea ore întregi cum se preling de sub arcușul viorii minunatele melodii populare vrăjit de bogăția lor de sunete... (Nistru, 1975).

Vestitul Ștefan Neaga, a fost primul din acest neam care a făcut studii muzicale la Conservator și a devenit un ilustru pianist, compozitor și dirijor. Soția lui Ștefan Neaga a fost și ea pianistă. și cum aptitudinile muzicale se manifestă de timpuriu încă din fragedă copilărie. Cei mai vestiți muzicanți au început să cînte foarte devreme – de la 3-5 ani, deși se cunosc și excepții. Ei aveau o memorie muzicală fenomenală, puteau reproduce ușor muzica auzită. Savantul B. Teplov considera, că omul are anumite date anatomo-fiziologice, care-i permit o manifestare timpurie a aptitudinilor muzicale. Aceste predispoziții depind de gene. Cu atât mai mult că muzica este o cunoaștere a realității prin emoții, dar emoțiile, după părerea specialiștilor, sînt supuse legilor genetice. (<http://www.zachetka.ru>) Dacă e să ne referim la proviniența numelui Neaga atunci putem susține cu probabilitate, că acesta provine de la cuvîntul românesc neaga, care se traduce ca fiind „un om încăpățânat.” Este probabil ca acest nume reflectă trăsăturile de caracter și de

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

comportament ale strămoșilor (perseverență, tenacitate, frondă). Calități care de altfel nu-i erau străine lui Ștefan Neaga. În plus, cuvântul a fost folosit *neaga*, în sensul de „nenorociri.” În acest caz, pseudonimul, evident, a fost folosit ca un talisman. Potrivit tradiției, a existat în multe națiuni, cum ar fi poreclele atribuite copiilor cu aversiune față de forțele răului. Pentru a nu ispiti soarta și să ia răul, copiii au primit porecle la opusul valoare care așteaptă sau doresc părinții pentru copii. (http://www.ufolog.ru/names_order.) Iar dacă căutăm adevărata semnificație a prenumelui viitorului compozitor vom descoperi că ȘTEFAN din - (gr.) înseamnă „purtătorul cununei învingătorului”. (http://www.info-portal.ro//semnificatia-numelui_compozitorul_Neaga). Acum stau și mă întreb să fie oare aceasta o realitate nebănuită a viitorului maestru? (...)

Copilăria versus muzica

Ștefan Neaga a avut „o copilărie nefericită în familia dirijorului de orchestră formată din țigani migratori.”(Sovetca Mol 1950, 29 martie) Pe de altă parte Л. Аксьонова dezvăluie în ziarul Moldova socialistă (1954) trista poveste a lui Ștefan Neaga, care s-a născut într-o familie de oameni săraci la marginea orașului Chișinău. „...vechiul Chișinău cu străzile și ulicioarele sale pline de colb. Prin apropiere de gară se pitise casa lui Timofei Neaga. În această casă s-a născut la 7 decembrie 1900 viitorul compozitor, pianist, dirijor și pedagog – Ștefan Neaga (gazeta de seară) Deoarece tatăl lui era conducătorul unui mic taraf, am putea spune că Ștefan Neaga a crescut din fașă în sunetele muzicii populare, așa încît pe la 5 ani intona după auz orice melodie. Instrumentul pe care tatăl i l-a pus în mâini a fost vioara.”<http://chisinaul.blogspot.com/2011/12/personalitati-chisinauiene-stefan-neaga>. În susținerea ideii că Ștefan Neaga este de etnie rom vin să completez cu afirmația lui W. Wilkinson, care spunea că: „țigani posedau o ușurință nativă și o rapiditate remarcabilă în a deprinde arta muzicii pe care o preferau altor îndeletniciri. http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/calai-lautari-istoria-tiganilor-tarile-romane.

„În 1908 profesoara de pian Ana Procupeț îl pregătește pentru a susține examenele de intrare al școala de muzică a Societății muzicale ruse în clasa lui I. Deil.

În 1910, împreună cu muzicienii tarafului, a început să cînte pe la nunți, cumetrii și hore. Era greu de crezut că este un autodidact, într-atît de măiestrit cânta.

„În 1911, a început să învețe singur să cînte la forte piano, unde făcea sporuri mari. Văzând tragerea de inimă a feciorului pentru muzică, tatăl său – Timofei Neaga îl trimite la o profesoară să ia ore de forte piano Moldova socialistă(1954). «Profesoara lui Ștefan Neaga i-a dat puțința să se înscrie în cursul mijlociu al școlii muzicale”(Octombrie)

„La 1913 Ștefan Neaga a abandonat taraful tatălui său și s-a înscris la unul din Conservatoarele existente atunci la Chișinău(era un orfelinat pentru copii dotați

cu auz și voci muzicale, nu era o instituție superioară ci una de grad liceal) Ștefan Neaga a urmat pianul cu I. Deil, pentru ca mai apoi să se transfere la Iulie Guz, profesor de pian (iar mai apoi docent al Conservatorului Moldovenesc de Stat, una din persoanele de frunte ale școlii pianistice moldovenești). În clasa mea declară acesta, Neaga a trecut în anul 1915, când după studiile cu Godovski (celebru pianist și pedagog) am venit să lucrez la Chișinău. Mi-amintesc de tânărul uscățiv, scund de statură, cu cârlionți negri, față inspirată. Mă atrăgea harul său neobișnuit, dar și uimitoarea sa capacitate de muncă, perseverența, activitatea de a cunoaște și aspirația pentru cultură.” (Moldova Suverană 1990)

Timofei Neaga percepea însă faptul că, deși este într-adevăr dăruit de Dumnezeu, băiatul are nevoie de studii serioase, de aceea, în 1915, îl înscrie la Școala de Muzică din Chișinău organizată în anii 90 ai veacului trecut de filiala din Chișinău a Obștii muzicale ruse. Ștefan Neaga se înscrie la specialitatea pian. «Primul izvor al cunoștințelor mele în domeniul muzicii spunea Ștefan Neaga – a fost lucrul meu în orchestră, repertoriul căreia era alcătuit din lucrări moldovenești de muzică populară.” (Octombrie) „În toți acești ani a făcut cunoștință pentru prima oară cu creațiile compozitorilor clasici ruși precum: М. Глинка și П. Чайковский fapt care a jucat un rol important la crearea talentului său de compozitor.” (Tribuna 1975) Neavînd nici un suport material seara era nevoit să cînte prin restaurante, iar ziua să învețe aici a luat ore de la profesorii: cu I. Deil și Iulie Guz. Ștefan Neaga a știut să ajungă la profilul unui repertoriu de restaurant, merit să satisfacă gustul și dorința de destindere a marelui public prin lucrări de reală valoare artistică

În 1917-1940 compozitorul creează două simfonii, poemul *Muzicantul orb*, pentru orchestra simfonică un cvartet de coarde. (tribuna. 1975) ”Poemul *Muzicantul orb* a fost inspirat după o veche legendă japoneză (majoritatea partiturilor s-au pierdut în timpul războiului). Merită a fi menționate și 3 schițe pentru orchestra simfonică: *Dor de țară, La joc, Februarie cu brumă și zăpadă*. (Nistru 1975) Aici putem enumera încă 2 schițe ale maestrului: *Pe deal* și *De dor* (lucrări care au fost depistate în 1993 la Biblioteca Academiei Române), toate aceste opere susține muzicologul Nisan Ilie: „...au corespuns cum nu se poate de bine, caracterul muzicii populare moldovenești. (Ion Păcuraru// considerații asupra activității lui Ștefan Neaga în perioada interbelică).

În 1919 Programul examenului de absolvire cuprindea preludii și fugi de Bach, *Sonata în do# minor*, opus 27 *Sonata Lunii* de Beethoven, *Dumca* de Ceaikovski, *Concertul nr.1* pentru pian și orchestra de Liszt. Auditorii, ce umplură sala până la refuz îl aplaudau cu căldură pe talentatul interpret. Ștefan Neaga a terminat cu distincție școala muzicală din Chișinău. El a absolvit-o, avînd concepții progresiste despre arta muzicală și cu speranța de a-și perfecționa în continuare măiestria de pianist. Ș. Neaga absolvește școala de muzică cu note foarte bune, din păcate însă, tânărul pianist pentru început se vede nevoit să se angajeze la un cinematograf, dar năzuința tânărului muzicant, era învățătura, dorința de a-și lărgi orizontul

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

muzical și de a-și desăvârși tehnica împlinirii. „Ștefan Neaga cu cât mai multe cunoștea cu atât mai mult tindea să cunoască cele mai adânci taine ale măiestriei profesionale. (Moldova Socialistă, 1990) Lipsit de drepturi fără nici un sprijin moral în Basarabia, căzută vremelnic sub ocupația boierilor români, el totuși s-a hotărât să plece la București unde a trăit aproape 20 de ani. „Finisând Conservatorul, în 1920 intră la Academia de muzică din București la clasa de compoziție, iar peste doi ani primește diploma de artist.” (Moldova socialistă 1960 Si totuși în anii de la Academia de Muzica, Neaga nu-și termina studiile de compoziție: el absolvește cu mențiune academia la clasa de pian special si-si ia diploma cu atestarea de artist-specialist liber.

„În anii următori mai exact din 1922 pînă în 1927 ia ore de pian la Academia Regală de Muzică și Artă Dramatică din București unde a avut-o ca profesoară pe Emilia Saegiu și componistica sub îndrumarea lui Alfonso Castaldi, italian de origine. La început aceasta se îndoia de aptitudinile lui Neaga și nu l-a primit în clasa sa. Numai perseverența tănărului care frecventează orele de studiu în calitate de auditor și aptitudinea lui exemplară față de învățătură îl fac pe profesor să-și schimbe părerea inițială și să-l înscrie pe Neaga în numărul elevilor săi. Tânărul perseverează în studiul componisticii și după absolvirea Academiei (1927) ia lecții de la Dimitrie Cuclin (compoziție, 1932-1933), discipol al celebrei *Schola cantorum* din Paris.” (Moldova Suverană, 1990) „În decursul anilor de studii la profesorul D. Cuclin, Ștefan Neaga a scris un șir de lucrări mari simfonice și instrumentale. În acest timp el și-a ridicat simțitor măiestria de compozitor, dar cu toate acestea Ș. Neaga nu considera că-și realizase visul.” (Moldova Socialistă, 1960) « Dimitrie Cuclin îl familiarizează cu arta clasică și, în special, cu creațiile unor maeștri ca Cesar Franc, Vincent d Indy, Claude Debussy, Maurice Ravel. (Ion Păcuraru // Considerații asupra activității lui Ștefan Neaga din perioada interbelică)

În preajma absolvirii școlii muzicale Ștefan Neaga s-a întâlnit cu Grigoraș Dinicu, violonist-concertist român care se bucura pe atunci de mare popularitate. Întâlnirea cu acest muzicant atât de apropiat de arta populară, a jucat un rol important în viața viitorului compozitor. Din 1919-1920 Ștefan Neaga a evoluat ca pianist în formația lui Grigoraș Dinicu.

Întâlnirea lui Șt. Neaga cu G. Dinicu nu a fost întâmplătoare. Odată, venind în turneu la Chișinău, G. Dinicu a intrat în restaurantul hotelului „Londra” anume pentru a-i asculta pe muzicanții din partea locului și, în special pe pianistul Neaga, căci nu odată auzise de talentul muzical al acestuia, lui G. Dinicu i-a plăcut cum cânta tănărul pianist și el i-a propus să treacă în orchestra sa, care se bucura pe atunci de o mare popularitate. Oferta a fost acceptată. El se mută cu traiul la București. Astfel în 1920 a început o nouă etapă în viața și activitatea muzicală a viitorului compozitor. „Ștefan Neaga scrie prima sa lucrare *Simfonitta* sub egida compozitorului italian D. Scarlatti (1685-1757), pe care tănărul compozitor se străduia să-l imite – aceasta fiind una din condițiile cerute la învățătură de profesorul

său (Octombrie) După cum mărturisea lu. Guz, A. Hararu, I. Dailis, colaborarea cu șeful orchestrei a exercitat o influență binefăcătoare asupra evoluției talentului lui Neaga și succeselor sale de creație. În particular, interesul lui Neaga pentru prelucrarea cîntecelor populare a luat naștere anume mulțumită lui Dinicu. Iar toate acestea au lăsat o adâncă amprentă atât prietenia cît și ieșirile pe scenă împreună cu renumitul viorist Dinicu. „Improvizațiile lor în cercurile de prieteni, la baza cărora era muzica populară, interesantele seri de sonate, care aduna un public numeros, iar toate acestea au întărit reputația lui Ștefan Neaga. (Moldova Socialistă, 1990)

Fiecare apariție a orchestrei cu participarea lui Ștefan Neaga pe scena restaurantului bucureștean *Atenee palace* aduna un numeros auditoriu. Dar deși munca pe podiul restaurantului de noapte aducea câștiguri bune ea nu putea satisface cerințele spirituale ale lui Ș. Neaga. Visul de a intra la conservator îl atrăgea din ce în ce mai mult. El își dădea prea bine seama, că măiestria muzicianului depinde în mare măsură și de profunzimea culturii sale muzicale, de multilateralitatea cunoștințelor în domeniul muzicii.

În anul 1922 după finisarea cursurilor tânărul muzician se consacră în fond activității concertistice. El continua să lucreze în orchestra lui Dinicu. Rămânem uluiți cum un copil de oameni simpli este atât de înrudit sufletește cu operele remarcabile ale atâtor mari muzicieni: Bach – titanul muzicii religioase pentru orgă, Beethoven, Ceaikovski, Chopin, Ferenz Liszt – marele compozitor maghiar, intelectualul rafinat și profundul filozof, Debussy, Ravel, R. Strauss alți compozitori, toată această multitudine de aspecte, aparent incompatibile, și-au aflat locul în repertoriul uimitor de vast al compozitorului Ștefan Neaga. Activitatea în interpretativa intensă câștiga înțâietatea, creația originală trecând astfel pe planul al doilea; timpul liber nu-i ajunge decît pentru prelucrări și aranjamente de melodii populare pentru orchestra lui Dinicu. Această activitate îl pasionează pe Ș. Neaga din ce în ce mai mult trezindu-i dorința fierbinte de a-ți termina studiile de compozitor profesionist.

Din 1922-1927 Ștefan Neaga cântă în mai multe ansambluri instrumentale din București ([www. Wikipedia.com](http://www.Wikipedia.com)).

În 1926 el intră pentru a doua oară la Academia de Muzică și Artă teatrală. Dar în anii aceia Academia nu avea o orientare bine determinată și consecventă; puțini erau cei ce se interesau de creația populară. D. Cuclin, noul dascăl al compozitorului moldovean, om foarte cult și instruit, autorul manualului de analiză a formelor muzicale. Fiind profesor la Academia de Muzică, Cuclin citea cursurile de teorie a compoziției și a contrapunctului.

În 1931 au zburat anii de studii la Academie, însă cu toate acestea Ștefan Neaga nu a primit cunoștințele la care visa. „Profesorul Cuclin i-a eliberat talentatului său ucenic o caracteristică măgulitoare: „Subiectul confirmă că artistul, compozitorul și pianistul Neaga a frecventat pe parcursul a mai multor ani cursurile mele de

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

compoziție scriind în acest răstimp următoarele lucrări: muzică simfonică (o simfonie, un poem simfonic), muzică de cameră (două sonate, un cvartet, un cvintet) și muzică dramatică (religioasă, laică) a participat la concursuri de creație a unor lăutari și a fost menționat cu premii bănești (www.referat.ro) „Profesorul D. Cuclin a fost un propagandist al școlii muzicale franceze, așa-zisului «romantism academic». Principiile tradiției muzicale franceze au fost pe larg înrădăcinate în Academia Muzicală și în practica concertelor. Ea se resimte în sonatele, cvartetele, cvintetele pentru forte piano și în cele simfonii timpurii ale lui Ș. Neaga.

„Printre creațiile lui Ștefan Neaga scrise în anii 30 sînt și unele care au fost menționate la concursul „George Enescu”. Astfel ca în 1931 „pentru meritele sale componistice, Șt. Neaga a fost distins la București cu Premiul George Enescu. (Literatura și arta, Nr 32.(3388), 12 august)

Astfel la 6 decembrie 1934 Ștefan Neaga este distins cu premiul I pentru *Simfonia în do minor, Sonata în si minor* pentru vioară și pian (Ca mai toată creația interbelică a lui Ștefan Neaga și această sonată nu a avut un destin fericit pînă la ora actuală: nu a fost editată, promovată, nu există nici o imprimare calitativă la RTV) și poemul vocal-sinfonic *O, ziua mâniei* (*Arta, Păcuraru Ion* Academia de științe a Moldovei, Institutul de Istoria și Teoria Artei, Chișinău 1994) „Primele lucrări ale tânărului compozitor vorbesc despre apariția unui talent viguros. În această perioadă scrie sonata în patru părți pentru pian, creație profund influențată de muzica compozitorului francez Cezar Franc. Ștefan Neaga compune sonata pentru vioară și pian, care s-a dovedit a fi una din cele mai reprezentative creații din acea perioadă. (Nistru 1975) Ștefan Neaga s-a produs cu succes și în calitate de pianist-acompaniator.

La 26 mai 1935 „Cu ocazia unui concert pe scena Atheneului Român, referindu-se la pianistul Ștefan Neaga, ziarul *Adevărul* scria: „Acompaniamentul la pian, susținut cu precizie și excelentă muzicalitate de d. Ștefan Neaga...”, iar *Universul* semna „Precisa ritmică de acompaniament a dlui Ștefan Neaga...” (Ion Păcuraru// considerații asupra activității lui Ștefan Neaga în perioada interbelică)

Visele și reflecțiile compozitorului Ștefan Neaga

În 1936 Ștefan Neaga participă din nou la concursul „George Enescu”, (care de altfel se desfășura în fiecare an) cu *Sonata în do minor* pentru pian și *Cvartet de coarde*, unde juriul îl plasează pe locul III” (Literatura și arta, 1980)

„Aceste victorii adevereau că măiestria lui Ștefan Neaga a fost recunoscută de cei mai buni compozitori ai vremii, mai cu seamă de George Enescu, care era președintele juriului. (Cultura, 1965)

Dar în condițiile României burghezo-moșierești a anilor 30 compozitorul era lipsit de posibilitățile sale de a-și dezvolta și aplica cu adevărat capacitățile sale de creație, de a se deda cu tot sufletul ocupației sale preferate. În țară se observa un declin al artelor – ce prețuia doar muzica străină la modă. Așa se face că tânărul Neaga părăsește Bucureștiul și pleacă la Paris pentru a-și completa cunoștințele

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

muzicale. „În această perioadă Ștefan Neaga compune și muzică vocală: oratoriul *O, dies irae* lucrare pentru cor, soliști și orchestră, al cărui text încă nu a fost descoperit și cântata bipartită *Aleluia*, pentru cor mixt și orgă, lucrare realizată conform tradițiilor muzicii culte catolice, denotând și influența compozitorilor polifoniști, în special cea a lui I. S. Bash. (Ion Păcuraru// considerații asupra activității lui Ștefan Neaga în perioada interbelică). *Primele mele creații, spunea Ștefan Neaga, aveau un caracter academic. Eu scriam sonate, opere pentru orchestră și cor.*” (SM 1945)

În imagine Ștefan Neaga la Paris în timpul unor stagieri (1937) Foto: din arhiva Muzeului Național de Istorie și Arheologie

„În 1937 taraful lui Grigoraș Dinicu este angajat la pavelionul României de la Expoziția Internațională din capitala Franței. Turneul a durat șase luni. (Moldova Suverană, 1990)

„În 1937-1939 la Paris el evoluează ca solist-pianist, precum și în concerte compune alături de Dinicu i se acordă premiul expoziției universale de la Paris. (Cultura, 1965) „Un compartiment aparte al creației lui Ștefan Neaga îl constituie lucrările pentru formația lui Gr. Dinicu. Compozitorul semnează piese pentru pian, pentru voce și pian, muzică de salon și de divertisment: *Ragtime* (danse nouvelle pour piano), *Implorare* (valse bleue, vals lent pentru voce și pian), *Paraphrase sur un theme de T. Snyder*, (pour piano). (Ion Păcuraru// considerații asupra activității lui Ștefan Neaga în perioada interbelică). În același an Neaga este înscris ca student al școlii superioare pedagogice muzicale din Paris.” (Cultura, 1965) Studiază la muzicieni de vază francezi – Alfred Corto (pian), Nadie Bulanjer și Charles Koechin (compoziție), Charles Miunch (dirijare) l-au ajutat să-și creeze un stil individual, debarasat de tendințele modernist-formaliste, dar și la Paris studiile purtau un caracter nesistematic, compozitorul nu reușea să adauge nimic cunoștințelor, pe

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

care le-a căpătat la București. Mulți muzicanți renumiți părăseau Parisul din cauza condițiilor ce li se ofereau. În vremea aceea Parisul își redusese slava de centru mondial al culturii muzicale. Anii petrecuți în capitala Franței l-au convins pe Ștefan Neaga de zădărnicia căutărilor sale creatoare în condițiile capitalismului. *Vreau să mă întorc în patria mea, am îndeajunsă putere, cunoștințe și talent, ca să le pot pune în slujba poporului meu.* (Octombrie) În această perioadă semnează câteva piese pentru pian: *Basarabeanca*, *Dansul Nr.1*. Ultima piesă fiind una de succes în care Ștefan Neaga a folosit drept instrument de bază țambalul (Nistru, 1975).

Toți profesorii erau mulțumiți de talentatul lor elev și menționau capacitățile lui muzicale. Dar condițiile în care se afla Ștefan Neaga aparent prielnice, nu au devenit și nu au putut deveni esențial fertile pentru dezvoltarea talentului său. și aceasta pentru că în Franța antibelica arta muzicală burgheză trecea printr-o perioadă de destrămare și orice manifestare democrată trebuia să-și croiască drumul cu multă greutate. În schimb formalismul în muzică, moda ieftină înfloreau fastuos. A. Manjo directorul revistei „Monde Musical” a însoțit corespondența de la Moscova a lui Lossegur despre arta sovietică. În astfel de condiții aflându-se sub influența a tot felul de curente muzicale „de ultimă oră” timp de 2 ani Ștefan Neaga studiază la cunoscutul pedagog Nadie Bulanjer – reprezentantă a impresionismului francez. Ea îl sfătuia în permanență „să vorbească în limba maternă și să utilizeze mai amplu tezaurul folcloric”. Cu toate acestea studiile la acest muzician și pedagog de seamă nu au exercitat o influență bine făcătoare asupra formării personalității de creație a compozitorului moldovean. *Suita franceză* în șase părți pentru pian, ce-i aparține și care a fost creată în această perioadă, purta amprenta evidentă a formalismului și eclecticismului. Într-un cuvânt, era o creație tipică a autorului rupt de la viață, pasionat de dispoziții pur subiective, de căutări formale. Aceste grele căutări ale drumului sau individual ce mai sesizează în două piese vocale și altele cinci pentru pian create de Ș. Neaga în aceeași ani. Dacă una din piesele vocale scrise pe tema unui cântec popular românesc, a cărui imagine luminoasă a determinat limpezimea liniei melodice a partiturii de solo și transparența acompaniamentului, apoi cealaltă – *Primii fulgi* – e creată în stilul romanței sentimentale de salon; aici compozitorul a plătit tributul noilor tendințe în muzica ușoară de estradă la modă pe atunci în România. În piesele pentru pian din acea perioadă compozitorul se lăsa influențat de stilul virtuos, de salon.

Parafraza pentru pian pe o tema de T. Zaidler poate servi drept exemplu de lucrare bazată, în linii mari, pe efecte aparente. Nici nu e de mirare: anume de astfel de piese avea nevoie, pentru a-și reînnoi repertoriul orchestrei de restaurant, în care cânta compozitorul. *Parafraza* demonstrează înaltul nivel tehnic profesional a pianistului Ștefan Neaga.

Nocturna nr.1 (Dorul) se distinge prin claritate și grafică, printr-o oarecare rigiditate a desenului melodic. *Nocturna nr 2* creată pe baza unei melodii populare românești e scrisă, la fel ca și *Primii fulgi*, în stilul muzicii de salon. Această piesă a

fost un frumos succes pentru compozitor, în care a reușit să întruchipeze vastul patrimoniu de valori artistice acumulate și perpetuate de domnia sa.

Anii petrecuți la Paris l-au convins pe Ștefan Neaga de lipsa de perspectivă a eforturilor de creație în condițiile realității burgheze. Visul la o altă viață, la cea care începuse odată cu venirea Puterii Sovietice în Moldova de pe malul stâng al Nistrului, punea din ce în ce mai mult stăpânire pe inima compozitorului.

În imagine Ștefan Neaga (primul din stânga) împreună cu prietenii (1940) Foto: din arhiva Muzeului de Istorie și Arheologie

„Ștefan Neaga și-a manifestat talentul în toate genurile muzicale (cu excepția operei). Cele peste 60 de opusuri, care ne vorbesc de o personalitate net conturată au stat la baza celor mai valoroase genuri muzicale ale artei sovietice moldovenești, determinând în mare parte prosperarea ei de mai departe”. (Literatura și arta, 1980)

Curând el părăsește Parisul și se întoarce la București. „Dar instrumentistul care nu știe a face grimase, nu-i poate înveseli pe cei din jur, n-a fost pe plac... *Nici la Cafe de Paris nu m-am menținut mult. Peste un timp, am reușit să mă aranjez la restaurantul Marseille, însă din nou nu pentru multă vreme. Aceste împrejurări dure l-au impus să devină un pelerin. A cutreierat multe localități din România, ajungând pînă la Cernăuți... Pretutindeni, nu i s-a propus altceva decît să cînte pe la cafenele... (Șmurgun, N., Rev. Moldova. – 2011. – Noiembrie – Decembrie – P. 28-33) Pentru a găsi un loc de lucru a fost nevoie de mai multe eforturi, ba și munca s-a adevărat a fi departe de cea, pe care s-ar fi dorit-o. Cu toate că Ștefan Neaga știa de succesele compozitorilor din Moldova de peste Nistru, ascultase lucrări de-ale lor, precum și lucrări ale altor autori sovietici, în 1939 întors în patrie rămâne dezamăgit. Faptul că cei mai emeriți profesori europeni au recunoscut capacitățile lui, nu însemna nimic pentru unii reprezentanți din București. Ștefan Neaga fiind nevoit o vreme să accepte faptul că e șomer.*

Abia în 1940 scapă de înjosiri întorcându-se în Moldova, unde începe să

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

ia parte activă la viața culturală a republicii.(Cultura 1965) În această perioadă remarcabilă, mai exact în primele luni a anului 1940 este fondată Filarmonica de Stat a Moldovei cu un sector de estradă, astfel sporind activitatea capelei corale *Doina* și a orchestrei simfonice. Tot în acest an devine membru al Uniunii conservatorilor sovietici din Moldova.

E greu de spus, ce întorsătură ar fi luat viața mea de n-ar fi sosit ziua remarcabilă de – 28 iunie 1940... Aflând că boierii români au fost izgoniți din Moldova, eu, împreună cu alți chișinăuieni, ne-am reîntors în orașul natal. Eu mi-am recăpătat Patria, mi-am găsit vocația și am obținut toate drepturile de cetățean al Uniunii RSS. (Tribuna, 1975) și apoi niciodată nu poți ști exact unde se afla frontiera între viașa și creația unui artist, și care din dozele acestui amestec – viața sau creația, care personalizate par a fi sursa secretă, care-l alimentase pe compozitorul Ștefan Neaga în acea perioadă.

În imagine Ștefan Neaga la pian surprins în timpul repetițiilor într-o sală de clasă a Conservatorului de Stat (1940) Foto: din arhiva Muzeului de Istorie și Arheologie

La 28 iunie 1940 moldovenii din stânga și dreapta Nistrului s-au reunit în Statul Sovietic unitar. Începe un nou avânt în viața poporului moldovenesc, și în special, avântul artei muzicale. Ștefan Neaga se afla în plină maturitate artistică. Numele său devenise o garanție de succes, pretutindeni unde se afixa. Ștefan Neaga s-a bucurat întotdeauna de aprecierea și dragostea publicului larg, și aici țin să menționez ceea ce scria Șvedov, că: majoritatea oamenilor care umpleau sălile, urau în muzică simplitatea și realismul. Acestora le era frică de viață și doreau să asculte muzica care îi va face să uite măcar pentru o minută ceea ce se întâmplă în afara căsoaielor lor, despre greva din Ploiești, etc. Zi după zi în sufletul lui Ștefan Neaga creștea furtuna, părerea sa era că nu acestor oameni trebuie să le dea cunoștințele lui". (SM 1950) Ștefan Neaga, care demult visa să treacă și să muncească în URSS, se întoarce în primele zile de eliberare a Basarabiei și se încadrează activ în edificarea tinerei culturi muzicale sovietice. În ziarul Советское искусство scria că Ștefan Neaga avea să-și amintească de acele vremuri grele ...

am fost nevoit să mă despart de Glinka și Rimskii-Korsakov și să mă apuc de tangouri la modă... Pentru un moldovean ca mine toate drumurile erau închise.

În această perioadă Ștefan Neaga ascultă radioul, concertele celor pasionați de muzică, a artiștilor sosiți, a demonstrațiilor care cântau în coloane de sărbătoare. Dragostea față de cîntecele populare, dar și volumul acestora l-au impresionat pe Ștefan Neaga. Odată compozitorul a citit ce spunea Glinka: *Muzica este creată de popor, iar noi compozitorii doar o scriem și o aranjăm.*

Aceasta l-a ajutat să înțeleagă că cele mai adânci izvoare duc către muzica populară. și-a amintit cum compozitorii de muzică populară ai București și ai Parisului înlocuiau muzica populară cu „adevărata muzică” scrisă de ei înțiși. Activitatea lui Ștefan Neaga nu s-a mărginit doar la compoziție, maestru s-a implicat în activitatea largă obștească, pedagogică și de dirijor. El a activat în calitate de docent la catedra de teorie și compoziție la Conservatorul de Stat din Chișinău și ca șef al cabinetului de folclor din cadrul Conservatorului, a luat parte la alcătuirea culegerii etnografice de cîntece și jocuri populare moldovenești. „Ele ne vorbesc de maturitatea compozitorului, înaltul nivel al măiestriei sale componistice, care și-a găsit manifestarea într-o puternică reliefare a temelor, în contraste bogate, în unitatea compoziției, în dezvoltarea largă a elementelor simfonice.” (Cultura Moldovei, 1960) Ș. Neaga a fost numit înlocuitor al directorului Conservatorului Moldovenesc de Stat pe linia lucrului științific și de învățământ, precum și docent al clasei de compoziție. În acea vreme el a scris mai multe cîntece în baza unor texte populare și a unor texte semnate de unii scriitori moldoveni. Ș. Neaga este unul din primii compozitori moldoveni, care au abordat problema simfonizării doinei populare. Vorbind de creația compozitorului nu putem trece cu vederea lucrarea *Doina*, pe care a creat-o în 1940 pentru soprano de coloratură și orchestră simfonică, scrisă de asemenea în stil național cu utilizarea elementelor de improvizație ale doinelor moldovenești, iar 2 ani mai târziu, în zilele războiului, a creat cea de a doua *Doina* – pentru soprano de coloratură și orchestră, scrisă de asemenea în stil național cu utilizarea elementelor de improvizație ale doinelor moldovenești. Aceasta fiind considerată una din cele mai bune compoziții vocale din muzica moldovenească.” (M soc 1945) „La baza noilor lucrări muzicale ale lui Ștefan Neaga stăteau temele și motivele folclorului moldovenesc. *Principiul meu de creație este acela, că eu construiesc tema astfel, încît ea însăși să-și conțină dezvoltarea. Noi o culegem din popor, dar aceasta nu înseamnă, că pur și simplu îmbinăm melodie cu melodie. A lua de la popor o temă, înseamnă să o restitui tot lui, dar înfripată într-o lucrare de artă, care se găsește la nivelul înaltei măiestrii profesionale.* (gazeta de seară) Amintindu-și de copilărie și de lăutarii tatălui, compune Concertul pentru vioară și pian *Fantezie moldovenească*, lucrare ce a marcat începutul unei noi etape în cariera sa profesională. (Șmurgun, N., Rev. Moldova. – 2011. – Noiembrie. – Dec. – P. 28-33) Aceasta fiind una din lucrările lui scrisă pentru scripcă, orchestră de cameră și pian în care compozitorul întrebuițează intonația folclorului coreografic

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

moldovenesc. (Moldova socialistă 1980) Principiile de abordare a folclorului, abia conturate în operele simfonice din anii interbelici au găsit o dezvoltare ulterioară în muzica instrumentală din prima jumătate a anilor 1940. În repertoriul orchestrei simfonice care și-a început activitatea la Chișinău după 1940, intrau și compozițiile orchestrale ale autorilor locali compuse pînă la începutul războiului. În lucrarea *Fantezie moldovenească*, Ștefan Neaga a împrumutat elemente de muzică populară unde depunea eforturi pentru dezvoltarea lor într-un alt context a muzicii romantico-impresioniste. „Chiar la prima audiție, care a avut loc la Filarmonica de Stat din republică, această lucrare a fost îndrăgită de către public.” (Nistru 1975) Cele mai de seamă creații instrumentale ale lui Ștefan Neaga se bazează pe principiile create formulate de George Enescu, care sublinia: „A scrie muzică pe teme populare e frumos, și a scrie compoziții inspirate e și mai frumos. Principalul însă este că aceste lucruri să poarte pecetea unei creații originale, a unei individualități bine conturate”. (Cercetări de muzicologie, Chișinău, 1998, pag.78-79).

Ștefan Neaga își amintea cu durere în suflet de momentul când în clădirea Filarmonicii unde tocmai avusese loc un concert a căzut o bombă. *S-a pierdut partiturile primei simfonii, poema simfonică Muzicantul orb și alte opere, bomba a distrus tot ce avea la acea vreme Filarmonica. Barbarism a spus Ș. Neaga.* (MS 1945)

„Iată cîteva cîntece originale moldovenești semnate de Ștefan Neaga: *Zboară, zboară dorul meu, Rîndunica, Mi-i dor de țara cu cireși* (Octombrie).

La 22 iunie 1941 viața liberă și fericită a oamenilor muncii din Moldova, ca și din întreaga țară, a fost curmata de atacul mișeleșc al cotropitorilor Germano-fasciste. Ș. Neaga împreună cu un grup de studenți și lectori de la Conservatorul de Stat din Chișinău, au fost nevoiți să se evacueze în Caucazul de Nord, în colhozul din satul Cnișcov, raionul Ipatievșchii. Ca în noiembrie 1941 să treacă în Asia Mijlocie, mai întâi la Tastent, iar apoi la Cocand, iar la începutul anului 1942 primind numirea comitetului pentru arte de pe lângă Sovietul Comisarilor Norodnice al URSS la Saratov, unde era evacuat provizoriu Conservatorul din Moscova în numele lui P. I. Ciaikovskii din Moscova transferat mai apoi la Saratov. (Literatura și arta, 1980)

Aici la Saratov Ștefan Neaga lucrează ca docent la clasa de compoziție, avînd ca auditori studenții chișinăueni, care în acea vreme făceau studiile la Conservatorul din Saratov. „Apoi o perioadă lucrează la Moscova asupra operelor sale, aici el vine în contact zilnic cu compozitori sovietici de seamă, vizitează teatrele, îmbogățindu-și cunoștințele artistice. *M-au atins adînc spunea Ș. Neaga – grija conducerii. Mi s-au dat toate condițiile pentru continuarea muncii creative. Aceasta poate fi doar în țara noastră sovietică, unde se pune accent pe artă.* (MS 1945)

În primăvara anului 1942 Ștefan Neaga prin intermediul radioului s-a adresat pămîntenilor cu următorul mesaj: *Fiecare din noi este răspunzător de soarta țării noastre, pentru viitorul civilizației. Pe noi ne ajută partea bolșevicilor, cu noi e Stalin, cu noi e Victoria.* (MS 1950) Dragostea fierbinte față de poporul moldovenesc și pămîntul natal și-a găsit oglindirea în operele sale pline de rafinament și aici

putem enumera cîntecul-romanță pentru voce în baza versurilor populare *Du-te, du-te, dorule*, în care compozitorul își exprimă frămîntarea pentru pămîntul ocupat de dușmani.” (Literatura și arta, 1980) suita pentru orchestra simfonică *Moldova*. “Spiritul lui inovator trezește interesul cunoscutului compozitor sovietic Aram Haceaturean, pe care îl cunoaște din anii petrecuți la Saratov și de care îl lega o adevărată prietenie. Inspirat de primele victorii ale trupelor sovietice pe câmpul de luptă, Ștefan Neaga compune una dintre cele mai vibrante creații ale sale - Simfonia *Poemul despre Nistru*. (Șmurgun, N., Rev. Moldova. – 2011. – Noiembrie – Dec. – P. 28-33.) Această poezie fiind considerată una din cele mai bune creații simfonice moldovenești. Această poezie a fost creată în anii 1942-1943. «Această lucrare este cea mai realizabilă nu doar a compozitorului, dar a întregului simfonism moldovenesc. Fiind prima lucrare de amploare în muzica moldovenească, ea se mai deosebea printr-o tratare profesionistă a folclorului muzical. Momentul acesta a fost de mare importanță și a influențat simțitor direcțiile evoluției de mai departe a procesului componistic din republica noastră. (Nistru, 1975) În această lucrare putem observa adevărata măiestrie a compozitorului în care autorul a dat dovadă de maturitate în orchestrație, această operă a prezentat o nouă etapă în creația lui Ș. Neaga. Tematica poeziei e adînc patriotică, ea întruchipează ideea luptei și biruirii poporului moldovenesc împreună cu celelalte popoare ale patriei asupra dușmanului cîmpitor. Muzica este expresivă, adînc emoțională, cu un caracter epico-eroic, compozitorul a găsit culori muzicalo-orchestrale minunate și pentru zugrăvirea tablourilor naturii din Moldova: a câmpiilor, livezilor și viilor, printre care și poartă apele bătrînului Nistru. Din păcate această operă a fost dată uitării. (M soc.1954)

Ștefan Neaga mărturisea că: *Pot spune fără ocolișuri că ceea ce am scris mai bun a fost în perioada celui de-al II-lea Război Mondial. (MS1945)* Ștefan Neaga este compozitorul căruia îi aparține și prima lucrare de proporții în genul concertului instrumental. În 1943 el scrie *Concertul în re major* pentru vioară și orchestra. Concertul are 3 mișcări care conduc firul tematic de la caracterul eroic la, energic, volitiv, plastic al primei părți spre a doua de o formă instabilă, ca să răsună în final triumfător, plin de strălucire, elan tineresc (Literatura și arta, 1980).

În 1943 este membru de onoare al Academiei din URSS (Wikipedia, enciclopedia liberă).

În 1944 lui Ștefan Neaga i s-a conferit titlul de maestru emerit în arte în RSSM (Nistru, 1975).

În anul 1944 Prezidiumul Sovietului Suprem al RSSM, pentru merite mari la dezvoltarea muzicii naționale moldovenești, compozitorul Ștefan Neaga a fost decorat de guvern de mai multe ori.

În 1944 Ștefan Neaga scrie primul concert din Moldova pentru vioară și orchestra, care în mare parte s-a axat pe melodii populare. (Sov Moldova, 1975)

Eu am schimbat toată tehnica compozițională practică pînă în anul 1940.

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

La aceasta am putut ajunge numai pe calea găsirii unor noi mijloace de exprimare muzicală, începând a-mi crea la baza intonațiilor populare moldovenești, pe care le am în sânge, o expresie muzicală proprie. Și aici țin să remarc ceea ce spunea Matei Dumitru și anume: „...istoria raportului omului cu arta este, în fond, istoria percepției specifice estetice a artei, adică istoria umană a ochiului și a urechii, o istorie în care receptorul caută secretele sensibilității sale imaginative dar, mai ales evoluția sensibilității sale axiologice. (Dumitru Matei, Gheorghe Stoica. Evoluția artei și exigențele receptării, ed Meridiane, București, 1985)

Principiul acesta s-a manifestat mai cu seamă în partea a III a concertului, în care compozitorul a prelucrat forma ritmică a jocului moldovenesc *Sâsâiac*. Ca un neajuns a „concertului” poate fi considerată nelimphezimea formei muzicale în cele două părți. După *Concert pentru scripcă* Ștefan Neaga compune încă două piese pentru scripcă. Aici putem aminti: *Horodincea* sau *Amintiri de la o nuntă moldovenească* (1942) aici Neaga a pus accentul pe tema jocului moldovenesc. Această piesă oglindește caracterul jocului moldovenesc de la nunți” (Octombrie).

În 1945 Ștefan Neaga a scris muzică pentru *Imnul Republicii Sovietice Socialiste Moldovenești* pe textul poezilor Emil Bucov și Bogdan Istru. Aceasta lucrare a fost menționată cu premiul întâi al marelui concurs, la care au luat parte compozitori din Moldova și alte republici frățești. „E. Bucov își amintea cât de exigent și autocritic era Ștefan Neaga. Pentru acest imn el a făcut zeci de variante, de fiecare dată fiind nemulțumit. *Imnul – spunea compozitorul, trebuie compus astfel, încât omul, când îl va auzi, îndată să se ridice, cuprins de un adânc sentiment patriotic.* (Nistru, 1975) *Imnul* creat de acest tandem este înalt apreciat de muzicieni, pentru mai bine de 45 de ani devenind principalul cântec al țării. Prin această operă muzicală, compozitorul a înveșnicit bucuria și mândria poporului moldovenesc. (Moldova socialistă, 1951) *Imnul RSSM* este unul din cele mai bune creații din lume ale acestui gen. Fiind adoptat în 1945 el a intrat trei decenii și jumătate în simbolistica republicii noastre. (Sovet. Moldova, 1990) Era foarte melodios și avea unele tangențe cu muzica populară. Muzicologul Leonid Răilean mărturisea că: în anii când „mai marele pe țară” era Ivan Bodiul, într-o bună zi, imnul a încetat să-i placă. Și, deoarece autorul lui nu mai era în viață, l-a autorizat „să-l renoveze” pe compozitorul Eduard Lazarev, care, în fond, l-a deformat, i-a deteriorat structura muzicală, deci și sonoritatea. Așa sau altfel, la începutul anilor '90, acest imn a fost aruncat la gunoiștea istoriei, ca și alte însemne ale timpurilor trecute. (Șmurgun, N., Rev. Moldova. – 2011. – Noiembrie. – Dec. – P. 28-33.) Mai târziu Ștefan Neaga spunea că: *Am vrut să redau în această primă creație de după război întreaga dragoste față de Marele Stalin, siguranța lui în victoria comunismului, dorința lui unică de a da toate puterile această cauză.* (MS 1950) *Am vrut să redau în această muzică acest eveniment îmbucurător, să creez simbolul acestei victorii istorice, în care poporul moldovenesc și-a recâștigat libertatea.* (MS1945) El a fost artistul care a supraviețuit sub propria lupă carențele artei sale. Dacă ar fi să existe un personaj pentru ceea ce scriitorul francez Claude

Roy va numi cu referință la creație „o artă care să lumineze, pentru sine și pentru ceilalși, puțin mai mult viața ca s-o poți trăi mai adevărat.” Ștefan Neaga va putea să se identifice negreșit cu un asemenea rol.

La începutul anului 1945 Ș. Neaga își propuse să scrie o cântată, avînd ca subiect lupta eroică a poporului moldovenesc împotriva ocupanților străini.

În 1946 Ștefan Neaga este ales președinte al Uniunii Compozitorilor din Moldova (Literatura și arta, 1980).

A compus lucrări în toate genurile muzicale, cu excepția genului lirico-dramatic.

Creația lui Ștefan Neaga:

I gen Lucrări simfonice

1. Simfonii vocale-3 cantate: *Ștefan Cel Mare, Cântata jubiliară, Basarabeni*.
2. Oratoriul *Cîntecul renașterii*

II gen Simfonii orchestrale

1. Două simfonii
2. Două poeme: *Noaptea în Crimeea, Muzicantul orb, Nistru*
3. Tabloul simfonic *Balalaica, Nunta de la țară*
4. Fantezie simfonică-*Fantezie moldovenească*

III gen Ansambluri instrumentale

1. Trio, 2 cvartete;
- IV gen Lucrări pentru pian
1. două sonate, diferite lucrări pentru pian - *Nocturne, Un dans moldovenesc Basarabca*

V gen Lucrări vocale

1. Romante și cîntece pe versurile A. Pușkin, Emilian Bucov.
2. Prelucrări de cîntece populare moldovenești: *Frunză verde de-o para, Pădure, verde pădure, Nistrule pe malul tău, Bate-i doamne pe ciocoi, ș.a. ...* Ghia Kanceli, adept al conceptului național în muzică, văzut sub optica unei avansate și inedite tehnici a unui limbaj personal, a apreciat înalt creația componistică a lui Neaga. (Moldova Suverană, 1990) Asimilând experiența muzicii occidentale și ruse, ele se deosebesc prin coloritul național, prin utilizarea genurilor de dans și de cîntec al folclorului moldovenesc, prin realizarea particularităților modale, intonative și ritmice ale creației muzicale populare, prin folosirea hașurilor și procedeele tehnice violonistice proprii artei lăutărești. Maestru Ștefan Neaga menționa că: *Intonațiile cîntecelor populare moldovenești sînt în sângele meu.* (Sovet Moldova, 1975)

În anul 1946 s-au deschis mai multe școli de muzică: la Chișinău se deschide Tehnicul muzical, școlile muzicale de 7 ani din Chișinău, Soroca, Bălți și Bender. Prin urmare compozitorul Ș. Neaga și-a început activitatea în Moldova cu un nou avânt creator, lărgind cercul tematic și răspunzând la toate evenimentele însemnate.

Geografia turneelor artistice ale lui Ștefan Neaga se extinde în România,

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

Franța și URSS, a colaborat cu diverse formații simfonice și camerale din România, precum și cu numeroși interpreți români.

„După război Ștefan Neaga s-a simțit atras de genurile monumentale – cântata și oratoriul, în care a căutat să reflecte spiritul eroic al realității noastre. Compozitorul nădăjduia că activitatea în acest domeniu îi va sluji drept o treaptă intermediară, care-l va duce la operă. Demult nutrea un gând că va scrie o operă, înțelegând prea bine, că pînă nu vom avea o operă națională moldovenească, nu vom putea vorbi despre maturitatea artei noastre muzicale. (Cultura Moldovei, 1960). Scriitorul Emil Bucov cu care Ștefan Neaga a colaborat ani la rând vine cu o mărturie a maestrului: *Pînă când spunea el – nu vom avea o operă, nu putem vorbi de maturitatea culturii noastre muzicale. Eu nu posed experiența necesară, dar mă simt atras de genul acesta.* (Moldova Socialistă, 1980) Renunțând modest la gândul său, începe să scrie cântata: *Ștefan cel Mare* și aici țin să remarc că Ștefan Neaga este unul din cei dintâi compozitori moldoveni, care a lucrat în ramura cântatei. „Începută încă în 1945 și terminată în 1946, cântata *Ștefan cel Mare*, Ș. Neaga scrie o compoziție monumentală pentru soliști, cor, recitare și orchestră – cântata *Ștefan cel Mare*. Cântata oglindește trecutul eroic al poporului moldovenesc. Aria centrală are în unele părți o formă prea complicată a partiturii vocale, cu registrele de sus și de jos prea grele. Acompaniamentul orchestrei acoperă corul. (Octombrie). „Multor activiști de partid ridicarea în slăvi a domnitorului Ștefan cel Mare nu le-a fost pe plac, de aceea lucrării i-a fost închisă calea spre scenă. A doua oară ea a fost interpretată (cîteva fragmente) doar peste 60 de ani, adică în timpul perestroikăi, în cadrul sărbătoririi a 500 de ani de la nașterea lui Ștefan cel Mare... (Șmurgun, N., Rev. Moldova. – 2011. – Noiembrie. – Dec. – P. 28-33)

Din 1946-1948 Ș. Neaga a fost președinte al Uniunii Compozitorilor Sovietici din Moldova. (Софронов А., Штефан Няга, Киш., 1959;)

În anul 1947 a fost ales deputat al sovietului suprem al RSSM.

„În 1947 Ștefan Neaga termină cea de-a doua cântată, pentru cor și orchestră, care cuprinde cinci părți, ea a fost finisată în luna septembrie 1947 închinată aniversării XXX a Marei Revoluții socialiste din Octombrie, *Cu noi este Lenin, cu noi este Stalin*. Despre care criticii au scris că: „În cântată nu sînt reprezentate caracteristicile esențiale ale lui Stalin și Lenin – imaginile bucuriei, ale sărbătoririi și a victoriei legate de eliberarea Moldovei de sub ocupația străină. Pentru cor s-a lăsat un rol episodic, cît despre ascultători – le este greu să asimileze opera pînă la final. Ștefan Neaga și-a luat o temă importantă, dar nu s-a isprăvit din cauza problemelor susnumite. (Din arhiva Muzeului Național de Istorie și Arheologie) Cu prilejul celei de-a 70-a aniversări de la ziua nașterii lui Stalin, Ștefan Neaga semnează lucrarea *Cîntec despre Stalin* pe textul poetului Emil Bucov *Cîntec despre Stalin*, pentru care i s-a oferit Premiul Stalinist. Tot în acest an semnează simfonia *Basarabeni*.

În 1947-1951 Ștefan Neaga devine dirijor a Orchestrei Simfonice a Filar-

monicii de Stat din Moldova. (Софронов А., Штефан Няга, Киш., 1959;) și aici apare întrebarea la ce se poate aștepta o vedetă, răsfățată în egală măsură de public, atunci când devii dirijor la 47 de ani? Meserie despre care se spune că cu cât cel ce o practică avansează mai mult în vârstă, cu atât crește eficiența și frumusețea efectului pe care îl produce. Un gen de afect, de căldură, care, însă, nu va ieși din ordinea firească a partiturii și o sensibilitate febrilă, romantică, făcînd să vibreze fraza muzicală vegheată în același timp în limitele textului obiectiv. Desfășurările sale sînt pline de expresie, de avînt, de farmec, el însuși ca atitudine și gest – fiind extrem de plastic și sugestiv.

În anul 1948 la Congresul tot unional al compozitorilor sovietici, a fost ales ca membru al cărmuirii Uniunii Compozitorilor Sovietici din toată Uniunea. (Moldova socialistă, 1954)

„În fața Uniunii Compozitorilor din RSSM erau următoarele scopuri:

- De a alege conducerea SSK KSSR
- De a schimba radical munca ținînd cont de Legea ТК VKP din 10 februarie 1948, faptul că trebuie să atragă atenție deosebită asupra ridicării nivelului idealo-politic al compozitorilor și al profesionalismului, acestea fiind condiții esențiale pentru crearea operelor calitative, demne de poporul sovietic.
- De a însănătoși atmosfera din cadrul Uniunii compozitorilor din RSSM prin metoda criticii bolșevice și a autocriticii.
- De a efectua muncă sistematică, de a lărgi orizonturile de vedere al compozitorilor prin discuții referitoare la întrebări/propuneri cardinale din domeniul muzicii.
- De a crea publicitate și de a publica cele mai bune creații ale compozitorilor moldoveni
- De a stabili o legătură cu compozitorii din alte republici sovietice și de a realiza un schimb sistematic de experiență.” (din arhiva Muzeului Național de Istorie și Arheologie)

„O temă frecventă în creația compozitorului este cea a restabilirii vieții, a noilor realizări ale poporului sovietic. În funcția de Președinte al Uniunii Compozitorilor, Ștefan Neaga îi îndeamnă și pe ceilalți compozitori să zugrăvească în creațiile lor amploarea transformărilor sociale din viața republicii. (Nistru, 1957)

„La 24 februarie 1948 Adunarea membrilor compozitorilor sovietici ai RSSM a ordonat discutarea direcției formale în creația lui Ștefan Neaga și a altor compozitori.” (din arhiva Muzeului Național de Istorie și Arheologie)

„La începutul anului 1949 Ștefan Neaga scrie după textul lui Bogdan Istru, cântata, consacrată delegaților, la Congresul al II-lea al Partidului Comunist din Moldova: *Salut comuniștilor Moldovei*” (Moldova Socialistă, 1960).

„La 12 octombrie 1949 Ștefan Neaga dirijează în concertul festiv cântata sa jubiliară *25 de ani ai RSS Moldovenești* această lucrare s-a impus ca o adevărată frescă muzicală moldovenească ce are la bază bogăția elementelor folclorice, care

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

se interpătrund sub aspect intonațional transfigurat, simțul coloristic al armoniilor sînt valențe afirmate, care apropie această creație de înțelegerea celui mai drag auditoriu” (Literatura și arta, 1980). Operele lui Ștefan Neaga reprezintă un teren fertil pentru exploatarea bogăției și libertății prodigioase în materie de limbaj și forme muzicale.

În 1950 Ștefan Neaga semnează lucrarea *Hostropășul și Dansul moldovenesc* pentru soliști cor și pian.

Pe lângă piesele muzicale de formă mare, se numără și compoziții vocale și instrumentalo-vocale de dimensiuni mai mici, și aici putem aminti cîntecul *Hora biruinței*, care are la bază ritmul jocului moldovenesc *Hora* balada pentru bas solo, însoțit de forte piano, *M-am născut în furtună*, corul *Octombrie*, *Balada despre Komovckuï* pentru bariton cor și orchestră, *Cîntecul colhoznic*, *Luptăm pentru pace*, după care au urmat lucrări de dimensiuni mici pentru forte piano, create pe motivele jocurilor populare moldovenești. De asemenea lui Ștefan Neaga îi aparține și muzica lucrării dramatice *Buzduganul fermecat*, ș.a. (Moldova Socialistă, 1954) Operele lui Ștefan Neaga au depășit ceea ce numim astăzi bariera de timp alcătuind o parte integrantă a culturii muzicale.

„Datorită studierii asidue și cercetării îndelungate a creațiilor populare, a clasicii muzicale ruse și a celor mai valoroase creații ale compozitorilor sovietici, Ștefan Neaga a atins cele mai înalte culmi ale măiestriei în crearea unor opere de înaltă calitate. Ultimii ani ai maestrului au fost plini de energie creativă. (Sovet Moldova, 1975) Ștefan Neaga avea o dorință firească: *Aș dori ca cîntecele mele să răsună și în cele mai ascune sate ale Moldovei natale.*(MS1945)

Ștefan Neaga candidat al blocului socialist al comuniștilor și celor fără de partid

„În lucrările sale Ștefan Neaga a știut să redea simțămintele cele mai sfinte ale poporului moldovenesc față de înțeleptul conducător: iubire, recunoștință, devotament... În anii când pe câmpurile de bătălie se decidea soarta Patriei, Ștefan Neaga nu numai prin creațiile sale patriotice dar și prin activitatea sa obștească îi îmbărbăta pe compatrioții săi în lupta împotriva dușmanilor. Participant al celui dintâi radio-miting tot unional din Moscova, Ștefan Neaga prin cuvinte înflăcărate i-a chemat pe moldoveni la lupta sfântă împotriva fasciștilor, pentru slobozirea definitivă a pământului scump.

Într-un șir de sate din raionul Otaci – la Moșeni, Climăuți, Cernoleuca, Briceni au avut loc adunări înaintea alegerilor, la care Ștefan Neaga s-a întâlnit cu alegătorii săi. E pentru a doua oară când poporul își manifestă încrederea sa față de cântărețul talentat și-l înaintează ca trimis al său în organul suprem al puterii de stat al Republicii Moldovenești. În cuvintele lor, pornite din adâncul sufletului, alegătorii și-au exprimat recunoștința lor față de puterea sovietică, față de tovarășul Stalin pentru traiul lor îmbelșugat, pentru cultura, care intră cu toată tăria în viața satului și pentru lumina pe care ea o emană. Totodată ei și-au împărțit dorințele

și năzuințele lor. Dovadă a legăturii strânse și încrederii a poporului față de aleșii lui” (Moldova Socialistă, 1951).

lată o frântură a unui discurs ținut de Ștefan Neaga în fața alegătorilor din raionul Bulboacă: *Sînt fericit să aduc contribuția mea poporului. Am multe puteri. Vreau să le folosesc pe toate pentru a crea opere noi despre oamenii partidului nostru, despre Stalin, despre viața noastră nouă și minunată.*(MS1950)

Printre piesele muzicale de forme mari, create în ultimii ani se numără cântata *25 ani ai Republicii Moldovenești*, scrisă pentru cor solo și orchestră. Întâia ei împlinire a avut loc la 12 octombrie 1949 cu prilejul solemnităților închinare acestor date istorice. La baza conținutului cântatei stă libretoul poezilor moldoveni A. Lupan și P. Cruciuc, a fost pusă în vizor istoria biruinței în muncă a poporului moldovenesc, lupta pentru înflorirea republicii sale socialiste, pentru o viață liberă și fericită (Octombrie). Autorii libretoului L. Corneanu și Ștefan Neaga și-au pus drept scop să oglindească în această cântată trecutul istoric al poporului moldovenesc, lupta lui pentru libertate și a ajutorul primit din partea poporului rus. Această lucrare însemnată a compozitorului are din păcate, elemente formale. Unele creații nereușite a lui Ștefan Neaga sînt rezultatul accentului muzicii impresioniste franceze și a altor curente moderniste. Această etapă în creația lui Ștefan Neaga urmărește lupta a doua direcții în creația muzicală sovietică. Ștefan Neaga năzuia să sublinieze în muzică chipul iubit al tovarășului Stalin. Motiv pentru care compozitorul a studiat cu multa străduință cele mai desăvârșite modele ale culturii muzicale rusești, creația populară moldovenească contemporană și cele mai bune lucrări ale compozitorilor sovietici (Octombrie)“.

„Tot în 1949 Ultima compoziție a lui Ștefan Neaga a fost oratoria *Cîntecul renașterii* (compus din 8 părți versuri de F. Cabarin), destinat soliștilor, corului și orchestrei. *Cîntecul renașterii* care urma să dirijeze acest oratoriu la plenara Uniunii compozitorilor, devenit astfel *Cîntecul său de lebedă* (Moldova Suverană, 1990) În oratoriu Ștefan Neaga folosește cu multă iscusință bogatele resurse expresive ale sonorității corale, recurgând la noi culori orchestrale. Trăsătura principală a acestei opere rămâne totuși strânsa legătură cu arta populară, caracterul popular al imaginilor artistice și al limbajului muzical. (Cultura Moldovei, 1960) Trebuie de menționat că l-a scrierea acestui oratoriu a contribuit și compozitorul rus I. Șaporin. (SM 1956) Această lucrare a fost scrisă cu ocazia sărbătoririi a 20 de ani de la înființarea capelei corale *Doina*. Scriitura orchestrală, cît și cea corală, demonstrează profunzimea măiestriei și forței creatoare a autorului. Ultimele două părți ale oratorului, întitulate: *Cîntecul renașterii* și *Cîntecul slavei* ...finalul lucrării sintetizează, prin surprinzătoare mijloace expresive, elementele tematice din părțile precedente. Intonarea oratorului în premieră era anunțată în ziua de 30 mai 1951, cu ocazia deschiderii plenarei a III-a a Uniunii compozitorilor din Moldova. Oratoriul urma să fie dirijat de însăși maestru Ștefan Neaga.(Nistru, 1975)

În anul 1949 a fost premiat cu ordinul Lenin pentru compoziția *Imnului*

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

Moldovei Sovietice.

În 1950 a primit titlul de cinste – laureat al Premiului Stalinist. (Nistru, 1975)

În tot acest răstimp Ștefan Neaga a evoluat alături de: Ion Matache, Petrică Moțoi, Costică Tandin, Vasile Julea, Grigoraș Dinicu (în sonate de L. Beethoven și J. Haydn), Jean Marcu, Cristache Vlădescu Hie, Constantin Voicu, Fănică Luca, I. Soroker, A. Ognivțev, A. Sokovnin, O. Dayn, G. Bogan, M. Marin, I. Buzuc, G. Hramov, A. Daicu, A. Recca, L. Antonov, A. Pozdernik, N. Popel, V. Boz, S. Albu ș. a. (<http://www.lauta.ru/Stefan-Neaga-Biografie>)

„Ștefan Neaga a fost pionier în genurile muzicii sovietice ca cel simfonic, instrumental de cameră, oratoral de cântată și vocal. (Tribuna, 1975)

În noaptea de 29 spre 30 mai anul 1951, Ștefan Neaga se stinge din viață din cauza unei boli de inimă. (Scris de Maria Bulat-Sahar-neanu, Luni, 20 Decembrie 2010 12:01 vocea Basarabiei) Maestru este înmormântat în Ci-mitirul Armenesc. și pentru că Ștefan Neaga nu-și îndeplinise visul de a interpreta oratoriu *Cîntecul renașterii* s-a decis ca lucrarea să răsu-ne în premieră la funerariile de înmormântare a compozitorului. La pupitrul dirijoral se afla maestrul emerit în arte din RSSM, B. Miliutin. După ce a interpretat lucrarea, dirijorul a ridicat partitura și cu bagheta a indicat foaia de titlu: Ștefan Neaga *Cîntecul renașterii* în 8 părți 1951. Sala a răspuns cu o salbă de aplauze (Nistru, 1975). Păcat că maestrul nu a putut simți această emoție, chiar dacă a trăit asemenea momente, acestea ar fi fost cu mult diferite.

Acest monument al compozitorului Ștefan Neaga din 1964 pînă în 1977 s-a aflat în fața Școlii republicane de muzică și coreografie „E. Coca” – școală muzicală legendară de 11 clase (în acea perioadă școala medie avea doar 10 clase),

În 1977 monumentul a fost mutat în alt sector al Chișinăului – de la Râșcani la Botanica. Și pînă astăzi se află acolo – la scările ce duc în clădirea școlii muzicale, mai exact, – colegiul

muzical „Ștefan Neaga”, fondat în același an 1945 de același David Gherșfeld (numele de Ștefan Neaga l-a primit în 1952).

Portretul lui Ștefan Neaga, sculptat într-un bloc de granit roșu, parcă într-

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

chipează libertatea creației. Compozitorul emerit – maestru în arte a RSSM din 1943, laureat al premiului Stalin, președintele Uniunii compozitorilor RSSM, deputat al SS al RSSM, este reprezentat fără oficialitate. Într-o poză simplă, cu o

cămașă comodă, fără cravată. Capul puțin lăsat pe spate, ochii semideschiși, fața detașată, o figură ce emană liniște și descătușare, dar plină de o energie ascunsă. În acest moment, oprit de sculptor, cu siguranță se naște o nouă melodie care iată-iată va trece pe clapele pianului... Vorbind de autorii monumentului lui Ștefan Neaga (sculptorul Dubinovski, arhitectorul Naumov), e puțin să-i nominalizăm doar. Marele sculptor Lazăr Dubinovski, cunoscut fiecărui chișinăuian ca autor al majorității monumentelor în capitala noastră, care a fost și un portretist-psiholog, nu era străin muzicii. Dubinovski – elevul lui Antuan Burdelea, sculptor expresiv care a creat portretele lui A. Raikin, A. Rubinștein, A. Șciusev, Dmitrie Cantemir, Andrei Lupan, K. Screanbin, care se păstrează atât în Muzeul de arte din Moldova, cât și din Bicurești, Moscova (galeria Tretiakov), Sankt-Petersburg (Muzeul rus de stat) ([www. Free-time.md//](http://www.Free-time.md//) Un monument – câteva istorii muzicale, Cudreavțeva Elena).

În conformitate cu art. 57 din Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei nr. 548-XIII din 21.07.95, Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova privind emiterea în circulație a unor monede jubiliare și comemorative nr. 249-XIV din 24.12.98, în scopul îndeplinirii Hotărârii Guvernului Republicii Moldova și a Băncii Naționale a Moldovei cu privire la baterea unor monede jubiliare și comemorative nr. 59 din 24.01.2000,

S-A HOTĂRÎT:

I. Se pun în circulație, începând cu 29 noiembrie 2000, ca mijloc de plată și în scop numismatic patru monede comemorative din argint cu valoarea nominală de 100 lei printre care se număra și moneda : Aniversarea a 100 de ani de la nașterea lui Ștefan Neaga:

- în plan central este gravată efigia lui Ștefan Neaga;
- în stînga este gravată o liră;

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

- în dreapta - un portativ cu note muzicale;
- inscripțiile „ȘTEFAN NEAGA” și anii de viață “1900-1951” sînt gravate în partea de jos a reversului, urmînd circumferința monedei.

Pe marginea suprafeței aversului, precum și a reversului monedelor este evidențiat un chenar circular. Imaginea aversului și a reversului fiecărei monede se stabilește prin rotirea acesteia în raport cu axa orizontală sub un unghi de 180°. Falsificarea sau tentativa de falsificare a acestor monede se pedepsește conform legii. Monedele comemorative din argint sînt ambalate în capsule de metacrilat transparent și în cutii de prezentare. Comercializarea monedelor comemorative în scop numismatic se va efectua prin intermediul Băncii Naționale a Moldovei și a băncilor comerciale. Băncile comerciale stabilesc independent prețurile de vânzare a monedelor comemorative, dar nu mai mare de 5% de la prețul de livrare stabilit de Banca Națională. Monedele comemorative sînt acceptate ca mijloc de plată în economia națională, la valoarea lor nominală.

Amintiri de altă dată evocate de personalități

T. Dercaci „Ștefan Neaga își punea în față sarcini importante de creație, compozitorul nu a căutat niciodată soluții gata, el aborda teme și subiecte ne-elaborate (Tribuna, 1975).

Ю. М. Гыз – docent și conducător al catedrei speciale de forte piano de la Conservatorul Moldovenesc de Stat „Ștefan Neaga se deosebea prin minunate însușiri și o mare dragoste pentru cunoștințe noi. De obicei în vremea fiecărei lecții el mă ruga să-i dau să împlinescă lucrări cît mai grele, întrucît pe celelalte el le însușea repede (Octombrie, p.87).

Profesorul Dimitrie Cuclin i-a eliberat talentatului sau ucenic o caracteristica măgulitoare : „Subiectul confirma ca artistul, compozitorul și pianistul Neaga a frecventat pe parcursul a mai multor ani cursurile mele de compoziție scriind în acest răstimp următoarele lucrări muzică simfonică (o simfonie, un poem simfonic), muzică de cameră (două sonate, un cvartet, un cvintet) și muzică dramatică (religioasă, laica) a participat la concursuri de creație a unor lăutari și a fost menționat cu premii bănești.”

N. Sebov (muzicolog) Vioara lui Timofei Neaga i-a școlit cele dintâi taine ale vieții, i-a strecurat în suflet cele dintâi vise. Ștefan Neaga a pus mîna pe vioară, cum s-a înțepenit pe picioare. Griful vioarei l-a strâns între degetele lungi și frave, cu dărzenie, de la trei anișori. Ochii negri au privit cu îndărătnicie în zarea gândurilor. Și acest început nu era o studiere, dar mai mult o învățare a meseriei de scripcar, întrucît cânta după ureche, ca și mulți alți muzicanți populari (Cultura, 1965).

A. Sofronov (muzicolog, înlocuitorul directorului Conservatorului Moldovenesc de Stat) În lucrările lui Ștefan Neaga se simte înrăurirea binefăcătoare a muzicii ruse clasice și sovietice. A fi compozitor, a crea opere artistice mari, a găsit noi mijloace de expresie în muzică, a fost ideea lui Ștefan Neaga.

Efim Tâcaci (muzicolog) Ștefan Neaga a fost promotorul în muzica sovietică

moldovenească al unor genuri ca: poemul simfonic, concertul violonistic, cântata și oratoriul. El a creat premisele necesare dezvoltării de mai departe a creației componistice în republica noastră. Tot ce este mai bun în muzica moldovenească de azi întruchiează vigoarea tradițiilor marcate de opera lui Ștefan Neaga.

Charles Munch (profesor) notă: Recomand călduros pe acest minunat muzician tuturor celor ce se vor interesa de manifestările multiple ale talentului său muzical (Ilie N., Op. Cit, pag.18-19).

N. Ilie (dirijor) Drumul creator al compozitorului a fost greu și contradictoriu. Ca și mulți artiști din generația lui, înainte de a ajunge pe calea mării arte realiste, Ștefan Neaga a cunoscut și amarul dezamăgirilor și zădărnicia căutărilor unei originalități false. Nu trebuie uitat faptul că activitatea creatoare a lui Ștefan Neaga s-a desfășurat într-o perioadă, când genul cîntecului de masă și al fanteziei pe teme populare erau predominante în creația compozitorilor moldoveni, muzica profesionistă moldovenească făcea doar primii pași. Ștefan Neaga a creat primele modele de poeme simfonice, concerte instrumentale, cântate, oratorii. Totodată a aprofundat conținutul de idei al muzicii moldovenești, abordând cu succes motive epico-eroice (Cultura Moldovei, 1960).

Ștefan Neaga avea calitatea de a simți și de a alege cu talent elemente tipice muzicii populare și de a le transforma ingenios. El a fost primul care a extins granițele genurilor muzicii moldovenești.

Figura lui Ștefan Neaga nu cunoaște egal în toată istoria muzicii noastre. Virtuozitatea și muzicalitatea excepțională l-au ridicat deasupra celor mai buni compozitori. Odată ce a identificat propriul profil de compozitor, Ștefan Neaga a mers mână-n mână cu expresiile propriei sensibilități. Mai mult decît atît Ștefan Neaga a fost convins că muzica e eternă, iar limbajul ei – universal, pentru cei ce o ascultă cu încredere și cu inima deschisă. Ștefan Neaga a fost cel mai fericit și cel mai nefericit. Cel mai acoperit cu lauri, dar și cel mai sărăcit de aceeași glorie. Marcat de solitudine, deși mereu înconjurat de lume. Cel mai iubit de toți – în realitatea văzută, iar în suflet de cele mai dese ori solitar și neînțeles. Ștefan Neaga a îndeplinit o dublă vocație: compozitor de talie internațională și apărător neobosit al valorilor naționale.

Referințe Bibliografice:

1. Legea cu privire la Banca Națională a Moldovei: nr. 548-XIII din 21.07.95. In: *Monitorul Oficial*. 1995, nr. 56/57.
2. ALIABOV, A. Ștefan Neaga. In: *Tinerimea Moldovei*. 1952, 30 mai.
3. *Arta, Păcuraru Ion* Academia de Științe a Moldovei, Institutul de Istoria și Teoria Artei, Chișinău 1994.
4. AXIONOVA, L. Fecior talentat al norodului moldovenesc. In: *Moldova socialistă*. 1954, 11aug.

SĂRBĂTORI PENTRU SUFLET

5. BALAN, V. Cântărețul norodului moldovenesc. In: *Moldova socialistă*. 1951, 11 febr.
6. BUCOV, E. Calea creației compozitorului Ștefan Neaga. In: *Moldova socialistă*. 1944, 4 mar.
7. BUZILĂ, S. Interpreți din Moldova : Lexicon encic. (1460-1960). Chișinău, 1996.
8. BUZILĂ, S. Personalitate artistică complexă. In: *Literatura și arta*. 1980, 11 dec.
9. *Calendarul datelor remarcabile și memorabile ale Moldovei pe anul 1970*. Chișinău, 1970.
10. CEAIKOVSKI, G. Ștefan Neaga. In: *Cultura*. 1970, 5 dec.
11. CELIȘEV, B. În stăpânirea muzicii. In: *Gazetă de seară*. 1977, 16 apr.
12. *Cercetări de muzicologie*. Chișinău, 1998.
13. COSMA, V. Lăutari de ieri și de azi. Ed. a 2-a. București: Ed. DU Style, 1996.
14. COSMA, O. Universul muzicii românești. București, 1995.
15. DERCACI, T. Cântăreț al plaiului natal. In: *Tribuna*. 1975, nr. 22.
16. *Dicționar enciclopedic moldovenesc*. Chișinău, 1989.
17. MATEI, Dumitru, Gheorghe STOICA. Evoluția artei și exigențele receptării. București : Ed Meridiane, 1985.
18. *Enciclopedia sovietică moldovenească*. Vol. IV. Chișinău, 1974.
19. *Enciclopedie*. Vol. II. Chișinău, 1986.
20. ILICIOV, N. Compozitorul Ștefan Neaga. In: *Cultura Moldovei*. 1960, 11 dec.
21. KUSNAC, C. Ștefan Neaga. In: *Nistru*. 1975, nr. 12.
22. PĂCURARU, I. Ștefan Neaga. In: *Calendar* 1985. Chișinău, 1984.
23. SEBOV, N. Ștefan Neaga. In: *Cultura*. 1965, 4 dec.
24. SOFRONOV, A. Compozitorul Ștefan Timofeevici Neaga. In: *Moldova socialistă*. 1946, 5 mart.
25. SOFRONOV, A. Compozitorul Ștefan Neaga. In: *Octombrie*. 1952, nr. 5.
26. SOFRONOV, A. Cîntul renașterii. In: *Cultura Moldovei*. 1956, 1 sept.
27. SOFRONOV, A. Compozitorul moldovean Ștefan Neaga. In: *Moldova socialistă*. 1960, 8 dec.
28. TETIUHIN, M. Muzeul Pedagogic Republican. Învățământul din Basarabia în anii 1918-1940. In: *Lit. și arta*. 1980?, Nr 32(3388), 12 aug.
29. TKACI, E. Marea sa vocație. In: *Moldova socialistă*. 1980, 7 dec.
30. TKACI, E. Ștefan Neaga. In: *Moldova socialistă*. 1990, 7 dec.
31. ȘMURGUN, N. Unul de printre noi, acei de altădată... In: *Moldova*. 2011, noiem. – dec., pp. 28-33.
32. АЛЕШИНА, А. Певец народа. В: *Советская Молдавия*. 1975, 7 дек.
33. ДУБРАВИН, В. Ведущий композитор Молдавии. В: *Молодежь Молдавии*. 1950, 24 март.
34. ГУРОВСКИ, Л. О творчестве композитора Штефан Няги. В: *Советская Молдавия*. 1946, 16 нояб.
35. ЖИЛКО, В. Представители молдавской музыкальной культуры. В: *Совет-*

ская Молдавия. 1947, 26. янв.

36. ИСТРУ, Б. Композитор Няга. В: *Советская Молдавия*. 1944, 19 февр.
37. КЛЕТИНИЧ, Е. Классики молдавской музыки. В: *Советское искусство*. 1981, nr. 3.
38. КЛЕТИНИЧ, Е. Очерки о советских молдавских композитрах. Кишинев: Лит. артистикэ, 1984.
39. Композиторы и музыковеды Молдавии. Кишинев, 1979.
40. Смолков, А. Дорогой творчества. В: *Советская Молдавия*. 1945, 3 авг.
41. СОФРОНОВ, А. Штефан Няга. В: *Советская Молдавия*. 1956, 1 сент.
42. СОФРОНОВ, А. Штефан Няга. Кишинев, 1959.
43. СТОЛЯР, З. А музыка звучит. В: *Советская Молдавия*. 1990, 7 дек.
44. СТОЛЯР, З. Потомок лэутаров. В: *Кодру*. 1972, nr. 3.
45. ЧЕЛИШЕВ, В. Их именами улицы названы. Кишинев, 1979.
46. ШВЕДОВ, Л. Дорога таланта. В: *Советская Молдавия*. 1950, 29 март.
47. Штефан Тимофеевич Няга. Некролог. В: *Советская Молдавия*. 1951, 30 май.

Resurse electronice

48. <http://www.moldovenii.md> // Muzica populară
49. http://www.luceafarul.net/vestiti_lautari_din_Moldova
50. (<http://www.zachetka.ru>)
51. http://www.ufolog.ru/names_order.
52. http://www.info-portal.ro//semnificatia-numelui_compozitorul_Neaga
53. <http://chisinaul.blogspot.com/2011/12/personalitati-chisinauiene-stefan-neaga>.
54. CUDREAVȚEVA, Elena. Un monument – cîteva istorii muzicale [online]. Disponibil: http://www.historia.ro/exclusiv_web/general/articol/calai-lautari-istoria-tiganilor-tarile-romane ; www.Free-time.md
55. BULAT-SAHARNEANU, Maria. Ștefan Neaga. Biografie [online] [citât, 20 dec. 2010 12:01] Vocea Basarabiei. Disponibil:<http://www.lauta.ru/Stefan-Neaga-Biografie>

MULT STIMATĂ DOAMNĂ LINA CRUGLOV,

Cu prilejul frumosului jubileu
Echipa Bibliotecii Științifice
a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți
Vă aduce un omagiu de înaltă apreciere,
urări de sănătate, fericire, realizări profesionale
și un sincer LA MULȚI ANI!!!

50

Bibliotecară de formație, absolventă a Școlii Republicane de Iluminare culturală „Elena Sârbu”, or. Soroca, dna Lina Cruglov își începe cariera profesională mai întâi la biblioteca Colegiului Muzical, apoi la biblioteca Fabricii „Ciocârlia”, mun. Bălți. În anul 1992 își încearcă capacitățile la Biblioteca universității băltene, activînd cu fidelitate și consacrare timp de 20 de ani în unul din cel mai important serviciu - Catalogare, Indexare. În acest parcurs de experiență profesională a îndeplinit funcțiile de bibliograf, redactor baze de date, bibliotecar superior, remarcîndu-se prin disciplină, coerență, acuratețe, atenție, receptivitate și corectitudine.

Prin munca asiduă și sirguincioasă contribuie la crearea și îmbogățirea Catalogului Electronic al Bibliotecii, prelucrarea în sistem informatizat a resurselor achiziționate de Bibliotecă, anual 5 mii tit., redactarea datelor din retroconversie, îndeplinirea cererilor de adresă pentru utilizatori etc. Este responsabilă de catalogarea și prelucrarea **Publicațiilor în serie (reviste, ziare)**, de elaborarea / actualizarea pe web a e - **Repertoriului Publicațiilor periodice** abonate de Bibliotecă, anual circa 500 abonamente.

Competențele profesionale au fost apreciate de Comisia de Atestare locală la susținerea în anul 2007 și confirmarea în anul 2011 a gradului II de calificare, Diploma rectoratului USB „A. Russo” Pentru profesionalism, receptivitate la nou, abnegație și corectitudine, simț de răspundere, perseverență, disciplină și fidelitate, mulțumiri din parte Administrației Bibliotecii și Universității.

Activitatea biblioteconomică a omagiatei include elaborarea/monitorizarea **Repertoriilor informative: Publicatii periodice (Reviste) abonate de Biblioteca Științifică Universitară [on-line] / Bibl. Șt., Serviciul Catalogare Indexare ; alcăt. : Lina Cruglov ; Publicatii periodice (Ziare) abonate de Biblioteca Științifică Universitară [on-line] / Bibl. Șt., Serviciul Catalogare Indexare ; alcăt. : Lina Cruglov; studiului** prezentat în cadrul Conferinței Științifice

18 septembrie 2012 - Dna Fiona Bradley, coordonatoarea Programului Building Strong Library Association din cadrul Federației Internaționale a Asociațiilor Bibliotecare IFLA, Dna Winnie Vitzansky - trainer IFLA în vizită la Biblioteca Științifică USARB

27 septembrie 2012 - Dl Carsten Wilms, șef adjunct al Ambasadei Republicii Federale Germania la Chișinău.

AUTORII

CIOBANU, SILVIA

C.S. – bibliotecar-bibliograf, specialist în domeniul biblioteconomiei și științele informării, grad de calificare superior, șef serviciu Marketing, Activitate Editorială, e-mail: sciobanu64@gmail.com

CUCU, ADELLA

C.A. – bibliotecar principal, grad de calificare superior, responsabil de activitatea sălilor de lectură, serviciul Comunicarea Colecțiilor, e-mail: cucuadaella@gmail.com

ENCIU, NICOLAE

E.N. - dr.hab. în științe istorice, Secția de Științe Socio-Umanistice Academiei de Științe a Moldovei, e-mail: nicolae.enciu5@gmail.com

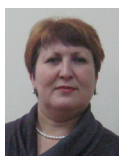
HARCONIȚA, ELENA

H.E. – Bibliotecar-bibliograf, specialist în domeniul biblioteconomiei și științele informării, manager, grad de calificare superior. Președinte al filialei BIN a ABRM Bălți, directoarea Bibliotecii Științifice a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, e-mail: elena.harconita@mail.ru

IULIC, MARGARITA

I.M. – bibliotecar, grad de calificare doi, serviciul Comunicarea Colecțiilor, e-mail: rita.iulic@gmail.com

MIHALUȚA, LINA

M.L. - bibliotecar-bibliograf, specialist în domeniul biblioteconomiei și științei informării, manager, grad de calificare superior. Director adjunct, Biblioteca Științifică a Universității de Stat „Alec Russo” din Bălți, e-mail: aculina12@mail.ru

MOȚOC, RADU

M.R. – Inginer, secretarul Asociației Pro Basaradia și Bucovina, Filiala Galați, România, e-mail: motoc.radu@yahoo.com

NAGHERNEAC, ANNA

N.A. – bibliotecar principal, grad de calificare superior, Serviciul Documentare informare bibliografică, e-mail: anita_ray@freemail.ru

NICULCEA, ECATERINA

N.E. – Ecaterina Neculcea- lector univ., Catedra de filologie germana, Facultatea de Limbi si Literaturi srtaine, Universitatea de Stat Alecu Russo, e-mail: katenika@mail.ru

SCURTU, ELENA

S.E. - bibliotecar-bibliograf, specialist în domeniul biblioteconomiei și științele informării, grad de calificare superior, șef serviciu Serviciul Documentare informare bibliografică, e-mail: elenagrama@list.ru

SECRIERU, VASILE

S.V. – preot

STRATAN, ELENA

S.E. – bibliotecar, manager funcțional, domeniul biblioteconomie și științele informării, grad de calificare superior, șef serviciu Cercetare. Asistența de specialitate, e-mail: elena.stratan1@gmail.com

ȘTIRBU, ALINA**TOPALO, VALENTINA**

T.V. – bibliotecar, specialist în domeniul biblioteconomiei și științele informării, șef CD a ONU, șef CIEUI, grad de calificare superior, e-mail: valeandrew@gmail.com

ȚURCAN, ELENA

Ț.E. – bibliotecar-bibliograf, specialist în domeniul biblioteconomiei și științele informării, grad de calificare superior, șef Oficiu Documente Muzicale, e-mail: elturcan@gmail.com

